

Karadut

Eylül
Ekim
2025
Sayı
08

Elden
ele!

Sesli
Dergi

Karanlığın
sonu bir ulu
şafak Sarp
kayadan
geçen yola
Merhaba
Tarar kervan

Çankaya
BELEDİYESİ

Çankaya Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi

HÜSEYİN CAN GÜNER

ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANI

Proje Tasarım

NURTEN GEROĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

EMRE CANER

Genel Yayın Yönetmeni

ULAŞ GEROĞLU

Editör

SELÇUK ÖZBEK

Son Okuma

MUSTAFA KÖMÜŞ

Sanat Yönetmeni ve Kapak İllüstrasyon

EKİN BAŞAK AKGÜL

Görsel Tasarım

REHA KİP

Grafik Tasarım

BARIŞ CAN SARIKAŞ

Sayfa İllüstrasyon

AYLİN ÜNAL

GÖKÇE ERVERDİ

RAŞİD BAL

Web Tasarımı ve Sosyal Medya Yönetimi

CENGİZ YILDIRIM

Genel Koordinatör

BURCU GEROĞLU

Çankaya Belediyesi
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü

Ziya Gökalp Caddesi No:11

Kızılay / Ankara

Tel:0 312 458 89 18

Asya Basım

Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti

15 Temmuz Mh. Gülbahar Cd. No:62/B

Güneşli / Bağcılar / İstanbul

Tel: 0 212 693 0008

Sertifika No: 52508

karanfildergi.com.tr

info@karanfildergi.com.tr

f @ karanfildergi x karanfildergisi

Çankaya
BELEDİYESİ

Hüseyin
Can Güner

Yine bitti yaz. Hafızalarımızda iyi ve kötü anılarla, sıcak ve kurak zamanlarıyla, telafisi olmayan hatalar, heyecan verici başlangıçlar, bitmek tükenmek bilmeyen bir umutla saydığımız günlerin hızına yetişemiyoruz artık. Ve yeni bir mevsimi “BARIŞ” diyerek selamlıyoruz...

Bu sayımızla *Karanfil* dergi, artık bir yaşında. Birinci yaşımıza barış diyerek, sevgi ve saygı diyerek, adalet ve hukuk diyerek, umut diyerek kutluyoruz. Dilimizden her dökülen sözcük, kaleme aldığımız her yazı, her tanışıklık, her karşılaşma, her merhaba, aydınlık güzel günlere olan inancımızla mümkün. Ve biz o inancı barış içinde, hiçbir ayrımcılığın olmadığı bir dünya için korumak zorundayız. Büyük düşlerin peşinden giden, imkânsızlık ve karanlıklar içinden çıkıp aydınlık bir geleceğe adım atabilen halkımız elbette bu düşü yaşatacak olandır. “Sanatsız kalmış bir toplumun hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” şiarıyla büyük bir kültür-sanat devrimi gerçekleştiren Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün en büyük eserim dediği Cumhuriyet’imizin yaş gününde ilk sözlerini söyleyen *Karanfil* dergi, asırlık bir düşün parçası olarak okurlarıyla bu-

luşuyor. Bir şehrin yaşam kültüründe sanat ve edebiyatla yer almanın mutluluğunu sizlerle paylaşırken, *Karanfil* adına da teşekkür ederim.

Barış, insanlığın bilinen en eski arayışıdır. Savaşlar ve yıkımlarla yoğrulmuş dünyamızda umudumuzu büyüttüğümüz bir arayıştır. Ve kazanılması en zor, en değerli hazine de barıştır. Bir kelimeye sığan tüm anlamlara bakarsak var oluşumuzun da mayasında barış yatmaktadır. Bu kadar engin ve derin anlamlar taşıyan barışın geçmişte olduğu gibi yaşadığımız çağda da içinin boşaltılmaya çalışılması kabul edilemez gerçeğimizdir. Oysa savaşın bile “Barış için” denilerek çıkarılması, sürdürülmesi ve masum insanların yaşama hakkının elinden alınması nasıl kabul edilebilir ki? Elde etmenin çok zor olduğu barış için en kolay yolun, yani savaşın seçildiği bir dünyada büyük insanlık düşüncesini na-

sıl yaşatabiliriz? Sevginin ve saygının yitirildiği bir iklimde barıştan bahsetmek nasıl mümkün olabilir? Halbuki barışın en büyük adımı sevgi ve saygıyla atılmalıdır.

Koca bir yazı ormanlarımızın katledilmesine şahit olarak geçirdik. Doğaya karşı saygıyı ve sevgiyi kaybetmenin sonuçlarını kestiremeyen bir dünyada savaşların sona ermesiyle barışın sağlanması mümkün olmayacaktır. Olamaz. Çünkü insan önce çevresiyle, içine doğduğu doğayla bütünleşir. İlk ve en önemli gerçeği o doğadır. Üretmenin, bir anlam kazanabilmenin yolu da doğadır. Doğa ile küs kalıp gerçek barıştan söz etmek, anlamsız ve çaresiz bir girişimden başka bir şey olamaz.

İnsanlığın gözünün önünde yaşanan savaşların acısı her an daha derin yaralar, izler bırakırken barışın anlamını ne yazık ki kaybetmekteyiz. Tarih sayfalarında yerini alan,

yüzyıllardır bitmek tükenmek bilmeyen savaşların acı sonuçlarıyla bizim de yüzleşiyor olmamız fikren mağlup olmuş bir insanlığı işaret etmekte.

Sevgili dostlar;

“Savaş zaruri ve hayati olmalıdır. Milletin hayatı tehlikeye maruz kalmadıkça savaş bir cinayettir.” diyen Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün kurduğu Cumhuriyet’in 102’nci yaşını kutlayacağız. Büyük bir karanlığın ardından sonsuz güneşimiz olarak doğan Cumhuriyet’imizin temellerinde “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” anlayışının olduğunu bilerek ülkemizi geleceğe taşıyabiliriz. Temellerinde barışın, adaletin, bilimin ve aklın olduğu Cumhuriyet’imizi bu bilinçle yaşattık ve yaşatmaya devam etmeliyiz. Sahip olduğumuz her şeyin mayasında olan Cumhuriyet’imizi yurt ve millet sevgisiyle, bilim ve fenle, hukuk ve adaletle, liyakat ve akılla yüceltebiliriz.

Ayşen
Şahin

Geçmiş zamanda bir gün, henüz 20 yaşında bir kadını öğretmen atamışlar bir dağ köyüne.

Okul yokmuş ama öğretmenin iyi yetiştiğine inanç tammış. O zamanlar eğitim çok önemli şeymiş; hava gibi, su gibi.

Köylü toplanmış, okul için en uygun yer seçilmiş, kil karılmış, kaplılara dökülmüş, kütükler kesilmiş, biçimli taşlar dağlardan toplanmış, inşaata başlanmış, beyaz kireçle içi tertemiz boyanmış.

Okul, tam gününde açılmış.

37 çocuk varmış, yaşları birbirinden farklıymış. Öğretmen sınıfı yaşlara göre dizmiş, her çocukla bir bir ilgilenmiş. İlk öğretmenliğiymiş.

Okulda öğrettikleri bir yana, çocuk nedir o da bir yandan öğrenmekteymiş. Her gün son saatte, sorular sormış çocuklara.

Anlamaya çalışırmış bir çocuk nasıl bakar hayata.

Sorarmış mesela en sevdikleri mevsim nedir, kuzularına verdikleri isim nedir, ne olmak isterler büyüyünce, hangi şehri görmek isterler, bir tek ünlü isimle tanışacak olsalar kim olur, en çok hangi oyunu oynarlar sokakta ve ne yemişler dün akşam acaba?

Bu cevaplardan yola çıkarak anlatırmış ertesi günün dersini, mevsim konuşmuşlarsa kışların bitmediği ülkeleri anlatırmış, çölleri, meridyenleri, ekvatoru.

Şehirleri anlatırmış, hangisinin kömürü meşhur, hangisinin pancarı.

Yeni oyunlar icat eder, beden derslerine eklermiş bu oyunları,

Uzakta Bir Köy

bazen de son saate, çocuklar eve güle oynaya gitsin diye.

Bir gün sormuş çocuklara: “Peki sizce barış ne demek?”

“Kurtların başını sevebilmek” demiş biri, “saçıma kazıtma- yıp kız gibi uzatabilmek ve kim- senin benimle alay etmemesi” demiş bir oğlan, “dügünlerde gelinlerin ağlamaması” demiş bir kız, “her tavuğa ayrı bir horozun olması” demiş bir diğeri, “sarı- sarıların köylere inmemesi” demiş başkası, “denizi görebilmek” demiş biri, “her istediğimde gök- kuşağı çıkması” demiş öteki, “dedemin hep yaşaması” diyen olmuş, “sünelerin yok olması”, “dayımların Almanyadan geri gelmesi”, “gofretin ağaçta yetiş- mesi”, “futbol maçlarının köyde de oynanması”, “radyonun içi- ndeki küçük insanların artık or- taya çıkması”, “koşarken kim- senin dur dememesi”, “her ağa- ca çıkılabilip hiç düşülmeme- si”, “trenin köyde mola vermesi”, “annelerin kaşıkla oynaması”, “babaların çocuklarını başından öpmesi”, “elmaların hiç kurtlan- maması”, “yeşil Eriklerin karın ağrıtmaması”, “yaramazlıkların sonunun dayak olmaması” ve “hiçbir yaramazlığın çocukları öldürmemesi...”

Çok uzun konuşmuşlar, her çocuk en az üç beş farklı cümle ile anlatmış aklındaki barışı.

Savaş, tarih dersi konusu ve he- nüz okuma yazmayı sökme- diklerinden işlememişler o ko- nuyu. Hiçbirinin aklına gelme- miş savaşların durması. Çocuk işte, rakamdan ibaret hayatı, hiç görmemiş, ne bilir savaşı, çatışmayı.

Çok hoşuna gitmiş öğretmenin bütün bu yanıtlar. Yazmış def- terine hepsini teker teker. Sonra bir müsamereye dönüştürmüş bu satırları. Okulun son haftası, köylüler kendi taburelerini yan- larında getirmiş, okul bahçesi- ne müsamerayı seyret gelmiş- ler. O köydeki herkesin izlediği ilk oyun bu olmuş. Bazı şeyle- rin öğretilmesine gerek yoktur, zaten doğasında içten gelir. Öyle olmuş, tüm köy, çocukları ayak- ta alkışlamış.

Sonra doğan ilk çocuğun adına Barış demişler, çok tatlı bir be- bekmiş, hep gülermiş. Ona ben- zesin diye doğan başka bir bebe- ğe de Barış adı verilmiş.

Bir sonraki sene yine Barış oyu- nu isteriz demişler öğretmene, çocuklar büyüdükçe barışı an- latışları değiştiğinden, replikler değişmiş ama oyun aynı kalmış.

Köylü yine ayakta alkışlamış. Böyle böyle geçmiş seneler.

Öğretmenin görev süresi do- lunca gözyaşlarıyla uğurlanmış. Yerine gelen öğretmene bir ef-

sane gibi Barış oyunu anlatıl- mış. O da bozmamış geleneği, üzmemiş kimseyi. Aynı oyu- nu devam ettirmiş. Köyün ge- lenegi olmuş Barış, her sene de yeni Barışlar doğmuş kucak- lara. Başka isim aranmaz, akla gelmez olmuş.

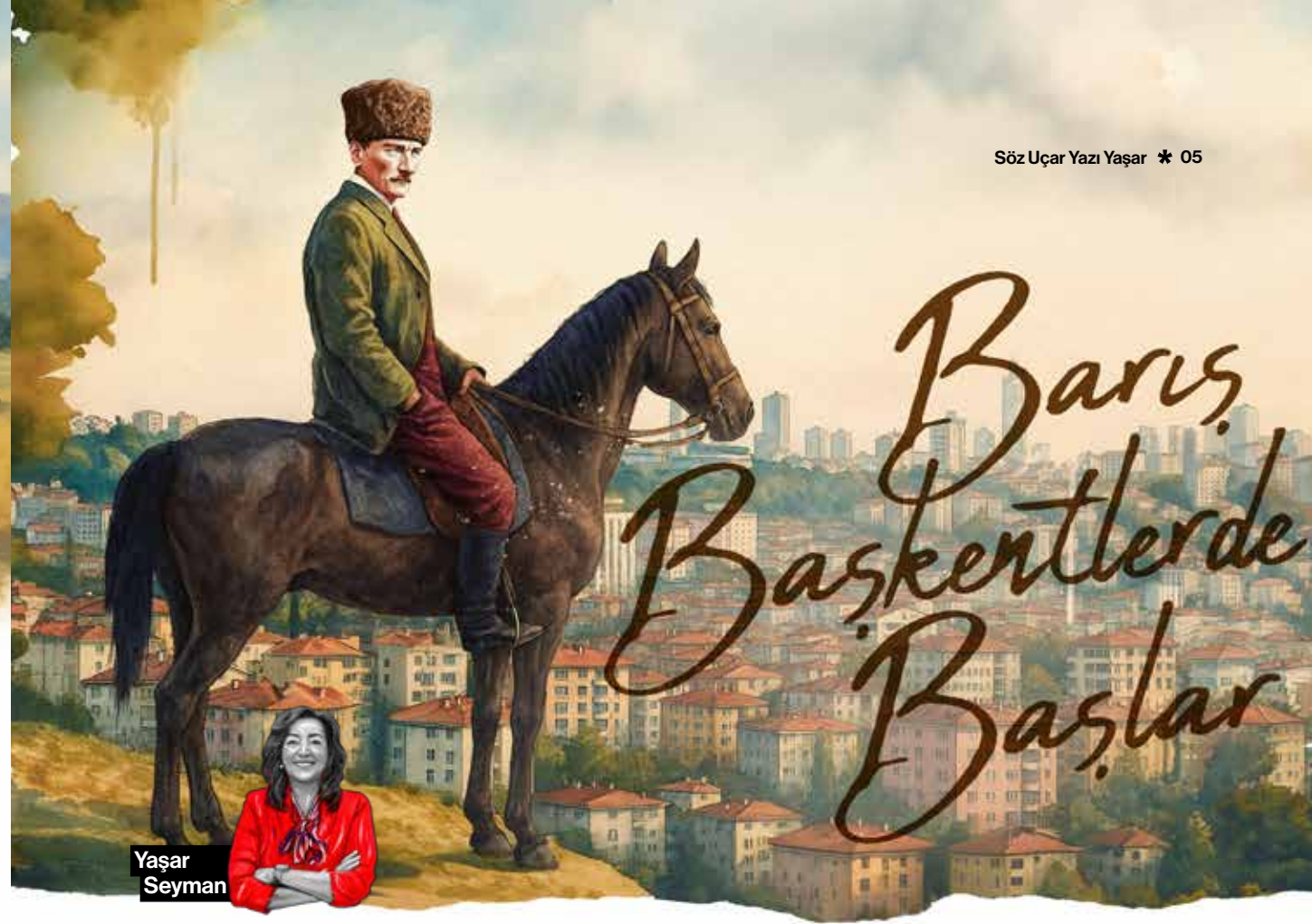
Gel zaman git zaman, o dönem- de doğan Barışlar, Barışlarla ev- lenip yeni Barışlar dünyaya ge- tirmişler.

Gün gelmiş köydeki herkesin adı Barış olmuş. O zaman bir- birlerinden lakapla ayırt edi- lir olmuşlar: Güleç Barış, Sarı Barış, Mavi Barış, Çoban Barış, Tekgöz Barış, Çolak Barış, Dar- gın Barış, Kara Barış, Bıdır Ba- rış, Oynak Barış, Olgun Barış, Yetim Barış, Mazlum Barış, Çat- lak Barış, Deli Barış, Cazgır Ba- rış, Alim Barış...

Köyün adı tabelada ve kimlik- te farklı yazıyormuş o zaman- lar, farklıymış hâlâ da. Köylüle- rin isim değişikliği dilekçesi ka- bul olmamış devlet tarafından, ne bir zamanlar ne bu zamanda.

Ama gideceğin zaman dolmuş- lara “Barışlar’da incek var” di- yecekmişsin. Öyle biliniyormuş bu coğrafyada.

Hiçbir duruşmada kütük olarak okunmamış, iki insanı birbirine hiç dava açmamış bir köy var- mış uzaklarda.

Yaşar
Seyman

Bir başkenti kurmak, yalnızca taş binalar dikmek değildir. Bir başkenti kurmak, bir ulusun kalbini inşa etmektir. Mustafa Kemal Atatürk, Anadolu’nun ortasında yeni bir devletin başkentini kurarken o kal- be bir de evrensel ilke koydu: “Yurtta barış, dünyada barış.” Yani barış, yalnızca bu topra- ğın değil, bütün dünyanın or- tak dili olmalıydı.

Bir başkent barış ilkesini ku- rucu liderinin sözleriyle insan- lığa armağan ediyor; bir baş- ka başkent, barış ödülünü in- sanlığa sunarak bu mirası sür- düyor. Ankara ile Oslo ara- sında kurulabilecek en derin bağ işte budur. Barışı yalnız- ca kendi halkına değil, bütün dünyaya sesleniş kılmak.

Avrupa’nın kuzeyinde, Oslo adlı başka bir başkent de ben- zer bir misyon üstlendi. Alf- red Nobel, barış ödülünü Sto- ckholm’e değil Oslo’ya emanet ettiğinde, aslında tarihin iro- nisiyle geleceğe bir kapı ara- lıyordu. Her yıl Oslo Belediye Binası’ndan dünyaya yayılan

Nobel Barış Ödülü, ulusların kulağına aynı iletiyi fısıldıyo- du: “Barış, yalnızca savaşıklık değil, insanlığın en büyük ce- saretidir.”

Başkentlerin tarihi genellik- le savaşlarla, işgallerle, kuşat- malarla yazılmıştır. Paris, Ber- lin, Saraybosna, Kiev... Hep- si barışın kıymetini kayıplar üzerinden öğrendi. Ama bazı başkentler var ki, barışı önce ilke, sonra ödül haline getirdi- ler. Ankara’da Atatürk’ün vezir cümlesiyle başlayan o evren- sel barış çağrısı, Oslo’da “No- bel Barış Ödülü” ile ete kemi- ğe büründü.

Bugün dünyada silahların göl- gesi büyürken, barışın sesi kü- çülmüş gibi görünse de baş- kentler bize hâlâ umut taşıyor; çünkü başkent, yalnızca yö- netimin değil, bir ulusun vicda- nının sesidir. Oslo’dan yükse- len barış ödülü ile Ankaradan yükselen Atatürk’ün barış il- kesi, aslında aynı gerçeği yi- neliyor:

Barış, ulusal iradedenden başlar,

evrensel bir hedefe dönüşür.

Ve belki de insanlığın en çok anımsaması gereken şey şu: Tarih, büyük komutanları sa- vaş meydanlarında değil, ba- rışı başkentlerin taşlarına işle- yen liderleriyle anımsar.

Dünya başkentleri bu fısıltı- yı tarih boyunca kimi zaman çok geç duymuştur. Berlin, du- varlarıyla bölünmüş bir kal- bin ikiye ayrılışıydı; sonra ba- rış geldi, taşların yerini çiçek- ler, dikenli tellerin yerini ku- caklaşmalar aldı. Saraybos- na, uzun kuşatmanın ardın- dan, yeniden çalan sevdalınca şarkılarıyla barışın sesini du- yurdu. Latin Amerika, acılarla yoğrulmuş başkentlerinde, ba- rış masalarında susan silahla- rın yerine çocuk kahkahaları- nı koymaya çalıştı.

Başkentlerde barış, yalnız- ca sokakların değil, sözcük- lerin de özgürleşmesidir. Gazeteler daha cesur başlıklar atar, tiyatrolar sansürlüz per- de açar, meydanlarda sesle- nen diller çoğalır. Güney Afri-

ka’nın Mandela’nın sesiyle ay- dınlanan meydanları, Paris’in özgürlük yürüyüşleri hep bu yüzden unutulmazdır.

Barış başkente yerleştiğinde, taş binalar insana daha yakın, parklar daha geniş, yollar daha kısa gelir. Çünkü barış, coğraf- yanın değil, duygunun sınırla- rını siler. Herkesin nefesi birbi- rine karışır; farklı inançlar, dil- ler, renkler aynı göğün altında aynı kenti sahiplenir.

Bir ülkenin başkentinde barış, gürültüsüz ama derin bir ses- le fisıldar. Kaldırımların taşla- rında yankılanan ayak sesle- rine güvenin melodisini, mey- danlara serilen gökyüzüne umutların rengini, insanların yüzlerine ise dinginliğin göl- gesini bırakır. Barış, kentin du- varlarına yazılmamış bir şiir, her pencereye konmuş bir gü- vercin, her çocuğun gözlerinde ışıldayan yarındır.

Başkentte barış olduğunda, kararların dili aynı şeyi söyler:

“Burada korku değil, yaşam büyüsün.”

ZÜLFÜ LİVANELİ:

SANAT, EMPATİYİ EVRENSELE TAŞIYAN GÜÇTÜR

BARİŞ

önce kendimizde başlar

İşil Çalışkan

Usta sanatçı Zülfü Livaneli, Hacı Bektaş Veli Anma Kültür ve Sanat Etkinlikleri'nde 'Dostluk ve Barış Ödülü'ne layık görülerek, hoşgörü ve insan sevgisi mirasıyla kurduğu köprüyü bir kez daha gösterdi. Karanfil'e konuşan Livaneli, "İnsanı insan yapan en önemli duygu empatidir. Empati sanat yoluyla diğer insanlara ve canlılara çok daha kolay aktarılabilir. Zaten onun için sanat vazgeçilmez bir öneme sahip" dedi

Notalarla, kelimelerle ve dimdik duruşla örülmüş bir ömür... Müziğiyle yüreklerle, yazılarıyla zihinlere, mücadelesiyle toplumsal hafızaya dokunan bir çınar: Zülfü Livaneli. Peki, bir sanatçıyı sadece iyi bir müzisyen veya yazar olmanın ötesine taşıyan, onu bir sembol isim yapan nedir? Livaneli'nin hikâyesi, bu soruya yanıt veriyor. Sanatı, her zaman yaşadığı coğrafyanın sosyal ve siyasal nabzıyla attı; eserleri, bir neslin dayanışma ruhunun ve özgürlük arayışının ortak dili oldu.

Usta sanatçı Livaneli, Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesinde düzenlenen Hacıbektaş Veli Anma Kültür ve Sanat Etkinlikleri kapsamında bu yıl 'Dostluk ve Barış Ödülü'nü alarak, hayat felsefesiyle bu kadim öğretinin arasına bir köprü daha kurdu. Bu ödül, onun için Hacı Bektaş Veli'nin 13. yüzyıldan bugüne uzanan hoşgörü, insan sevgisi ve birleştiricilik mirasıyla kurduğu güçlü bağın da bir tescili niteliğinde.

Onunla Cumhuriyet'in 100

yılına, Ankara'nın hatırlatıklarına, 'barışın gerçek tanımına ve sanatın iyileştirici gücüne dair yaptığımız sohbet, bir sanatçıyı anlamanın aslında bir ülkeyi anlamakla nasıl iç içe geçtiğini bir kez daha gösterdi. Şimdi sözü ustasına bırakalım, hazırsanız başlayalım...

■ **Cumhuriyetin 100. yılı geride kaldı. Sizce Cumhuriyet'in en büyük kazanımı ve en büyük kaybı ne oldu?**

Cumhuriyet kavramı olarak genellikle monarşiye göre ileri bir aşamayı işaret eder. Ama bizim Cumhuriyeti-miz bambaşka bir manadadır. Hem ileri bir aşamadır hem de bir oluşun doğuşunu, oluşumunu, yepyeni bir değerler sistemini benimsemesini ve dünya ulusları ailesine onurlu bir üye olarak katılmasını betimler. Cumhuriyet'in kazanımı, kendi içindeki gelişmelerle çökmüş ve savaşları kaybetmiş bir eski imparatorluktan modern bir ulus yaratmayı başarması-

dır. Bilime önem veren, kadın erkek eşitliğini hedefleyen, ortaçağ hurafeleri yerine modern yasaları benimseyen yepyeni bir ülke çıkmıştır ortaya. Ve Cumhuriyet'in ilerlediği yıllarda bir kaybı yoktur. Ancak Cumhuriyet'e sırtını dönen ve o ilkeleri değiştirmeye dönüştürmeye çalışan kadrolar daha sonra kayıplar verdimeye başladılar.

■ **Cumhuriyet'in başkenti Ankara sizin yaşamınızda da önemli bir yer tutuyor. Ankara deyince aklınıza ilk gelen anı nedir? Bu şehir sizde daha çok politik mücadeleleri mi, sanat yolculuğunuzu mu, yoksa kişisel bir hafızayı mı çağırıyor?**

1971/72 yıllarında Gazi-osmanpaşa'da oturdum. Orada yaptığım Leylim Ley gibi besteler Çankaya atmosferinin ürünüdür. Hepsini birden çağırıyor desem yanlış olmaz çünkü bizim kişisel hayatımız ülkenin siyasi çal-

kantılarından uzak değildi. Çok kritik yıllarda gençliğimiz geçti. Darbeler, siyasi cinayetler, idamlar gündemimizden hiç eksik olmadı. Ama bütün bunlara sanat yoluyla dayandık diyebilirim.

■ **BARİŞ ÖNCE KENDİMİZDE BAŞLAR**

■ **"Barış" kelimesi sizin için sadece savaşıtlık hali midir, yoksa daha geniş bir toplumsal adalet ve eşitlik arayışı mı?**

Barışın ilk anlamı savaşmamak anlamına geliyor ama sizin çok iyi saptadığınız gibi yalnız başına bu tanım yetmez. Barış insanın kendisiyle kendi içinde barışından başlayarak bütün evreni kapsayabilecek önemli, vazgeçilmez bir kavramdır. Eski Yunan filozoflar etik kavramını insanın doğaya ve kendi yaratılışına uygun yaşaması biçiminde yorumlardı. İşte barış budur; kısacası uyumdur, ahenktir, harmonidir.

■ **Hacı Bektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülü'nü aldığımızda neler hissettiniz? Hacı Bektaş Veli'nin hoşgörü, dostluk ve barış ilkeleri ile sizin sanat ve yaşam felsefeniz arasında nasıl bir bağ görüyorsunuz?**

Bektaş Veli, 13. yüzyılda yaşadığımız büyük Anadolu Rönesansının simge isimlerinden birisi olarak yalnız benim değil, milyonlarca insanın saygı duyduğu bir bilge. O yılların karmaşık Anadolu'sunda barış mesajları yaymış ve Diyarı Rum denilen bölge halklarını kardeşlik ve barış fikirleri ile birleştirmeyi başar-

mış bir insan. Bu kavramlar aynı zamanda benim hayat görüşüm. Dolayısıyla Hacı Bektaş Veli adına bir ödül almak hayatımın en büyük onurlarından birisi oldu.

■ **Müziğiniz, yazarlığınız ve toplumsal duruşunuzla bir bütün oldunuz. Bir sanatçı olarak dünyaya bırakmak istediğiniz en kalıcı iz nedir?**

Sanatla uğraşmanın çok çeşitli nedenleri var ama benim anlayışımda sanat hem onu yaratan insanı hem de genel olarak insan topluluklarını iyileştirme amacı taşıyabilir. İnsanı insan yapan en önemli duygu empatidir. Empati sanat yoluyla diğer insanlara ve canlılara çok daha kolay aktarılabilir. Zaten onun için sanat vazgeçilmez bir öneme sahip.

Sevgi
Özel

Kurtuluş Savaşı'nın son noktası Duatepe'nin sırtındaki köyde doğdum. Bizim kuşağın şanslılarındanım. Atatürk'e inanan ana babayla, Cumhuriyet'in devrimlerine bağlı öğretmenlerle büyüdüm. Duatepe, Sakarya Meydan Savaşı'ndan sonra Mustafa Kemal Atatürk'ün düşmandan geri aldığı tepedir. O tepeye her çıkışında Atatürk'ün savaş sürenken eteğindeki ovanın dört yanını görebildiğimiz o tepeyi seçmesine hep şaşırdım.

Şimdi 29 Ekim'deki Cumhuriyet Bayramı'yla 26 Eylül'deki 93. Dil Bayramı'nı düşünüyorum.

1950'lerden bu yana sözde milliyetçiler Cumhuriyet Bayramı'nı tek gözle kutlar, halkın da böyle bakmasına çabalarlarken Dil Bayramı okullarda yok...

"Nerde eski bayramlar" diye yakınmayı sevmem; bizim kuşağın üzüntüsü, 102 yaşındaki Cumhuriyet'in son çeyreğinde çocuklarımızın ulusal bayramları doya doya yaşamaması... Çocukların, okullarda bile kutlayamadığı bayramlar gelip geçiyor.

Bizim kuşak, 1950'den biraz önce, biraz sonra doğanlardır. Cumhuriyet devrimlerinin ışığında ulusal ve dinsel bayramları bilinçle kutlayan, yerli malı haftalarında bir dilim ekmeği bir avuç fındığı paylaşan Atatürk Türkiye'sine merhaba demisti. Biz küçükken laik eğitimle, Atatürk'le, devrimlerle hesaplaşanlar da orun, çıkar, ün sanla büyüyordu. Bizim kuşak bize Amerikalıların süt tozundan süt içiren, "ince demokrasiye paydos" diyen, "ileri

Çocukluğumun Cumhuriyet Bayramları

demokrasi"yi batıran çok iktidar gördü. Bir yanda laik Cumhuriyet'e, ussala, bilimsela inananlar, öte yanda karşıdevrimin çocukları da büyüyordu; birbirimizle hem yoldaş hem düşman olduk. Düşünce özgürlüğü, hukukun üstünlüğü kâğıt üstünde kalırken acılı çatışmalara itildik. Ortak dil Türkçeyle anlaşılmıyordu.

Çocukluğum bağımsızlık savaşçıların öyküleriyle doluydu. Köyle ilçe arasındaydık. Bizimki gibi köylerde komşulardan varlıklı olan, yoksulla öksüz yetimle ilgilenen, yolu sıkıntısına çözüm arayanlar "ağa"ydı. Kimi Kurtuluş Savaşı'na katılmış, çocukluğunu savaş yıllarının zorlukları yaşamıştı. Duatepe'deki savaşın top sesleri bizim köyden duyulmuş. Analar gece gündüz var olan un yağla ekmek yufka yapar; çeyizlerinden askere don içlik diker, sepetlere torbalarla doldurur, köyde erkek kalmadığı için bunları kadınlarla çocuklar cepheye yakın Basri köyüne taşırmış.

Babamın babası sağlığı yüzünden savaşmamış; anamın babası gaziydi; aileleri Atatürk'ün "Tekâlifî Milliye Emirleri" (Ulusal Yükümlülük Emirleri) doğrultusunda elde

avuçta olanı vermişler. Savaş bitince devlet karşılığını ödemiş. O dedeler, o parayla Polatl'da ortaokul yaptırmaya girişmişler. O ortaokulun öğrencisi abim, ulusal bayramlarda şiir(ler) okur, çok alkışlanırdı.

Babama göre ağalar buyurmuş, köycek Demokrat Parti'ye oy vermişler. ABD'nin Marshall Planı'yla köylerde her kapı önüne borçla traktörler, kamyonlar çekilmiş. Dedemle babam köyün ağalarından; DP'nin açtığı musluktan akana bedavaymış gibi dalmışlar. Buğday, zirai donatımdan alınan tohumla üretilirken harman sonu yeni ayak kabı giysi beklerdik. Biz çocuklar mutluyduk. Cumhuriyet Bayramlarında ya römorklara doluşur ilçeye giderdik ya da köyde toplaşırdık. Köydeyken ulusal bayramların izleyicisi, ilçede çocuk oyunlarının dansçısı, oyuncusu, şiir okuyanıydım.

Polatl'da ilkokul azdı; 23 Nisan'larda gündüz alanda gece salonda ortak etkinlik yaparlardı. Bu törenlerde benim gibi giyinen yoksul çocukları okulların aile birliği, öğretmenler, aileler, esnaf sevindiriyormuş. Her 13 Eylül'de, Polatl'nın kurtuluş gününde, biz ilkokullular

İstasyon Meydanı'nda sıralanır, ortaokullu abilerin ablaların, Topçu Okulu'ndaki askerlerin gösterilerini alkışlardık. Yağmur yağ yoksa, çoluk çocuk o yıllarda düzgün yolu olmayan Duatepe'ye tırmanır-dık. Oradaki konuşmalar bizi çok heyecanlandırır, ağlatırdı. İlkokulun beşinde başkente göçtüğümüzde benim için ulusal bayramlar, siyah önlüklü beyaz yakalı okul törenleri oldu. Ortaokul ve lisede her özel günün, her ulusal bayramın şiir okuyucularından biriydim.

Büyük aşkım Türkçe için çalışırken gördüğüm şu, bizim ülkeye özgü biri inanç, ırk ayrımı gözetmeksizin aklın, düşünce'nin özgürlüğü, hak adalet, bilim sanat için bedel ödeyenlerin dünyası... Öteki de Cumhuriyet'in olanaklarını sömürerek yalan üretenlerin dünyası... Bizim kuşak yetmiş yarıladı. Yüzümüzde çizgiler çoğaldı; iş aşk sahibi olduk, hiç ikiye bölünmedik. Ben de hâlâ her 23 Nisan'da, 19 Mayıs'ta, 26 Ağustos'ta, 29 Ekim'de, her Dil Bayramı'nda çocuklaştım. Üzüntüm; varlıkta yoklukta ulusal bayramları yaşayan bizim kuşağın torunlarının dedeleri nineleri gibi ulusal bayramları yaşayamaması...

Çankaya
BELEDİYESİ

DİL DERNEĞİ

25 Eylül 2025 Perşembe

14.30 - Anıtkabir'de

Mustafa Kemal Atatürk'e
Saygı Sunumu

26 Eylül 2025 Cuma

93. Dil Bayramı

Yaşar Kemal'e Armağan

Dil, Yazın, Sanat, Basın:

"Yer Demir Gök Bakır"

11.00 - 11.10:

Yaşar Kemal İçin Söylüyoruz

Zeynep Karababa - Eren Ergene

Ceren Tercanlı - Ali Ekber Ergün

11.10 - 12.30: Açılış Konuşmaları

Sevgi Özel

(Dil Derneği Başkanı)

Hüseyin Can Güner

(Çankaya Belediye Başkanı)

13.30-15.30: Açıkoturum

Yaşar Kemal, Dil ve Sanat

Yöneten: Zeynep Oral

Konuşmacılar: Eren Aysan

Feyza Hepçilingirler - Metin Turan

15.45-17.45: Açıkoturum

Basın Dili

Yöneten: Prof. Dr. Korkmaz Alemdar

Konuşmacılar: Ozan Gündoğdu

Hilal Köylü - Barış Terkoğlu

17.45-18.30: Ödül Törenleri

Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Ödülü

Onur Ödülleri: Dr. Arzu Çerkezoğlu

Ayşe Baban Gökçeli - Çiğdem Ülker

Dr. Dilek İmamoğlu- Kadem Özboy

18.30: Dinleti

93.
DİL BAYRAMI

26 EYLÜL 2025
Saat: 11.00

Çankaya Belediyesi
Doğan Taşdelen Çağdaş Sanatlar Merkezi
Sabahattin Ali Konferans Salonu
Kennedy Caddesi No: 4
Kavaklıdere - Çankaya/ANKARA

Barış için çare

Drogba

Kenan Başaran

Spordan söz edildiğinde bilindik bir cümle kurulur: Spor, barış ve kardeşliktir.

Ağırlıklı olarak bir temenninin ifadesidir. Günümüzde profesyonelleşip bir endüstri olan spor, rahatlıkla 'silahsız savaş' olarak adlandırılabilir. Buna karşın sporun birçok kez gerçek savaş veya büyük siyasi gerilimleri bitirmede büyük rol oynadığı da görülmüştür.

Kuşkusuz dünyanın bir numaralı profesyonel ve endüstriyel sporu futboldur. Zaten son yıllarda 'endüstriyel futbol' ifadesi iyiden iyiye yerleşmiştir. Geçen sayıda andığımız Metin Kurt'un "Futbol borsada değil, arsada güzeldir." söylemi ters yüz edildi gitti. 'Forma ve arma aşkı', 'romantiklik' olarak görülüp küçümseniyor. Yine de bu oyun her şeye rağmen bir şekilde amatör ruhu içinde taşımaya devam ediyor.

İki taştan bir kaleyle teneke kütudan da bir topla her iklimde ve zeminde oynanabilmesi, futbolu yeryüzünde hem en ucuz hem de en yaygın spor yapıyor. Kutuplardan Afrika çöpleri ve okyanuslardaki en ücra adalara kadar, meşin yuvarlağın hep dönüyor olması başka türlü açıklanamaz.

İşte bu büyük tutku, bazen ülkeler arasında savaşa neden olabiliyor. 1969'da siyasi gerilim yaşayan El Salvador ile Hondu-

ras arasındaki Dünya Kupası elemeleri maçında çıkan olaylar, savaş için bardağı taşıran son damla oldu. Bu maçtaki şiddet olaylarını bahane eden El Salvador, Honduras'a saldırdı. Süresi nedeniyle de tarihe '100 Saatlik Savaş' olarak geçti.

Buna karşın, savaşları veya büyük gerilimleri sonlandıran dünya çapında spor olayları daha çok yaşandı: Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük futbol efsanelerinden bir olan Brezilyalı Pele, formasını giydiği Santos ile 4 Şubat 1969'da Nijerya'nın Benin City takımıyla maç yapmaya gitti. İç savaşta olan ülkedeki taraflar, sırf bu maç için -elbette büyük ölçüde Pele için-, çatışmalara bir süreliğine ara verdi.

1971'de Çin ile ABD, kopan diplomatik ilişkilerini bir pinpon maçı sayesinde yeniden kurdu. ABD Masa Tenis Takımı'nın aldığı davetle Çin'e gitmesi buzları eritmeye başlattı. Çünkü Çin Halk Cumhuriyeti, tarihinde ilk kez bir Amerikalı grubu ülkesine davet etmişti. Sonraki yıl ABD Başkanı Nixon'un ülkeye ziyaretinin önünü, 'pinpon diplomasisi' tabirinin doğmasına da neden olan bu maç açtı.

Ülkesindeki ırkçılığa karşı tarihi bir mücadele veren ve bu uğurda 27 yıl hapis yatan Nelson Mandela, özgürlüğüne kavuşup Güney Afrika Cumhuriyeti'nin başkanı olduğunda, 8 takım ve nefreti iktidara taşımadı. Bilakis o, en yakınlarının muhalefetine rağmen, toplumsal barışı yeni bedeller ödetmeden sağlamak için mücadeleye devam etti.

Güney Afrika, 24 Haziran 1995'te Rugby Dünya Kupası şampiyonluğu için Yeni Zelanda ile karşılaşlıyordu. Kupanın ev sahibi Güney Afrika'ydı. Milli takımda sadece bir siyahi oyuncu vardı. Stadın da ezici çoğunluğu Güney Afrikalı beyazlardı. Evet, ülkede ırkçılık rejimi (Apartheid) bir yıl önce resmen sona ermişti fakat toplumsal barış henüz tam manasıyla tesis edilmemişti. Mandela, bu 'beyaz finale' gitmeye karar verdi, tüm itirazlara rağmen.

Mandela, 'ırkçılıkla' özdeşleşen Güney Afrika Milli Takımı'nın formasını -kaptan Francois Pienaar'ın 6 numaralı forması-, giyerek sahaya çıktı ve formasını giydiği Pienaar'a şampiyonluk kupasını verip el sıkıştı.

Tarihi bir andı ki bunu en iyi Pienaar'ın şu sözleri vurguladı: "Mandela'nın giydiği o forma, bir anda milyonların kalbini değiştirdi."

Mandela'nın bu adımı, 'siyah ile beyazın barışması' sürecini belki onlarca yıl daha da kısalttı.

Takvimler 2005'i gösterdiğinde Fildişi Sahili'nde bir iç savaş sürmekteydi. Ülke, kuzey-güney olarak iki kampa bölünmüştü.

8 Ekim 2005'te Fildişi Sahili, tarihinde ilk defa futbolda mucizevi şekilde Dünya Kupası'na gitme hakkı kazandı. Lider Kamerun, son dakikada Mısır karşısında penaltıyı kaçıncıca ikinci Fildişi, zirveye çıkıp bileti kapı.

Kamerun'un penaltısını soyunma odasında büyük bir heyecan içinde izleyen Fildişililerin kaptanı, tüm takım arkadaşlarını etrafına toplayıp şöyle dedi: "Fildişili bayanlar ve baylar! Kuzeyden güneye, doğudan batıya... Bugün hep birlikte, ortak bir hedef için - Dünya Kupası'na katılmak - oynatabildiğimizi ve birlikte yaşayabileceğimizi kanıtladık. Size söz veriyoruz: Bu kutlama, tüm halkları birleştirecek. Affedin, affedin, affedin! Lütfen silahlarınızı bırakın. Lütfen savaşmayın. Seçim yapın. Barışa bir şans verin."

Ardından tüm topçular diz çöküp üç kere "Affedin!" dedi. Devamında da bir şarkı melodisiyle hep birlikte "Afrika'da bu kadar çok zenginliğe sahip bir ülke savaşmamalı. Lütfen silahlarınızı bırakın ve demokratik seçimler yapın. Her şey çok daha iyi olacak" diye haykırdılar, ülkelerine ve dünyaya.

Bu konuşmadan birkaç gün sonra taraflar ateşkes ilan etti. Bu barış ateşini ilk yakan isim, ülkemizde de Galatasaray formasıyla top koşturan Didier Drogba'ydı! Onun tarihi konuşmasını izleyen süreç, 2007'de Fildişi Sahili'ne barışın vurmasıyla son buldu.

Didier Drogba'nın adı ülkemizde sadece yeşil sahaların tribünlerinde yankılanmadı. Aynı zamanda Gezi'nin duvarlarına da 'Çare Drogba' diye kazındı...

Yankı Yazgan

‘Yarınlar Bizim’

1975 Eurovision Türkiye elemelerinde halk jürisinin seçtiği şarkı 'Yarınlar Bizim' olmuştur. Gelecek günlere ilişkin umut dolu sözlerinin yanı sıra devrimci marşları çağrıştıran ezgisi ile bugün bile hemen akla geliyor. Şarkıyı besteleyip söyleyen Ali Rıza Binboğalı'nın sempatik olduğu kadar mücadeleci görünüşü bir yana, "Yarın" kelimesinin çekiciliğinin de halkın gönlünü çelmesinde bir katkısı olmuş olsa gerek...

1975 Mart'ında ülkenin yönetimi "Türkiye'de yükselen sol siyasete yönelik CHP'nin yenisiden iktidar olmasını engellemek ve yakın bir tehlike olarak gördükleri Türkiye'de komünizmin gelişmesini durdurmayı" (Vikipedi) amaçlayan Milliyetçi Cephe (MC) hükümetlerinin birincisine geçti. Ankara'da yatılı lise öğrencisi olarak geçirdiğim yılların siyasi arka planını oluşturan MC dönemini günümüzdeki otoriterliğe benzetmeler az değil. Ancak, Human Rights Watch gibi uluslararası gözlemci kuruluşlar 70'lerin ikinci yarısını demokratik sistemini işleyişi açısından hiç de fena olarak değerlendirmiyorlar. Oysa, içinde yaşamış olanlar arasında dönemi adeta yavaşlatılmış bir iç savaş ortamı gibi hatırlayanlar çoğunlukta; bu görünürdeki çelişkiyi bir siyaset bilimciye sorduğumda, demokrasinin kurumsal yapısının o sırada ayakta olduğunu, günümüzdekinden farklı olarak örneğin kuvvetler ayrılığı gibi temel ilkelerin işlemekte olduğunu söyledi.

Kutuplaşma ve çatışmaların binlerce cana mal olduğu dönemi bir yerde (yüz binlerce insanı hapishanelere atarak, canları olarak, demokrasiye askıya alıp

sıkıyönetim hukuku ile) sona erdiren 12 Eylül Cunta müdahalesine birçok farklı toplumsal kesim tarafından hoş geldin muamelesi yapılmasını can derdine düşmüş olmakla, yarına, işlerin bir biçimde iyi gideceğine olan inancı ve bunu gerçekleştirebileceğinin olan umudu giderek kaybetmekle açıklamak fazla mı basit olur? Herhalde.

Yine de, dillerde bir yandan "Yarınlar Bizim" varken, bir yandan İlhan İrem'in 1976'da yayınlanan "Yazık Oldu Yarınlar'a"nın yayılması şimdiden bakınca yarına ilişkin bir 'umut ek-seni kayması'nın 1980'den önce, daha o sırada başlamış olabileceğini düşündürüyor. Nitekim aynı dönemde giderek sertleşen toplumsal ve siyasi mücadeleden aklıda kalanlar kıyımlar, suikastlar ve cinayetler, kaybedilen arkadaşlar olduğunda, tam o andaki duygu halinin de Yarınlar Bizim'dekinden başkalaşmakta olabileceğini söyleyebiliriz. Müziksever okurlar İlhan İrem'in şarkısında bir aşk acısını anlattığını söyleyebilirler: "Hani biz bir bütündük/ Su ile toprak gibi/ Döküldük dile düştük/ Bir solmuş yaprak gibi..." Yine de anlamını birbirini sevmiş iki insanın ayrılığında aynı topraklardaki acımasız çatışma ortamının yarattığı toplumsal yarılmayı görmek, bakan gözün yaşamış olduklarına bağlı olarak mümkün.

★★★

Çok okunan, beğenilen kitap, şarkı ve dergi adları dönemin duygusal ihtiyacını, ihtiyacı karşılayan hayal ya da fanteziyi de yansıtır. O yıllardaki sol hareketler arasındaki en önemli tartışmalardan birisinin "faşizm tırmanıyor mu, yoksa za-

ten tepeden inmiş durumdaymış" olduğunu düşünürsek, yarına bakışın bir sağkalım mücadelesinin etkisi altında kal-maması mümkün gözük-müyor. 1976'ya bir kez daha dönersek, bir başka 'yarın', *Yarın Yarın* (Pınar Kür) romanında karşımıza çıkar. Dönemin 'okumuş solcu' gençlerinin duygu ve düşünce dünyasını şöyle bir silkelemiş olan Yarın Yarın, 12 Mart'ın şiddetinin üzerinden birkaç yıl ancak geçmişken bile 'umudu, değişimi ve bireysel özgürlüğü' dile getirebiliyordu.

★★★

Yarını düşünüp düşünmemenin pek elimizde olmadığını, yarının (şimdi ve burada olmayan, ama her an olabilecek olan) bir yolunu bulup hayatımızdaki yerini gecikmeden aldığı gösteren bu durumun bir benzerini yine *Yarın* adıyla, bu sefer 1982'de, Ankara-sız çatışma ortamının yarattığı toplumsal yarılmayı görmek, bakan gözün yaşamış olduklarına bağlı olarak mümkün.

diye yürekleilmiş, karikatürle-rimden yollamaya karar ver-miştim; bir sayfaya birden çok karikatürü yerleştirip çizgili bir makale oluşturma deneme-lerime yeni başlamıştım. Yan-da resmini gördüğünüz kapak içi sayfayı yapışımı, ama asıl o günün coşkusunu, her birimi-zin ruhsal bütünlüğünü çektigimiz sıkıntıdan, gördüğümüz baskıdan koruyan yarına iliş-kin bir şey yapabilmek duygusu-nu hatırlıyorum.

||

Yıllar içinde dönüp dolaşıp dün'ün yarın'ına, bugüne ulaştığımızda, yine bir toplumsal bas-kı ve ruhsal şiddet sistemi ile karşı karşıyayken, bir kez daha yarından söz etmek paradoksal gelebilir. Çünkü seçimlerimizin ve dün ile nasıl başa çıktığımızın hayatımıza anlam verdiğini düşünüyorsak, bugün de yarın için benzer şekilde hareket edebiliriz. Bugünün dayatmaları ile yarını düşünemeyiz, düşünmeye fırsat bulamaz hale gelmek, her türden şiddete maruz kalmamın kaçınılmaz sonuçlarından birisi. O zaman dayanmanın, yarına yıkılmadan ulaşmanın yolu, bu şiddete karşı koyarken bir yandan seçimlerimizde yarını düşünmekten, yarının şarkılarını söylemekten geçiyor.

Haydar Ergülen

Dalokay

Yalnızca dört yıl belediye başkanlığını yapmış o zamanlar büyükşehir olmayan Ankara'nın. Yaşım tuttuğu için aklımda ama, Ankara'nın 'unutulmayanlar' arasında da hatırlı bir yeri var kanımca.

Soyadının da hatırlı bir ağırlığı var; Vedat Dalokay, adı ve soyadıyla tam olarak biliniyor da, Dalokay deyince belediye başkanı olmanın da ötesinde bir yerde anıt anısı kuruluyor, duruyor.

Dalokay: Çok beğenilen, sevilen kimse. Dal ve okay. Soyadıyla doğmuş öyleyse, öyle sevidi, beğenildi, özlendi.

Yüzü gözümün önünde. Sevdiğim bir başkasının yüzüyle üst üste geliyor. Ünlü Yunan müzisyen Mikis Theodorakis ile birbirlerinin yansıması oluyorlar. Burada değil artık, ama başka bir yerde yüzleri gülüyor, birbirlerine gülümsüyor olmaları.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Cumhuriyet'in başkenti Ankara'nın da yüzünün en çok güldüğü bir-iki yılın ilk günleri. 12 Mart 1971 askeri rejimi bitiyor, Kızılay Bulvarı, Ahmed Arif'in "seni baharmışın gibi seviyorum" şiirine layık olmak için süsleniyor, ağaçlar çiçeğe duruyor, umutlar maviye ve sözler barışa...

Mavi gömlekler, işçi kasketi, ak günler, güvercinler, hep ayın şavkı olmaz ya, bu kez de göğün şavkı vuruyor memleketin üstüne. Karaoğlan 'Halk

çı Ecevit' olarak sadeliğin kermiyle yürüyor, Cemal Süreya'nın "az mı dolandık" dediği "Başkentin sokaklarında". Umutlarımız büyüyor onunla. Mavi, huyumuz oluyor.

Cumhuriyet'in en mavi yıllarından 1973. Vedat Dalokay da aynı yıl başkente belediye başkanı olur. Ege, Akdeniz, Yunan, İspanyol, İtalyan, bize benzer denizlerden, kıyılardan, adalardan, havalardan dem vuran bir adam, dobradır da, açıksözlü, bolgüllü, kasınsız, hayli sivil bakışlı, görüşlü, duruşlu bir başkan. Kalsaydı biraz daha, 1973-77, yalnızca dört yıl, Ankara'ya denizi de o getirdi diyeceğim kadar denizci duygusu da uyandırır. Açıkdeniz duygusu elbette.

Elazığlı, 1927 doğumlu, İTÜ Mimarlık mezunu, yüksek lisansı Sorbonne Şehircilik Enstitüsü'nden, Mimarlar Odası Başkanlığı yaptı. Murat Karayalçın, Ali Dinçer gibi başkanlar gibi unutulmaz hizmetleri var. Vedat Dalokay, o kısacık hizmet süresi içinde Ankara'nın gönlünde taht kurdu! Efsane başkan oldu.

1991'de Kırıkkale'de oğlu ve

eşiyle birlikte geçirdiği trafik kazasında yaşamını yitirdi. Evvelgiden ahabaplardan oldu, en çok arananlardan, yokluğu duyulanlardan. Ankara'ya renk katanlardan en çok da. Belediyesini yönettiği bir şehrin sakinleriyle dostça, bürokrasiyi aradan çıkararak, gömleğinin kollarını sıvar gibi doğallıkla iletişim kuran başkanların ilk örneği olduğu için de çok değerli.

Sonradan onun yaptıklarını, Cumhuriyet Aydınlanması düşüncesiyle kazandırdıklarını değiştirmek, ortadan kaldırmak, en hafif deyimle 'kitsch' heykeller, tuhaf şeyler ithal edip kasaba panayırına çevirmek, güzelduyudan yoksunluğunu, görgüsüzlüğünü bir kente bulaştırmak isteyen, ne yazık ki devri çooook uzun süren, az kaldı 'Ankara'nın günbatımı' olacaktı biraz daha kalsaydı, belediye başkanları da gördü sevgili başkentim! Ankara'nın Cumhuriyet'in Başkenti olduğu gerçeği yenisinden görüldü, hatırlandı da, Nâzım Hikmet'in ünlü ressam Abidin Dino'ya "çok şükür çok şükür bugünleri de gördük/ölsem gam yemem gayrının resmini yapabilir misin?" dediği gibi oldu,

yeniden "Ankara Ankara güzel Ankara"mız oldu!

Ankara onu unutmuyor, her yerde güzel anıları, anıtları var, gezip özlediğimiz, doymadığımız şehrimizde onun izlerinden yürüyoruz... Hitit Güneşi Anıtı, Lozan Meydanı, Abdi İpekçi, Seymenler ve Kugu Park.

Ankara'ya kendi renklerini de verdi Dalokay. Uğur Mumcu'nun ardından "ey gidi deli Vedat" diye güzellediği adam. Franco rejiminin son yıllarında Bask bölgesinden gençleri idam etmesi üzerine üç gün Büyükelçiliğin elektriğini, suyunu kesen bir sivil itaatsiz de oldu. Deniz Gezmişlerin mezarından aldığı toprağı Moskova'da Nâzım Hikmet'in mezarına götürdü. Tabii en önemli projelerinden biri de fazla modern bulunduğu için ona yaptırılmayan Ankara Kocatepe Camii oldu. Oysa yarışmayı onun projesi kazanmıştı. İslam dünyasının en çağdaş yapısı olan Pakistan İslamabad Kral Faysal Camii Projesi'ni kazandı, gerçekleştirdi. Köy Enstitüleri'nin kentsel yorumu olan Şehir Enstitüleri'ni tasarladı. Çocukluğundan beri hayran olduğum Eskişehir Köprübaşı'ndaki yüzü eskiden mavinin tonlarındaki betebelerle oluşturulmuş Orduvi Binası'nı da Dalokay'ın yapmış olması yine bir hayranlık gerekeci. Rengi değişti, dokusu gitmiş gibi oldu ne yazık!

Dalokay: *Kolo'nun yazarı. Keban Barajı'nın sular altında bıraktığı köylerden bir dişi keçiyi dertleştirdi, kaybolana, gidene bir ağıt masal yazdı Dalokay, 1979 TDK Ödülü'nü kazandı, kitabı da yediden yetmiş tüm çocuklara armağan etti.*

Dalokay: Ankara'yı armağan kılantlardan.

Burcu Geroğlu

Gündüz yıldızları eskisi kadar çok görünmüyorlar. Zaman zaman gördüğümde ise çocukluğuma açılan bir pencere gibi, tatlı bir tebessümle umudu hatırlatmaya devam ediyorlar.

Kimi tek renkli bu yıldızların. Kimi rengârenk. Kimi küçük, kimi bir insan boyu kadar büyük. Hep ama hep sonsuz gökyüzünün sonuna varmanın hayali ile havalanırlar. Hayalleri kuyruklarında taşırlar. Biraz rüzgâr varsa ve gökyüzü parlak, mavi ve tertemiz görünüyorsa, gündüz yıldızlarının zamanı başlar. Yeryüzündeki bizler, gökyüzüne en çok o gündüz yıldızlarını izlemek için bakarız. Ve o yıldızların hepsini "Uçurtma" diye anarız...

Bazen şenlikleri olur gündüz yıldızlarının. İşte o şenliklerde gökyüzü sanki gerdanına ha-

yallerimizi takıp takıştırmış bizi selamlamaktadır. Bir yarış değildir gökyüzüne değebilmek. Paylaşmaktır, biz de varız demenin en renkli haykırışıdır. Ne gökyüzü başımızın üstünde ne de biz gökyüzünün altındayızdır. Uçurtmalar sayesinde, yeryüzünün ve gökyüzünün birer parçasıyız. Anısıyız. Gerçeği ve düş ortaklarıyız...

İnsanın ve doğanın, saflığın ve ezginliğin, kavganın ve barışın, mücadelenin ve direnişin "GÖZÜYLE KARTAL AVLAYAN YAZAR"ın, edebiyatımızın büyük cınarı Yaşar Kemal'in 6 Ekim'de 102. yaş gününü kutlayacağız. Ve gündüz yıldızı uçurtmalar onun anısı için yine uçacaklar.

Yaşar Kemal için uçurtmalar çocukluğun, özgürlüğün ve umudun parçasıdır. İnsan

ve doğanın iç içe geçmiş eşsiz uyumu, mücadelenin ve direnişin sarsılmaz sembolüdür. Eğer siz de Yaşar Kemal okurken uçurtmaya sarılıp gökyüzüne değmeyi arzuluyorsanız, bir direnişin ya da var olma mücadelesinin parçasısınız demektir. Çünkü Yaşar Kemal'in uçurtmaları bir davettir. Yanlışta, zulme, haksızlıklara karşı koymaya bir davet...

Yaşar Kemal'in uçurtması unutulmuş çocukların anı penceresi, tüketilen doğanın sessiz çığlıkları, savaşların barış haykırışlarıdır. Onun dünyasında gökyüzü sahip olunacak bir yer değil, ait olunacak bir yerdir. Ve herkes uçurtmalarla ait olmaya davet edilir.

Bir uçurtmanın, bir kalem için temsil ettikleri aradığımız barışın ve büyük insanlığın

anahtarlarıdır aslında. Özgürlük, umut, direniş içimizde yeşeren ve çorak kalmış topraklara ekilmeyi bekleyen fidanlardır. Mutlaka o çoraklığı yeşerteceğiz inadıyla gökyüzünü yıldızsız bırakmayalım.

Umut; gökyüzünde uçurtma, yeryüzünde bir çocuk tebessümü...

Barış; gökyüzünde uçurtma, yeryüzünde bir zeytin fidanı...

Direniş; gökyüzünde uçurtma, yeryüzünde kalabalıkların haykırışı...

Özgürlük; gökyüzünde uçurtma, yeryüzünde masmavi bir deniz...

Bize gerekli olan;

Yeryüzünde büyüyen hayaller, gökyüzünde gündüz yıldızları...

Ulaş
Geroğlu

Güvercini kim yıkayacak

Bir zamanlar tüyleri bembeyaz, gözleri parlak, yere hiç konmadan uçan bir güvercin varmış. Onun uçtuğu yerde ne kavgaya ne gürültü ne küslük ne anlaşmazlık yaşanmış. İnsanlar güvercini gördüğünde kucaklaşır, türküler söyleyerek gökyüzünde süzülen güvercini selamlamış. Güvercin, kâh sarp kayalıklardan kâh ağaçlardan bakar, gözünü insanların üstünden hiç ayırmamış. Rivayet o ki; güvercinin neşesi ve gücü merhametten gelirmiş. İnsanın gönlüne merhamet kök salıp, vicdan büyütmüşse güvercinin tüyleri daha parlak, kanatları daha güçlü, gözleri daha ışıltılı olurmuş. Güvercin, eşsiz doğasını ve burada yaşayan güzel insanları çok sevse de yine de uzak yerleri ve orada yaşayan insanları görmeyi de çok istiyormuş. Git gide artan merakını engelleyememiş ve bir sabah bildiği, tanıdığı insanlarla vedalaşıp yola çıkmış.

Güvercinin hikâyesi şöyle:

Az gider uz gider, masmavi denizlerden, yemyeşil ovalardan geçer. Ağaçlarla konuşur, çiçekleri koklar. Beş bahar, dört güzde fersah fersah yolu düz gider. Varır bir diyara...

Karşılaştığı ilk insan köyünü görünce heyecanla köyün üstünde uçmaya başlar. Köyün bir ucuna gider, toklar aç olanları görmezden geliyor. Diğer ucuna gider, hayvanlar susuz, bitkin düşmüştür. Bir başka tarafta gücü yeten güçsüzü eziyor. Güvercinin bulunduğu köy Merhametsizler Köyüdür. Güvercin bu köyün üstünde uçtukça, yorulmaz ka-

natları yorgun düşer, acıkamaz susamaz kursağı su ve yemek aramaya başlar. Bu duyguları ilk defa yaşayan güvercin ise şaşkınlıkla ne yapacağını bilemez ve bulduğu ilk damının üstüne konar. Bu karanlık, renksiz, sevgisiz ve merhametsiz köydeki en güzel şeydir dama konan güvercin. Güvercini damda gören insanlar, böyle bir güzelliği görmenin şaşkınlığıyla toplanmaya başlar. Merhametsizler Köyünün en merhametsizi de kalabalığa dahil olur. En merhametsiz olan ister ki insanların gönlünde merhamet kökleri susasın, vicdan küçücük kalsın. Ve şapkasını fırlatıp güvercini kovalayınca diğer insanlar da eline ne geçerse atmaya başlar. Güvercin panikle sazlıkların arasına atar kendisini ama nafiye... En merhametsiz olan sazlıkları ateşe verir. Kaçar güvercin yangından. Ateş merhamet eder güvercine. Güvercin ateşin bile merhamet gösterdiği yerde insanların gözünü dahi kırpymasına üzülerek köyden uzaklaşır...

Az gider uz gider, sarp kayalardan, dümdüz ovalardan geçer. Serçelerle uçar, tavşanlarla zıplar. Üç yaz bir kış yolu düz gider. Varır bir başka diyara.

Birbirinden güzel evleri, envay çeşit meyve ve sebze bahçeleri, tertemiz suları ve yemyeşil arazisiyle gerçek olamayacak kadar güzel bir kasabayla karşılaşır. Yola çıkmadan önce yaşadığı yere benzeyen bu kasabanın insanlarıyla karşılaşmak için çok heyecanlıdır. İçinden “İşte! Mutluluk ve neşe ile dolu bir köy,” diyerek kasabanın muhafızı gibi

duran çınar ağacına bırakır kendisini.

Yoldan geçen iki kişi çınar ağacındaki güvercini hemen fark eder. Biri “Tüyleri ne kadar güzel. O benim” der ve ağaca tırmanmaya kalkar. Diğerisi ise “İlk ben gördüm. O benim!” diyerek paçalarından asılıp arkadaşını alaşağı eder.

İkilinin; “güvercin benim!” kavgası büyüyünce bütün kasaba ağacın altında toplanır. Güvercini gören herkes yakalamaya çalışır. Fakat birbirlerine engel olurlar.

Güvercin anlar ki bu kasaba da güzel olan her şeyin mayasında kiskançlık vardır. Tüm bu güzellik, istenildiği için değil, kiskançlığın ve nefretin eseridir...

Kiskançlar Kasabası’nın en kışkancı kendisi güvercini yakalayamayınca kimse yakalamasın diye “Bizi birbirimize düşüren bu güvercin!” diye haykırarak ağaca bir taş fırlatır. Tüm insanlar da peşinden ağacı taşlamaya başlar. Güvercin daha fazla burada kalamayacağını anlar ve arkasına bile bakmadan Kiskançlar Kasabası’ndan uzaklaşır.

Az gider uz gider, çorak bozkırlardan, buz tutmuş topraklardan geçer. Kanadına yağmur düşer, ayakları kuma değer. Bir nefeste dört mevsimi diyar diyar düz gider.

Mavi gökyüzünün üstünü kirli bir battaniye gibi saran, kesif is kokusuyla nefes almanın neredeyse imkansız olduğu bir diyarda bulur kendisini. Nehirleri yutan, ağaçları yok eden köyde havada kalmak

neredeyse imkansızlaşır. Güç bela kendisini köyün ortasında dimdik duran bir kayalığın üstüne bırakır. Kökleri toprak altında kalmış, gövdeleri kesilmiş ağaçlar, ekili bir tarlayı andırıyordu. Antik bir savaşın mirasını andıran, çamur ve pislik içindeki bu köyün insanları ne birbirinin işine karışıyor ne de birbirine el uzatıyordu. Önce kimin selam vereceği bile insanlar arasında aşılmaz mesafelere, duyulmaz seslere sebeptir. Güvercin bu köyde yaşayan herkesin kendini birbirinden üstün gördüğüne şahit olur. Bu köy Hırs ve Kibir Köyüdür. Güvercin köyde yaşayan herkesin hırs ve kibirle yavaş yavaş kendini mahvettiğini görür. Hırs ve Kibir Köyündeki herkes kendisinin esiridir. Güvercin, fark edilmeden hemen köyden uzaklaşır.

Az gider uz gider, iki kanat çırpışı dünya yol gider. Bir yerde, bir gökte aşılmaz mesafeler aşar. Mevsimler ve yıllar bir hıçkırıktan geçer...

Yolları ve köprüleri, binaları ve düzeniyle gördüğü en büyük insan topluluğu karşısına çıkar. Gri binaların birbirine benzediği, yollarında toprağın yok olduğu, bacaları isli, gökyüzü buğulu, ağaç gölgelerinin unutulduğu, nehirlerin masal olduğu bir şehirdir burası. Güvercin hemen bir tuhafılık olduğunu görür. İnsanların bildiği, anladığı, olması gerektiği gibi davranmadığını fark etmiştir. Bu şehrin insanları anlamsız bir disiplin içindedir, komut almadan hareket etmiyordu. Kendi fikirleri, düşüncesi, istek ve beklentileri olmayan, ne verilirse onu ka-

bul etmiş bu insanları bir grup ayrıcalıklı insan, sadece kendi çıkarları doğrultusunda yalanlarla yönetiyordu. Yalanlar Şehri’nde dünyanın doğrusu bugün yalan, bugünün yanlış yarın doğrudur. İyiye ve kötüye o ayrıcalıklı grup karar veriyordu.

Güvercin bu şehrin, karşılaştığı en tehlikeli insan topluluğuna ait olduğunu düşünür. Kötü de olsa hiçbir fikre, saçma da olsa hiçbir düşe sahip olmayan, her şeyi kolayca unutabilen insanların yapabileceklerinden çekinir. Şehirden ayrılmadan ayrıcalıklı kendisinden haberdar olur. Kendi iradelerinin dışında güvercinin şehre gelip uçmasından rahatsız olmuşlardır. Ayrıcalıklı grubun en ayrıcalıklısı çıkıp “Güvercinden sonsuza kadar kurtulmalıyız! İnsanlara güvercin tüyünün bolluk ve bereket getireceğini söyleyelim. İnsanlar tüyü için peşine düşüp onu yok etmiş olurlar.” deyince ayrıcalıklıların hepsi bu öneriyi ayakta alkışlar.

Güvercin artık yaralıdır. Amacı bir yere varmak değil, kaçmayı başarmaktır.

Geçen onca zamanda İhanet Köyü ve Çıkarıcılar Köyü birleşip kırmıştır güvercinin kanadını. Pervasızlar Köyünde tüyleri katrana bulanmıştır. Zamanla ayağı aksak, gözleri görmez, kanadı kırık ve katra-

Yalanlar Şehri’nin insanları

duyuru yapılır yapılmaz çatılarda güvercin nöbeti tutmaya başlar. Çatılarda birbirini gören komşular güvercinin tüyüne sahip olabilmek için kavgaya tutuşurlar. Yalanlar Şehri birden büyük bir kaosu ortasında kalır. Öyle ki ne için kavgaya ettiklerini, neden birbirlerini kırıp geçirdiklerini unuttur insanlar. Güvercin ise bu karıştıran faydalanıp kaçabileceğini düşünerek şehirden hızla uzaklaşır uzaklaşmasına fakat o kadar kolay olmaz.

Güvercin ne az gider ne uz gider. Ne göktedir ne de yerde... Mevsimler birbirini kovalar, ardı sıra yıllar zamanı yutar. Ne konar bir tepeye ne uçar bir deniz üstünde. Böylelikle varmıştır bilinmez bir diyara...

Güvercin artık yaralıdır. Amacı bir yere varmak değil, kaçmayı başarmaktır.

Geçen onca zamanda İhanet Köyü ve Çıkarıcılar Köyü birleşip kırmıştır güvercinin kanadını. Pervasızlar Köyünde tüyleri katrana bulanmıştır. Zamanla ayağı aksak, gözleri görmez, kanadı kırık ve katra-

na bulanmış hale gelen güvercin, sonunda vazgeçer. Bunca kötülük, aşağılanma, zulüm, bencillik, kiskançlık, yalan, ve fasızlık ve merhametsizliğe artık katlanacak hali de kalmaz zaten. Kendisini kuytuda kalmış ormanın kıyısında akan cıvıllı bir nehir kenarına bırakır.

Hikâye şöyle devam eder:

Bir gün su kenarına oyun için gelen çocuklar güvercini hemen fark etmiş. Bir kız çocuğu onu avuçlarına almış ve gözlerinin görmesini engelleyen çamur tortularını temizlemiş. Güvercin korkup kaçmak istese de kız çocuğu “Kanadın kırık ki. Uçamazsın!” demiş ve arkadaşlarıyla güvercinin kanadını, ayağını sarıp sarmalamış. Sonra bir çocuk “Ben incitirim, yapamam. Güvercini kim yıkayacak?” diye sormuş. Çocuklardan biri “Ben yıkayacağım” diyerek güvercini avuçlarına almış ve su kenarında yavaş yavaş, sabırla, ara sıra öperek tüm pislikten güvercini temizlemeyi başarmış. Çocuklar uçsun diye güvercini yere bırakmış. Güvercin uçmayı de-

nese de ilk seferinde başaramamış. Çocukların üzüldüğünü gören güvercin, çocukların saf ve temiz sevgisiyle silkelemek kanatlarını çırpmış fakat gücü yerden havalanmaya yetmemiş. Çocuklardan biri onu avuçlarına alıp “Uç beyaz güvercin.” diyerek gökyüzüne doğru fırlatınca güvercin kanatlarını çırpmış, çırpmış, çırpmış...

Güvercini iyileştiren çocukların sevgisi, merhameti, saflığı ve iyiliği olmuş. Güvercin ise insanda hâlâ umut olabileceğine tekrar inanarak uçmaya, yolculuğunu sürdürmeye devam etmiş.

Derler ki;

Güvercin hâlâ uçuyor. Daha bilge, insanı daha çok tanıyarak, kendisini korumayı başarak ve bir zeytin dalı taşıyarak uçuyor.

Ve derler ki;

Yeryüzünde sevginin, merhametin, anlayışın hüküm süreceğine dair umudu onu hâlâ yaşıyor.

Arzu Özkan

Dr. Ethem Torunoğlu

İBRAHİM DEMİREL

Hangisinden başlamak gerekir inanın bilemiyoruz. Derin bir arşiv, sayılamayacak kadar çok çizim ve fotoğraf... Merak ettiğimiz ne varsa öğrenme vakti.

İbrahim hocam biz sizi tanıyoruz, okurlarımız da sizi tanımışlar istiyoruz. Sizinle Karanfil Dergisi için küçük bir söyleşi yapmak istedik.

■ Sizi fotoğrafla, grafik, desen, resim, ve siyasi duruşunuzla tanıyor sanat severler... Şu an ağırlıklı olarak fotoğraf sanatı ve atölyenizde temel resim eğitimi üzerine çalışmalar yapıyorsunuz. Gününüz nasıl geçer? Nelerle uğraşırsınız?

Galeri Sanat Yapım Atölyeye her gün öğle saatlerinde gelir, çalışmalarına burada devam eder, gerek eğitim gerekse de sergi işlerine dair projeler üze-

rine kafa yorayım. Dostlar uğrar, yeni hayaller peşinde koşmaya devam ederiz.

Fotoğraf sanatı ile ilgileniyor olsam da aslında aldığım eğitim güzel sanatlar üzerine. Resim eğitimi aldım. Ama ilk defa fakültede fotoğraf ile tanıştım ve fotoğraf hayatım o dönemde başlamış oldu.

O dönemde makine bulmak da zordu tabii. Hatta şanslıyım ki bir makine sahibi oldum.

Yaz tatilinde köyümüze yani memlekete gideceğim, Malatyalıyım ben. Neyse sonrasında sınıfta bir kız arkadaşımız vardı. Onun da kutu makinesi vardı. Bana makinesini verdi. Köye geldim ve herkesin her şeyin fotoğrafını çektim. Sonbaharda da okula döndüm. Ve arkadaşşıma makineyi geri vermek istedim ama bana hediye etti. İlk makinem odur işte.

Hala saklarım. Sonrasında bir dergiye çektiğim fotoğrafları götürdüm ve birinci oldu. İşte ilk fotoğraf makinemi yani kendi paramla aldığım ilk makineyi o zamandan itibaren kullanmaya başladım.

■ İlk çektiğiniz fotoğrafların konusu ne üzerine oldu?

Doğada her renk var. Ben de tabii ilk başta doğa ve insanlar üzerine çekimler yapmaya başladım ve sonrasında yalnız ağaçların fotoğraflarını çektim. Yalnız ve özgür ağaçları...

■ Yıllar içerisinde sanat yolculuğunuz nasıl oldu acaba?

Fotoğraf ile başlayıp, desen ile devam ettim. Ama önemli olan her zaman fotoğraf oldu benim için. Bu konuda kendimi bir hayli geliştirdim. Araştırdım. Ve bu birikim ile yıllardır üniversitelere, dergilere fotoğraf üzerine söyleşilerde bu-

lundum. Hatta bir dönem ders de verdim.

Tek bir konu önemli oldu benim için. Hep sorulur işte; Fotoğraf çekmek mi? Fotoğraf yapmak mı?

Fotoğraf çekmek bir sanat. Türkiye'de dünyada çok fazla sanatçı var ve bir fırça darbesi bile eserin kime ait olduğu hakkında bilgi verebilir. Mesela şimdi Türkiye'de yalnız bir ağaç fotoğrafı gören herkes beni anımsar.

■ Resim ve fotoğrafa olan ilginiz ne zaman başladı?

Küçüktüm aslında. Bizim oralarda yumuşak bir taş çıkar. Güneşe koyduktan sonra taşlar kuruyup sertleşir. Ben hep bu taşlarla güvercin yaptım. Sonrasında bir gün ilkokula müfettiş geldi. Yaptığım güvercinleri çok beğenmiş ve beni sormuş.

İbrahim Demirel

1941'de Malatya, Akçadağ, Körsüleymanlı köyünde doğdu. Akçadağ Öğretmen Okulu, Çapa Öğretmen Okulu Resim Semineri ve Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nu (Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi) bitirdi. Sanat, bundan böyle bir yaşam biçimiydi onun için. Çeşitli kuruluşlarda grafikerlik, reklam ve tanıtım fotoğrafçılığı yaptıktan sonra 1975'de Umut Poster Yayıncılık ve Grafikerlik Stüdyosu'nu kurdu. 1979'da Hollanda Hükümeti tarafından ilk fotoğraf albümü olan "Yaşam Kavgası" yayınlandı. 1981'de "Fotoğraf" ders kitabı basıldı. 1995'de 4 adet portfolyosu yayınlandı. 2004'de "İbrahim Demirel Fotoğrafları Üzerine Bir İnceleme" kitabı yayınlandı. 1982'de Sanat Yapım Plastik Sanatlar Atölye ve Galerisi'ni kurdu. Bugün Başkent'in seçkin sanat merkezlerinden biri olan bu atölye ciddi, tutarlı eğitim anlayışıyla sanat eğitimi vermektedir ve bu mekândaki birikimini bir okul, bir müze niteliği kazandırarak geliştirip gelecek kuşaklara aktarmak Demirel'in vazgeçilmez hedefidir. Türkiye'nin sayılı koleksiyonerlerinden biri olan İbrahim Demirel, en az 3000 yağlıboya resimden oluşan önemli bir koleksiyonun yanı sıra toprakaltı ve etnofrafik parçalardan oluşan seçkin koleksiyonların sahibidir. Fotoğraf sanatçılığı, eğitimciliği, koleksiyonerliği, çeşitli resmi ve özel kuruluşlardaki danışmanlıkları ve yayınladığı kitaplarıyla kültür yaşamımıza yeni projeler kazandırmakla meşguldür hep. Grafik ve fotoğraf çalışmalarıyla yurt içinde ve yurt dışında (Çin, Yugoslavya, İtalya) çok sayıda ödül alan İbrahim Demirel, 2008'de emekli olduğu Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü'nün dışında da gösteriler, sergiler, konferanslar, radyo ve televizyon programları, çeşitli sanat yayınları ile eğitimciliğini sürdürmektedir. 2004 yılında fotoğraf çalışmalarıyla Truva Sanat ve Kültür Derneği'nce "Yılın Fotoğraf Sanatçısı Ödülü" verilen sanatçı, PTFD (Profesyonel Tanıtım Fotoğrafçıları Derneği) üyesi, AFSAD ve Gezinler Kulübü'nün de onur üyesidir.

O müfettiş öğretmenim vasıtası ile bana resim defteri ve sulu boya fırçası almış. Bu sayede daha çok resim yapmaya başladım.

■ Üniversite hayatına biraz geç başlamışsınız. Bu durum sizi olumsuz etkiledi mi?

Ben aslında o dönemlerde durumumuz olmadığı için üniversiteye gidemedim. Ağaç yetiştirdim bitkilerle uğraştım. Sonrasında yol gösterenler sayesinde sınava başvurdum ve bambaşka bir dünyaya adım attım.

İlk zamanlarda bir suluboya atölyesi vardı. Çağırıldılar beni, bir resim yaptım, her yer su oldu. İlk defa yaptığım için çok su kullanmışım. Bak bak yağmur yağdı diyip gülmüştük. Çok güzel bir anı benim için.

Sonrasında benden büyük olanlar mezun olunca resim atölyesinin anahtarı bende kaldı. Orada yatıyordum. Kalemimi kendim yapardım.

Sonra üçüncü sınıfta yine okula bir müfettiş geldi ve atölyeyi görmek istedi. Atölye duvarlarında da hep benim desenlerim var. Sonra müfettiş dedi ki bu çocuğu Çapa'ya gön-

derin. (Çapa Öğretmen Okulu Resim Semineri; İstanbul'da Güzel sanat lisesi olup, resimden önce yeteneği olanları oraya alıyorlar). Sonrasında sınava girdim ve kazandım. Üç yıl okudum. Düşününce hayat bana her zaman iyi şanslı yüzünü göstermiş.

■ İlk serginizi ne zaman açtınız?

İstanbul'da öğrenciyken ilk sergimi açtım. Sonra Ankara'ya gelip, birçok yerde farklı konularda sergiler açtım.

■ Geçtiğimiz yıl Çankaya Belediyesi Doğan Taşdelen Çağdaş Sanatlar Merkezinde bir sergi açtınız. 'İbrahim Demirel'in Tanıklığında Siyah Beyaz Kareler'. Bu sergi de diğer sergileriniz gibi çok ilgi gördü. Sergi sürecini biraz paylaşır mısınız?

Çok yakın dostlarımdan önerisi ile gündeme geldi bu sergi projesi... Dostlarım atölyeye geldi ve bu eserlerin, belgelerin gün yüzüne çıkması gerekiyor dediler. Ben ilk defa bir sergimi açarken hiç yorulmadım. Nasıl iş çıkar diye bekledim. Ve beklediğimden de çok ilgi gördü ve beğenildi. Çok emek, çaba ve Çankaya Belediyesi'nin bü-

yük destekleriyle çok güzel bir çalışma çıktı ortaya.

■ Bir röportajınızda Ara Güler ile çok keyifli bir anınız olduğundan bahsetmişsiniz. Tekrar paylaşır mısınız?

Evet, yıllar önce Ara Güler ve birkaç arkadaşımız yemeğe gittik. Bir arkadaşımız ile aynı sınıftaymışım. Yemek esnasında öğrendim. O gün hoca sınav yapıyor ve sınav sorularından biri çıplak model, diğeri hayali bir şey yapın, üçüncü de denizde yaşayan bir hayvan yapın dedi. İnanılmaz moralim bozuldu. Ben bilmiyorum. Deniz görmedim. Sınav bitmek üzere ve hoca geldi. Ben de gittim hocayla konuştum; 'Sizin bu sorunuz deniz ülkesinde yaşayanlar için bir soru.' Herkes gülmeye başladı.

Hoca da karada yaşayan hayvanları yapabilirsin dedi. Meğersem bizim yemekteki bu kadın arkadaşımız oradaymış. Unutamamış bu anıyı. Hala keyifle anlatırım.

■ Geçenlerde bir sohbet esnasında 2 Temmuz 1993 Sivas yangınıyla ilgili bir anınızı paylaşmıştınız. Okurlarımız için bu anıyı bizimle tekrar paylaşır mısınız?

Fotoğraf çekmek için Asaf Koçak ile birlikte Sivas'a gidecektik. Plan yaptık.

1 Temmuz akşam Sivas'a gideceğiz. Her şey hazır, biletleri aldık. Bu arada Fikret Otyam beni aradı. Çok acil bir şey var mutlaka gelmelisin, dedi. Bende ne yapsam, gitmekten vazgeçtim.

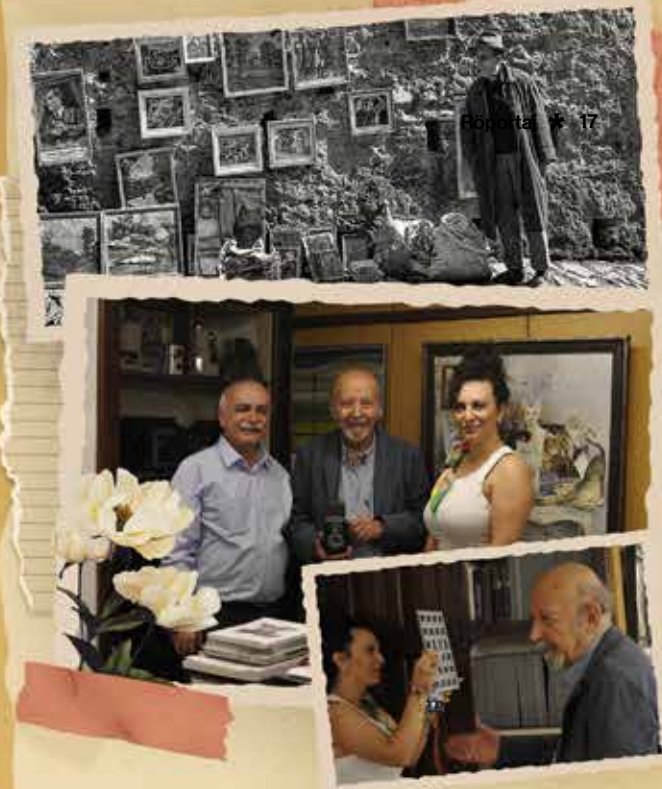
Sivas programı iptal oldu ve ben gidemedim. Ertesi gün de o kötü haberleri aldık. Madımak...

Yani aslında Fikret Otyam benim hayatımı kurtardı.

■ Hala fotoğraf çekiyor musunuz? Yani vakit bulabiliyor musunuz?

Bazen akşamları oturup ben neler çekmişim diye bakıyorum aslında. Ne kadar çok şey biriktirmişim. Ne anılar, güzel zamanlar. Ve elbette fırsat buldukça çekmeye devam ediyorum. İnsan böyle bir tutkudan nasıl vazgeçer.

Bu keyifli sohbet için teşekkür ediyoruz. Yolunuz düşerse Beştepe'de bulunan Galer Sanat Yapım'ı mutlaka ziyaret edin. Tarihe tanıklık eden fotoğraf makineleri ilginizi çekebilir...

Türkiye'nin "Amca'sı"

Murat Meriç

Gündoğarken'le '80'li yılların ortalarında tanıştım. Lisedeydim. Dinlediğim ilk şarkıları, bir İzzet Öz programında rastladığım "Bir Yaz Daha Bitiyor"du -ki sonraki yıllarda bu görüntünün TRT'deki ilk görüntüleri olduğunu öğrendim. Delikanlıydım, heyecanlıydım, üstelik rakipleri dışlıydi: Mazhar Fuat Özkan, Bulutsuzluk Özlemi, Yeni Türkü, Ezginin Günlüğü gibilerinin arasından sıyrılarak kendilerini sevdirdiler ve beni hiç hayal kırıklığına uğratmadılar.

İlk sevdiğim şarkıları "Dert Olur". Yeğenlerden Gökhan'ın bestesi. Oysa topluluğun karakterini belirleyen şarkıları yapan, amca İlhan. O dönem bilmiyorduk, sonradan öğrendik ve hep birlikte "Amca" demeye başladık. Şeşen, İlhanlıktan Amca'lığa geçişi şöyle anlatıyor: "*Grup Gündoğarken'deki iki yeğen, özbeöz amcaları olmam hasebiyle bana küçükliklerinden beri amca demeye almışmışlardı. Grubu kurduktan sonra, 'bana amca demeyin, adıyla hitap edin' dedim ama cevapları yalvarır bir halde, 'diyemiyoruz be amca' oldu. Derken, beraber çalıştığımız müzisyenler, benden büyüklük bile bana amca dedi. Adım Amca oldu. Hatta bir gün caddede yürürken, bir bankta benden yaşlı iki kadın oturuyordu. Yaşı bana yakın olan, bizden daha yaşlı olan yanındaki hanuma, 'bak popun amcası geçiyor', deyince, teyze, 'o Türkiye'nin amcası' dedi."*

Buradaki tanım iddialı gibi görünebilir ama doğru. Hepimizin amcasıydı. Gittiğinde bir boşluk bıraktıysa, kendimizi bir anda öksüz hissetmeye başladıysak bundan. Şarkıları her dönemi-mize eşlik etti; yaşadığımız sürece eşlik etmeye devam edecek. Sadece Gündoğarken'le yaptıkları değil, solo çalışmaları da... Her

birinin bir yere dokunması, sahiciliklerinden. Amca'yı ve Gündoğarken'i özel kılan da bu.

Gündoğarken dağıldığında üzülmüştüm. Son konserlerinde tesadüfen oradaydım. Bir üniversitenin bahar şenliği-ydi, kimse bunun bir veda olduğunu bilmiyordu. Bilgiyi "içeriden" aldığım için konserin sonuna doğru ağlamaya başlamış, son şarkıları "Ankara'dan Abim Geldi"ye hıçkırarak eşlik etmişim. Bütün konserlerinin son şarkısıydı, son yolculuğuna da onunla uğurlandı.

Şarkıyı, "Ankara'dan zaman zaman baba ocağına gelen ve gerçekten evde bir bayram havası estiren jet pilotu ağabey" için yazdığını her fırsatta söylerdi. O abi, yeğenler Gökhan ile Burhan'ın babası... Gençliğindeki idolü... Bu yüzden onu hep ayrı bir yerde tutmuş. İlk gitarı da abisinden hediye. İtalya'ya yaptığı bir uçuş sonrasında getirmiş.

İlhan Şeşen, ailenin beşinci ve son çocuğu. Kendini tekne kazıntısı olarak tanımlıyor. Abile-riyle arasında 13-15 yaş fark var; ablası ondan iki yaş büyük. İsmi diğerleriyle kafi-yeli: Orhan, Turhan, Ayhan ve Nurcan'dan sonra geldiği için İlhan. Erken yaşlarda müziğe meyletmış, gitar çalmayı mahalle arkadaşı Orhan'dan öğrenmiş. Karşılığında ona bezik öğrettiğini yazıyor anılarında. Gitarı "yalnızlığın en yakın arkadaşı" olarak tarif ediyor ve ucuna şu cümleleri ekliyor: "Ona dokunmadığınız sürece susar. Dokunulmasından çok hoşlanır ve düşündüğünüz her şeyi onaylar."

Üniversitede hukuk okumuş. Sonrasında bir dönem avukatlık da yapmış ama müzik ağır basınca o macera kısa sürmüş; defter bir daha açılmamak üzere kapanmış. Yıllar sonra, Levent Kırca için hazırladıkları şarkılarından birinde o günün izlerine rastlıyoruz: "*Adalet mülke'nin temeli*

/ Mülk'ü olana / Adalet / Eski bir şarkımın boş teranesi..." Tiyatro, müzikle birlikte hayatındaki bir diğer önemli şey çünkü. Levent Kırca Tiyatrosu'ndan Ortaoyuncular'a uzanan bir tiyatro kariyeri de var aslında. Yeğenleriyle birlikte pek çok oyunun şarkısını yapmış ve onları sahnede canlı seslendirmiş. Gündoğarken'in grup olma sürecinde bu mesai çok önemli.

İlk topluluklarından biri (içinde bir dönem Erol Evgin'in de olduğu) **Yarasalar**. "*Yıl 1967. Henüz '68 Kuşağı olmamışız. Yarasalar isimli bir grubumuz var. İstanbul Yelken Kulübü'nde çalışıyoruz. İsten son-ra Moda'daki müzisyenler kahvesinde cep konyaklarıyla sabahı ediyoruz.*" diyerek anlatıyor o günlerini. İlk plağı, 1971 yılında yayımlanan bir 45'lik: "*Dua / Karga*". Yıllar sonra, benim de aklımı çelen ilk albümü-le çıkageldiğinde bu plağın etiketinde yazan İlhan'ın Gündoğarken'deki İlhan Şeşen olduğunu kimse fark etmemişti belki ama ilerleyen yıllarda bu ortaya çıkınca acemilik döneminde yaptığı iki şarkı daha bir anlam kazandı. Acemilik dediğime bakmayın, dinlediğinizde usta işi olduğunu anlayacaksınız. Diğer bütün şarkılar gibi.

"Yaşadığım veya yaşamadığım her şeyden bir şarkı yapma isteği gibi sapkın bir duygum var." cümlesi önemli çünkü yazdığı bütün şarkılarda izinin olduğunu bu sayede biliyoruz. Bizi etkileyen kimi şarkıların bir çevirme sırasında kapırdığı ehliyeti-ne ya da hacizle el konan gitarına yazıldığını anılarından öğren-mesek hepsini bir sevgiliye yazdığını düşüneceğiz ama işin aslı öyle değil. Biz yine sevgiliyi düşünerek dinliyoruz, ayrı. Şu satır-lardaki gitarın az önce andığım gitar olduğunu bilsek bile: "*Henüz borcunu ödemedim / Çaldığım ucuz gitarın / Bu yüzden biraz bozuk çaluyorum / En güzelini tatmadım bel-*

ki sevdaların / Bu yüzden biraz yankık çalıyorum / Ne aşklar yaşadım oysa / Güzel günlerdi onlar / Her birinde biraz sen vardın / Her birinde bir ucuz gitar..."

İlhan Şeşen ya da bildiğimiz, sevdiğimiz adıyla Amca, kendini çok saklayan bir insan değildi. Şarkı-larının hikâyesini anlatırdı. Yürü-meyi sevdiğini biliyoruz. Anı-larını yazdığı kitabın başında şu cümleye rastladığımızda bu bizi şaşırtmıyor: "*Bir şarkının bittiğini sandığımda, kendime bir hediye veririm. Bu hediye genellikle uzun mesafe yürümektir.*" Ara ara Bodrum'a git-se de sevdiği şehir İstanbul. Sev-meddiği şey, acele etmek. "İstan-bul'da yaşamak için acelen olma-yacak" cümlesi, mottolarından biri. Sakin yaşayan, sakın şarkı-larıyla kalbimizi fetheden bu güzel insanın bu acele gidişi, acı-mızı daha da artırıyor. Neyse ki şarkıları ve ondan yadigâr Gündoğarken var. Topluluk yeğenler tarafından yenilendi, yoluna devam ediyor. Şarkıları dersiniz, her yerde.

Uzun uzun anlatmaya gerek yok: Gündoğarken bu ülkenin güzel-liklerinden. İlhan Şeşen, o güzel-liğin üç mimarından biri. Şarkı-ları yeğenler tarafından söylenecek geleceğe taşınacak. Yokluğu elbette büyük bir boşluğu beraberinde getiriyor ama kendimizi onun sesiyle avutabiliyoruz.

Benim için biraz zor bir yazıydı bu. Aradaki alıntılar, *Hayatım Hikâye* (Pupa Yayınları, 2019) adlı "anı-roman"ından. Her zaman olduğu gibi bu zor yazıda da yardımına sığındım. Aynı zaman diliminde yaşamış olmak, onunla büyü-mek, karşılaştığımızda beş dakika da olsa sohbetinden faydalanmak güzeldi. Hatırası biz-de, şarkıları hepimizin. "Hoşça kal Amca." diyoruz ama bir gün bir yerde buluşacağımızı biliyoruz. Onun için yazı nokta değil, virgüle bitiyor. Şimdilik.

Nebahat Ayhan

MÖ. 1259'da Hitit İmparatorluğu ile Mısırlılar, tarihin yazılı ilk büyük savaşını ve tarihte adı geçen en eski barış antlaşması (**Mısır-Hitit Ebedi Barış Antlaşması**) **KADEŞ Antlaşması'nı** yaparlar. Bu antlaşmada iki tarafın da birbirlerine saldırmaması, müttefik olarak hareket etmesi, savaş esirlerini serbest bırakması, gerektiğinde birbirlerine askeri destek sağlaması gibi maddeler vardır. Anlaşma çivi yazısıyla kil tabletlere kaydedilir. Bazı akademisyenlere göre ismi yanlış ifade edilse de, savaştan 26 yıl sonra yapılmış olsa da annelere ağıt yak-tığı değil gönül rahatlığıyla çocuğunu ninnileyerek uyuttuğu ve geleceğe büyüttüğü gün-leri yaşatır. Ayrıca aile kurumunun önemine, kadının aile içindeki eşitlikçi konumuna, sadece insanların değil, bitki ve hayvanların da korunmasına dair maddeler bulunur. Hır-sızlığın, tecavüzün, adam öldürmenin önemli suçlar arasında sayılması ve bu suçla-rın da antlaşmada yer alması o dönemde bu coğrafyalarda yaşanan gelişmişlik düzeyi-ni gösterir. Öyle ki antlaşma-da kralın mührünün yanında kraliçenin de mührünün ol-ması kadına verilen değerin başka bir göstergesidir.

Karanlıktayız şimdi. Yok yok, gerçekten karanlıktayız. Üste-lik tam ortamızda bir güneş parıldamakta ısıll ısıll ve yay-makta kendisini. MASMAVİ-YİZ her zaman bu bitmez sonsuzluktaki karanlıklar içinde. Öyle böyle bir mavilik değil bu; derin derin işlemiş beynimi-ze... Bu bizim BARIŞ halimiz.

Edip CANSEVER'in "**Mavi huy olmuş bende.**" dizesin-deki gibi huy olmuş bizde de. Mavilerin en güzeliyiz; hayat doluyuz. Gündüz gece gidilen ve ömür denilen bu yolculuk-ta biletimizin rengi ruhumuz-dan süzölmüş bir mavi.

Hani filmler olur ve gezegen-ler arası savaşlar falan, uzaylı-lar gelir ve uzay savaş gemisi-nin ekranında bir gezegen be-lirir; işte o an doğduğum an-dan beri gözlemediğim göğün muhteşemliğine yine âşık olu-rum ve yeniden tutulurum ya-sadığım gezegenin rengine.

Gerçek olan uzaklardan görü-lürmüş. Dönen, döndükçe de-rinleşen ve dinginleşen bir mavilik... Ne bilirim ben me-safelerin gizemini; sanki her şey çok yakına gelince daha iyi olurmuş gibi; oysa büyük bir yanılısma değil mi bu? Yedi kat göğü geçer gözbebeklerim tam ortadayım dünya de-nilen gezegenin ve görürüm ki başka bir göstergesidir.

RIŞ'a maviye yönelme hali-miz. Neden uyum içinde olun-masın ki hem, dünya doğur-madı mı hepimizi?

Rus Çariçesi Katerina yok-sulluktan ayaklanan halk için "**Gerekli reformlarla sıkın-tılarını azaltalım ama aynı zamanda küçük bir savaş açıp avunmalarını sağla-yalım.**" der. Ne iltir bu son ça-reye başvuran ne de son erk... Savaş ya da barış denilen nin-niler uyutmadı mı bu zamana kadar bizi?

Dünyanın eşsiz bir nükteda-nı olan **Bernard Shaw: "Barış sanatlarında acemi bir çay-laktır insanoğlu."** der. Anla-şılan o ki insanoğlu var oldu-ğundan beri mahir bir sanat-çı savaşa.

Hangi ülkede seyirdesin? Han-gi halkı sevindirmekte ve hangi halk tarafından sevilme-ktesin? İki gözüm barış sen neredesin?

İlk savaştan mı kaldın gerçek-ten? Hani şu sözü edilen MÖ. 2700'lü yıllardan. Sahi ondan önce hiç kimse hiç kimseyle sa-vaşmamış ve hiç kimse hiç kim-seyle barışmamış mı? Sarma-mışlar mı birbirlerinin yaraları-nı? Yas tutmamışlar mı birbir-lerinin çocukları, kadınları, ya-şlıları ve tüm kayıpları için? Bir-birleriyle kadeh değiştirmemiş-ler, aynı çanak-tan yememişler, aynı tasta içmemişler mi?

Günümüzde aynı coğrafyada sanki kayıp-mış gibi aranan bar-ış bulunamamakta. Oysa bey-nimiz kadar yakın, yüreğimiz kadar ortada. İstesek hemen tu-tulabilir, yaşanabilir kıvamda.

Barış gerçekten mümkün mü? MÜMKÜN.

Dünyanın 200 ayrı yerin-de katliamlar kıyımlar de-vam ederken bile masal gibi bir ülke mümkün. **KOSTA RİKA...** Karanlıklar içinde umutla dönen maviliğimizde öyle bir ülke ki ne silahı ne as-keri ne de bir korkusu var. Bel-ki bu nedenledir düşmanının olmayışı. Mutluluğu zengin-liği ve insanın insanca yaşa-masına dair çalışması çok. Bu-güne kadar hiçbir savaş kay-betmemiş bu ülke barışı ken-di kendisiyle yapıvermiş ve 1948'de ordusunu tamamen feshetmiş. Belli, güzel büyü-tölmüş ve güzel anlaşılmış ya-şamın değeri.

Yeşili yakmayı, olanı yıkmayı, dağı delmeyi görev edinmekte; havadaki kuşu, kapıdaki dört ayaklı dostu, dağdaki keçiyi, ovadaki geyiği ve denizdekile-ri katletmekteyiz!

Yaşama mavi mavi gülüyor aydınlık... Sen hâlâ karanlığın-dan utanmıyor musun?

Aydınlık günlerimize dünyayı kaldırıyorum; Maviliğimize...

Özge Mumcu Aybars

Koca bir çınar yanıyordu ve ben bir yangından kaçıyordum.

Kaçışımda sızlayan topuklarımin ardında kalan yollar beni gece yarısında, bilmediğim bir sokağa taşıdı. Ankara'nın serin rüzgârı yüzüme çarpıyor, her adımda taşların iniltilerini duyuyordum. Arnavut kaldırımları sanki benden önce yürümüş bütün insanların hafızasını saklıyordu. Bir an için zamanda yolculuk yapar gibi hissettim; o an, kendimi Eski Ankara Evleri'nin gölgeleri arasında buldum.

Ankara evlerinin camlarından yansıyan mum ışıklarının loşluğuyla yolumu bulmaya çalışıyordum. Sahi, nereye gidiyordum ben? Bu dar sokakların taş duvarları bana gizli bir sır fısıldıyordu. Akşamüstü kendimi bulduğum bu yürüyüş rotası zihnimin içinde soruları da taşıyordu. Rüzgâr hafifçe esiyor, perdeleri kırırdatıyordu. Yolumun üzerine zaman zaman bir fırtınanın attığı çatıdan kopmuş kiremitler çıkıyordu, onlara basıp düşmemeye çalışarak yoluma devam ediyordum. Tek hatırladığım bulduğum sokağın ortasında kocaman bir çınar, bütün bu sessizliğin gözcüsüydü. Köklerinde yüz yılların hafızası, dallarında rüzgârın dili vardı.

Evlerin gölgeleri ve mum ışıkları arasında bir kapı aralandı. Yorgunluğumdan içeri davet edilmiş gibi adımımı attım. Loş bir odaydı. Dantelli örtüler, ağır bir toz kokusu, titrek yanıp sönen bir ışık... Masanın başında oturan bir adam vardı. Tek hatırladığım gözlerinin mavi olmasıydı. O mavilikte göğün sabah serinliği, çocukluğumun gökyüzüne bakışla-

rı, Kuğulu Park'ın sularında parılayan ışık vardı.

Bana baktı, gömleği ve yeleği gözüme çarptı loşluğun içinde, uzun zamandır beni tanıyormuşçasına gülümsedi.

“Çok yürüdün ve yoruludun.” dedi. “Ayakların seni buralara kadar getirmiş. Şimdi biraz otur, biraz dinlenmenin zamanın geldi.”

Oturduğumda önüme buğulu bir bardak koydu. Buharı yüzüme vurduğunda hafifçe ürperdim.

“İç.” dedi. “Çünkü uykunda içtiğin, göreceğin rüyayı belirler.”

Bardağı dudaklarıma götürdüm. Tadını hatırlamıyorum, hafif bir gül tadı, biraz ılık. Ama buharı, gözlerimin önüne sis gibi yayıldı. Odanın içindeki kanepede rüyamın derinliğine doğru yuvarlandım.

Rüyamda adamla uzun uzun konuştuk. Ben ona Ankara'nın sessizliklerini sordum: Meclis'in ağır kapılarında, mahkeme salonlarının önünde, Kızılay Meydanı'nda...

“Barış nerede?” dedim.

Bir süre sustu. Sonra, “Bak, o barış, Meclis'in koridorlarında değil, mahkemelerde de değil.” dedi. “Çocukların masum oyununda, bir annenin sessiz beklentisiz sarınlığında ve bir dostun kucaklayışında. Orada saklı.”

Ama nasıl diye sordum. Oturdum, çatışmaları ve savaşları anlattım. Tanık olduğum çılgınlıkları, bombaları, acımasızca öldürülen insanları, yıkıntıların arasında kalan insan parçalarını, bir çocuğun kaybolmuş ayakbabcısını.

O mavi gözleriyle bana baktı, düşündü biraz. “Savaş, insanın içinde başlar.” dedi. “Kendi içindeki öfkeyi yenmeden dışarda barışı kuramazsın. Şehirler ve insanlar bunu unuttur. O yüzden aynı yollar hep yeniden kanar.” Biraz

daha düşündü, düşman aslında nefretin değil, korkunun kendisidir, dedi ve insan çoğu zaman yanılır; nefret sandığı şeyin kalbine işleyen korkunun ta kendisi olduğunu.

Sözleri ağır ağır üzerime çökerken odanın sisinde kayboluyordum. Gözlerim ağırlaştı, başım yana düştü. Bir düşünce sarkaç gibi sallandı durdu, sahi nasıl unutturdu insan? Nasıl hep korkardı, nasıl hep düşmanını arardı?

Tam o sırada dışarıdan bir uğultu geldi: rüzgâr, çınarın dallarını sallıyordu.

Rüyamın ortasında odadan uzaklaştım, bir anda kendimi yeniden sokakta buldum. Ama bu kez bambaşka bir manzara vardı. Büyük bir gürültünün içinden geçerken sokaklar, cadeler ve insanlar birbirine girmişti. Evlerin pencerelerinden alevler fışkırıyordu. Kaos ordaydı. İnsanlar panik içinde bağırıyor, koşuyordu. Çınarın dallarına da ateş sıçramıştı.

Tam o an düşündüm: “Çınar yeniden yanacak mı?”

Ama hayır. Çınar yanmadı. Yapraklar, rüzgârla birlikte hışırdamaya devam ediyordu. O hışırtıda hem yanışın acısı hem de barışın yeniden filizleneceğine dair inatçı bir umut vardı sanki. Rüya da mıydım hala?

Bir sessizlik sokağa hâkim oldu. Rüyamda yaprakların sessizliği bana susturulmuş insanların sesleri gibi geldi. Sanki hepsi birden aynı korkuyla duruyordu.

Kendimi yeniden odada buldum. Loş bir ışık, toz kokusu, gül çayı. Adam gözlerimin içine baktı. “Büyüdün,” dedi. “Patlamaların ve savaşların, yangınların ne olduğunu gördün. Ama unutmama, dönüp dolaşıp yine buradasın. Barışı seçmek senin elinde.”

Ona inandım. Çünkü barış, sadece devletlerin, politikacıların masalarında var olmaz. Barış, insanların kalbinde başlar. Küçük bir karar gibi, gündelik bir davranış gibi. Birinin yüzüne gülümsemek, bir başkasının acısını anlamak, karşısındakini düşman değil insan görmek...

İçimden geçen tek cümle şuydu: Gerçek güç, bedenden değil; boyun eğmeyen bir iradedendir doğar.

Rüyamdan uyandım.

Barış böyle büyür, dedim, gün doğuyordu. Ve ben barışın tanığı olmak istiyordum, savaşın değil.

Çınar yerinde duruyordu. Bazen düşünüyorum: belki de çınarın sessiz hışırtısı kulaklarımızı açmak içindir. Barışın dili, gürültüde değil, sessizlikte de duyulur mı? Yangınların, savaşların ortasında bile.

O geceki çınar bana şunu öğretti: Her şey yanabilir, evler, şehirler, hatta koca tarihler. Ama barışın ihtimali yanmaz. Çünkü barış, insanın içinde taşıdığı en derin hatıradır. Ben de o hatıranın tanığıyım.

Bugün, dünyada savaşlar sürerken, çığlıklar yükselirken, ben bir gece yarısı yürüdüğüm o sokağı hatırlıyorum. Çınarı, camiyi, evleri, insanların gözlerindeki korkuyu... Hepsi bana tek bir şey söylüyordu. Korku savaşı, savaş yok oluşu getirecek.

Ve biliyordum ki barış, bir gün herkesin susuşunun ardından doğacak. O sessizlikten bir gün kocaman bir çınar daha yükselecek, bir daha yanmamak üzere.

İktidarların savaştan beslendiği, toplumların kutuplaşmayla birbirine düşman edildiği bugünlerde barış artık insanın yüreğinde büyütmesi gereken koca bir çınar ağacıdır.

Eren Aysan

Bir çocuğun gözünden barış

1979, UNESCO tarafından çocuk yılı ilan edilmiş; dönemin Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Ali Dinçer, bu vesileyle her evdeki çocuğa kitap ulaştırmak istemişti. Böylece “1 Milyon Çocuk Kitabı” kampanyası başlatıldı. Evimize ulaşan kitaplardan biri de Nâzım Hikmet'in *Sevdalı Bulut*’uydu. Çok değil birkaç yıl sonra ilkokula bu kitabı götürdüğümü öğrenen annem telaşlanmıştı. Çünkü 80 Darbesi ağır etkisini göstermiş; Nâzım çoktan yasaklı yayınlar listesine girmişti. Oysa yeryüzünde insanların bahçesi çok değerliydi. Kara Seyfi gibi her yeri zapt edip Ayşe'nin bahçesine dalıp kavga çıkartmak isteyen bir adamın öyküsü nasıl olur da yasaklanırdı? Ne var ki aynı tarihlerde bir başka çocuk Erdal Eren asılıyor, okul sırasının üstüne “Savaşa Hayır” yazan bir çocuk gözaltına alınıveriyordu. Demek ki bazı büyükler barışı sevmiyordu.

*

Kara darbenin etkisi altında korku iklimi tavan yaptığı için ilkokul öğretmenim anneme gerekli uyarıyı yapmıştı: “Akşam haberlerini izletirmeyin!” Evde denetim vardı. Yine de göz ucuyla haberlere bakıyordum. Ertesi gün çıkarmadan gördüğüm haberi öğretmenime verip, “Şimdi de Filistin'i sel basmış!” deyince buruk bir gülümseme yayılmıştı dudaklarına. Aynı tarihlerde yönetim kadrosu Ankara'lı *Yarın* dergisi “Filistin Şiirleri” (1982) özel bölümü yapmış, babam Behçet Aysan'ın daha sonra kitaplarına almadığı “Tel Zaatar” şiiri burada yayımlanmıştı. Şiir; “Tel Zaatar / napalm – gülleri açar” diye başlıyor, “Yaşayacak Filistin” diye bitiyordu. Demek ki İsrail fa-lanjist milislerinin, çoluk ço-

luk demeden yüzlerce kişiyi öldürdüğü Sabra ve Şatilla Katliamı'nın hemen ardından yazılmıştı şiir. Bunda şaşılacak bir şey yoktu. Mahmud Derviş'in sözleriyle, etkin kılınan zulüm karşısında, “Bütün şairler Filistinli”ydi. Barışı sahiplenmek nice bedellere rağmen onlara düşerdi. Nitekim aynı tarihlerde “Barış Derneği” davasında pek çok aydınımız yargılanıp cezaevini boylamıştı. Demek ki barış savunulacak bir şeydi.

*

Derken bir gün sabahın er saatinde evimize polisler geldi, babamı alıp gittiler. Niye mi? Dünyada nükleer silahsızlanmaya karşı en temel kuruluşların başında IPPNW (International Physicians for the Prevention Nuclear War) geliyordu. 1980 yılında kurulan, 1985 yılında Nobel Barış Ödülü'nü alan, 63 ülkede tıp öğrencileri ve sağlık çalışanlarıyla barışçıl ve güvenli bir dünya yaratmak

adına elinden geleni yapan IPPNW, ülkemizde NÜSHED (Nükleer Savaşa Karşı Hekimler Derneği) adıyla örgütlenmiş, 1986'da kurulur kurulmaz valilikçe yasaklanmıştı. Ülkemizde devlet tarafından örgütlenmiş önemli kuruluşlar varken sağlıkçılar gibi çok da gerekli olmayan kişilerin bu konuda dernek kurması sakıncalı bulunmuştu. Derneğin kuruluşunda Leziz Onaran, Özen Aşut, Nusret Fişek gibi değerli hekimlerin yanında babam Behçet Aysan da vardı. İki yıllık yargılamanın sonunda dava beraatla sonuçlandı. Bir hekimin nükleer savaşa itirazı suçtu demek ki. Devlet büyükleri bizden daha iyi bilirdi!

*

Murat Karayalçın'ın Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı olduğu dönemde ise Zülfü Livaneli-Mikis Theodorakis Hipodrom Konseri'ne binlerce kişi katılmıştı. Yunan ve Türk

şarkıları bir kardeşlik dersi veriyordu herkese. Bir amca ise konserin sonuna doğru uzaktan bağırıyordu: “Mikis artık kardeşiz biz..” Bense küçük kasetçalarımızdan gecelerce dinlediğim Theodorakis şarkılarına vurgundum, bir kısmını ezbere söyleyerek dans ediyordum. Gelecek güzel günleri düşlüyordum. O günler hiç gelmedi. O zamanlar barışın kalıcı olamayacağını bilmiyordum.

*

Bazı kitaplardan bazen bir duygu tohumu, bir im kalır geriye. Okurun belki de kendi yaşamından yola çıkarak etkilendiği bir ayrıntı unutulmazı olur. Tolstoy'un *Savaş ve Barış*'ını okuduğumda liseyi yeni bitirmiştim. Romanın başlarında gencecik Nataşa'nın Piyer Bezuhov'la tanıştığında onu bir duvar saatine benzetmesi yıllar yılı zihnimden silinmedi. Yazar muhtemelen onun iri ve hantal dış görünüşünü heybetli bir saatle birleştirerek tanımlamaya çalışıyordu. Yine Piyer'in arkadaşı, asker Andrey'in kişiliği savaş kahramanını olmaktan uzaktı; savaşların anlamsızlığının mesleğine rağmen ayrılmıyordu. Yalandığında ilk önce gökyüzüne bakmış, o zamana kadar parlak yıldızları fark etmediği için hayıflanmıştı: “*Başımın üstünde artık gökyüzünden başka bir şey yoktu; yavaş yavaş kayan kurşini bulutlarıyla, bulamık ama yine de ölçülemeyecek kadar yüksek bir gökyüzünü daha önce görmemişim? Sonunda onu görebildiğim için öyle mutluyum ki! Evet!*”

*

Barış gökyüzünü görmek isteyenler içindi. Bugün çocukların gökyüzünü büyüklerden daha iyi gördüğüne artık eminim!

Çankaya Belediyesi Atatürk Sanat Merkezi

Merakla beklenen Çankaya Belediyesi Atatürk Sanat Merkezi tamamlanmak üzere. Yapımının tamamlanmasını heyecanla beklediğimiz Atatürk Sanat Merkezi kültür-sanat için güçlü bir çatı olacak.

Atatürk Sanat Merkezi ile ilgili tüm merak edilenleri Belediye Başkanımız Hüseyin Can Güner ile konuştuk.

■ **Atatürk Sanat Merkezi uzun yıllar süren bir inşaat sürecinin ardından sizin görüşünüzle nihayet tamamlanıyor. Yapının inşaat süreci hakkında bilgi verebilir misiniz?**

Çankaya Belediyesi olarak, Ankara'nın kültür sanat hayatına yön verecek büyük bir projeyi nihayete erdirmiyor, başkente simge bir kültürel alan kazandırıyoruz. Kentimize kazandıracağımız Atatürk Sanat Merkezi, 22 bin 500 metrekarelik alanda kurulu, her gün önünden yüz binlerce Ankaralı'nın geçtiği, şehrin en yoğun ana arteri olan Eskişehir Yolu (Bilkent Kavşağı) üzerinde, metro erişiminin de bulunduğu bir noktada yer alıyor. Seyirci ve sanatçıların tüm ihtiyaçlarına göre tasarlanan merkezi, salonlarındaki orkestra çukuru ve akustiğiyle dünya standartlarına sahip olacak. 900 ve 480 kişilik iki sa-

lonu bulunan Atatürk Sanat Merkezi, sadece salonlarıyla değil, galeri kullanımlı fuayesi ve ek sergi alanlarıyla önemli sergilere de ev sahipliği yaparak sahne sanatlarının yanında görsel sanatların da alan açacak. Binamız ilk başladığından bu yana uzun yıllar geçmiş ve inşaatı yeterli ilerleme çeşitli nedenlerle sağlanamamış durumdaydı. Göreve gelmemizden itibaren devralarak, bir buçuk yıl gibi bir sürede tamamlama aşamasına getirmiş durumdayız. Türkiye'nin sayılı merkezlerinden biri olacak Atatürk Sanat Merkezimizi, artık çok kısa bir süre içerisinde

de tamamlayarak Çankaya ve Ankaralıların hizmetine sunmak için gün sayıyoruz.

■ **Atatürk Sanat Merkezi'nin Çankaya'nın kültür-sanat hayatındaki önemi nedir?**

Sanat merkezleri şehirler için yalnızca yapısal bir değer olarak görülmemelidir. O büyük ihtisamlı yapıların içinde tarihin, geçmişin ve geleceğin, fikirlerin, kültür-sanat çatısı altında yaşadığını görürüz. Kültürlerin tanışması ve tanınması, sanatın sürdürülebilir üretim zeminin oluşması, insanların katılımıyla yaşam kültürünün zenginleşmesi adına çok büyük bir

öneme sahiptir. Şehirlerin Atatürk Sanat Merkezi gibi kültür paylaşımları yapılabilen, sanat üretebilen yerlere ihtiyacı var. Çankaya'da; öğrenmenin, gelişimin, ortaklaşmanın yaşam kültürümüzün bir parçası olabilmesi adına heyecanlıyız. Bu heyecanı git gide büyüteceğiz ve inanıyoruz ki Çankaya kültür-sanatın tüm Türkiye'de parlayan yıldızı olacak. Bunu gerçekleştirebilmek için geldiğimiz ilk günden beri tüm çalışmamızla arkadaşlarımızla çok çalışıyoruz. Çankaya tarihi, insanı, anlayışıyla bu yolculuğumuzda gereken her şeye sahip.

■ **Ankara'nın neden böyle bir sanat merkezine ihtiyacı var?**

Cumhuriyetimizin başkenti Ankara, sadece siyasete ve bürokrasiye ev sahipliği yapan bir şehir değildir. Kültür ve sanat tarihimize de ışık tutan eşsiz bir şehirdir. Bu yönüyle toplumsal belleğin, çok kültürlülüğün, yenilikçiliğin, fikir ve düşüncelerin de çatısıdır. Bu çatının altında yaşayan insanların yaşam kültürlerinde sanatın, üretkenliğin, paylaşımların daha çok yer alması önemlidir. Atatürk Sanat Merkezi; başkentimizin kimlik ve sorumluluğuyla bü-

tünleşecek, Cumhuriyet değerlerini yaşatıp gelecek kuşaklara aktarabilecek, insanları bir araya getirerek kültür yoluyla ortaklaşacak, sanatla yaşayacak bir yer olacak. Başkent'in böyle yüksek standartlarda bir sanat merkezine ciddi bir ihtiyaç duyduğunu biliyoruz. Ankara seyircisi sanatsal etkinliklere her daim olduğu gibi yoğun bir katılım gösteriyor ve salonlara sığmıyor. Biz Atatürk Sanat Merkezi ile kentimizin çok önemli bir açığını kapatmayı ve sanatın kalbi Çankaya hedefimizde çatayı çok daha yukarılara taşımayı hedefliyoruz.

■ **Atatürk Sanat Merkezi'nde neler göreceğiz?**

Atatürk Sanat Merkezi; kültürel ve sanatsal faaliyetlerinin yürütülmesi ve ulaşılabilir sanat için çok kıymetli. Bu merkez büyük ve gösterişli yapısının içinde fikirleri, üretimleri, yenilikleri barındıracak, gençlerin de kendini ifade edebilecekleri bir yer olacak.

Sahne sanatlarından, sergilere, uluslararası kültür faaliyetlerine, müziğe, resme, kültür ve sanat buluşmalarına, davetlere ev sahipliği yapacak. Açıldığı ilk andan itibaren Çankaya'nın kapıları ardına kadar açık kültür ve sanat evi olacak.

**Nebil
Özgentürk**

Ölümünün 10'uncu yıl dönümünde...

ANKARA'DA BÜYÜDÜ... ANKARA'DA EKRANLA TANIŞTI...
“OLACAK O KADAR”LA EN UZUN SÜRELİ PROGRAM REKORU KIRDI...

Hem Düşündürür Hem Gülümsetirdi;

Levent Kırca

Ah benim güzel abim, Levent Ab'im... Dostlarımın arasında en sevdiklerimdendi, en iyi anlaştıklarımdan biriydi...

Zaman nasıl da hızla geçiyor! Ölümünün ardından 10 yıl geçmiş. Ve... Yaşasaydı şimdi, 75 yaşında olacaktı.

12 Ekim 2015'te kaybettik Levent Kırca'yı. Özlüyoruz, özlüyorum tabii ki...

Çocuktum, Ankara'dan yayın yapan siyah beyaz ekrana adeta tutulmuştuk; karşısına geçmek için can atıyorduk. 1973, 1974 yıllarıydı.

Okulumuz, sokak serseriliğimiz ve siyah beyaz filmlerimiz vardı; eğlenecek, oynayacak...

Bir de televizyonumuz! Eve kapandığımızda ders dışındaki tek meşguliyetimiz televizyon izlemektir!

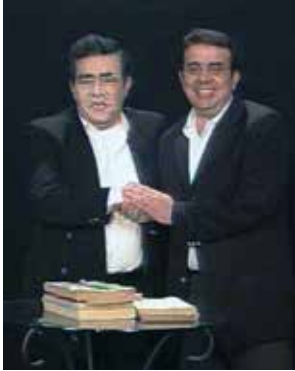
Haber öncesi saatte, Oyun Treni'ni izlerdi bizim yaşımızdakiler, çocuk saatinin tek programıydı!

Dönemine, amatör ekran zamanlarına göre iyi ve seyirlik sayılırdı!

O günlerden bugünlere hâlâ aklımdan çıkmaz pos bıyıklı genç oyuncunun sempatikliği... Sembolik maket vagonların etrafında dönüp durur, ya da lokomotifin önünde şarkılar söylerdi.

Levent Kırca'yı o, evet...

Sonra, “Oyun Treni” geriler-

de kaldı. Büyüdük, üniversite yılları başladı. Levent Kırca da yine tek kanalın yıldızına dönüştü, tanınırlığını artırdı. Bu kez haber programlarının ortasında ya da sonunda, skeçleriyle görünüyordu. Bir de tek bölümlük televizyon filmlerinde, 4 bölümlük dizilerde, oyunculuğuyla...

Erken şöhretinden Yeşilçam da faydalanacaktı. 70'li yıllar-

rın sonlarıyla, 80'lerin başında, başrol oynadığı filmlerini izleyecektik bu defa...

✱✱

Çocukluğunu, ilk gençliğini Ankara'da geçirmişti Levent Kırca. İlk orta, lise eğitimini de Ankara'da tamamlamıştı. Tiyatroya, plastik sanatlara vurulmuştu lisedeyken, ailesinin desteğiyle!

Her Ankaralı tiyatro tutkunu ve oyuncunun ilk durağı olan ve daha çok politik oyunlar sahneleyen Ankara Sanat Tiyatrosu'nun kadrosuna girecekti 20'sinde...

Ülke sorunlarına kafa yoran oyuncular, oyunlar, tiyatrocular dönemiymiş zaten.

AST'ın yanı sıra, Ankara Birlik ve Ankara Halk Oyuncuları'yla da çalışacaktı. Müzmin muhalifliğinin tohumları, o dönemde ekilmişti belli ki...

Evet... “Her dönemin muhalifi skeçler”le öne çıktı, çıkacaktı Levent Kırca hep... Binlerce maskla da hatırlanacaktı elbette. Hem taklidini yapacak ülkenin bin bir kişininin hem de plastik makyajla o kişilerin yüzü olacaktı!!!

✱✱

Dostluğumuz bir yana, belgesel programlarımız için de buluşmuştuk Levent Kırca'yla... Hem

de üç kez kesiştik...

BİR YUDUM İNSAN belgesel serimizin 100'üncü bölümünü, özel formatla yayımlamıştık. Atilla Dorsay metni yazmış, Yılmaz Erdoğan seslendirmiş, Levent Kırca da sunmuştu! Hem de “Nebil Özgentürk taklidi ve plastik makyajı”yla. (Bakınız foto...)

Üç yıl sonra, **Levent Kırca-Olacak O Kadar** belgeseli yaptık. Kendi yaşamını anlattığımız bölümde Aziz Nesin oluvermişti, sadece bizde yayımlanan!

Ve bu kez ben Levent Kırca'ya sürpriz yapıverdim. Kenan Işık'la birlikte yaptığımız DÜNYA BİR OYUN SAHNESİ sanat-sohbet programımıza konuk ettik. Çekim günü Derya Ergün'ün makyaj masasında 6 saat geçirdim ve Levent Kırca oluverdim! Programın orta yerine daldım. Levent Abi dahi şaşırdı benzerliğe... O gün çok güldük, çok...

Eeee olacak o kadar!

✱✱

“Oyun Treni”yle başlayıp “Olacak O Kadar”la zirve yapan ustamıza şirin bir oyun oynadık yani. Oldu bitti!

Sahi... Olacaktı o kadar, şahaneydi... Bir daha benzeri gelmedi, unutulmadı değil mi? Yıllar boyu yüzlerce kez makyaj masasına oturan, her kesimden her nesilden ünlü ya da ünsüzün benzeri haline gelen Levent Kırca çok sevildi çok alkış aldı, reyting rekorları kırdı.

✱✱

Levent Usta, 25 yıl boyunca durdurak bilmedi. Türkiye'nin gündemi de!

Öyle ya, siyasetten günlük yaşama, sanat dünyasından televizyon alemine, spordan iş dünyasına kadar hayatın pek çok alanında mizahın sınırlarını zorlanıyordu ülkede... Kürsüye her çıktığında gaf üstüne gaf

yapan siyasetçiler... Şova yönelik magazin ve tartışma programlarıyla, ekranların şaşırtıcı yüzleri... “Bir gün herkes 15 dakikalığına şöhret olacak!” sözünü doğrularcasına bir gecede ünlü olup kendine koruma ordusu kuran sahne ve magazin figürleri... En mahrem öykülerini kamera önünde milyonlarla paylaşabilecek kadar fütursuzlaşan yıldızcıklar... Cumhuriyet tarihinin en büyük yolsuzluklarına imza attıktan sonra yaşadığı kaçamak aşkla yakayı ele veren beceriksiz bürokratlar... Rüşvetin belgesini soran bankacılar ve bu soruyu; “Ulan!” diye cevaplayan müflis iş adamları... Ve daha neler neler...

✱✱

Evet. İşte ekrandaki adam, böylesine bir mizah cenneti olan Türkiye'de tabii ki şanslıydı. Malzeme o kadar boldu ki, her on yılda bir tank sesiyle uyanılan ve bir anda radyo ve televizyon enflasyonuna uğranılan bir ülkede, o adam ve arkadaşları tabii ki darbeyi de hicvedecekti...

Canlı yayında seyirciden gelen her şarkı talebini anında karşılayan ve hafızasında yüzlerce şarkı barındıran bir sahne-ekran sunucusu da (Mustafa Kesser) kendini o ekranda bulacaktı, Kırca sayesinde...

Umudu topyekün medyumlara, falcılara, cinci hocalara bağladığımız bir dönemde tabii ki onlar da televizyonda anlatılacaktı...

Haberleri şova çeviren sunucular, çiçek sulayan milletvekilleri, “Emret sultanım!” diyen bakanlar, vergi kaçırانların resmi geçidi de o malum haftalık televizyon programının konusu olacaktı elbet...

Bu arada aklına eseni söyleyen mezarıcı türü dokunulmazlar... Hele hele Kalkanlılar, Müslüm hocalar gündemi işgal ettiğin-

de tabii ki olacaktı o kadar...

Evet. Levent Kırca ve arkadaşları yıllarca hayatın ve ülkenin absürt durumlarını anlattı bizlere... Bir ifade cambazı olarak nitelenen Levent Kırca ki, tam 30 yıl ekranlarda, belki de ekranların en kıdemli ve kalıcı yüzlerinden biri oldu, her programında birilerinin ayağına bastı! Mesaj kaygısı yoğun espriler yaptığı söylene de, zaman zaman tekrara düştüğü ifade edilse de, kimileri tarafından küçümsense de o bundan hiç gocunmadı. Çünkü izleyicinin önemli bir bölümü, bir türlü dile getiremedikleri yaralarını kendileri adına televizyona taşıyan Levent Kırca ve Oya Başar ekibini, başlarının tacı yapıyordu. İzlenme rekorları kırması bunun karşılığı olarak değerlendiriliyordu. Kimler mi onlar? Memurlar, işçiler, emekliler, öğretmenler, işsizler, öğrenciler, trafik polisleri, kiracılar, şoförler, ev sahipleri, gençler, yaşlılar, kadınlar, erkekler... Kısacası sade yurttaş!

Levent Kırca, uzun zaman en sıkı sahne ve ekran arkadaşı (sonradan boşansalar da) eşi Oya Başar'la “Olacak O Kadar” programında o insanları dilendiriyordu. Çünkü Olacak O Kadar ekibi, mizahın, ezilenlerin en önemli silahı olduğuna inanıyordu. Kırca, kendisini Nasreddin Hoca'ya benzeti-yordu. Durmaksızın göle maya çalıyor; çukurlarla dolu bir yolda yürünmesin, banka önlerinde kuyruğa girilmesin, vatandaş enflasyon altında ezilmesin diye, bir kısım siyasetçinin, bir kısım magazin şarlatanının ipliği pazara çıksın diye...

Levent Kırca, uzun zaman en sıkı sahne ve ekran arkadaşı (sonradan boşansalar da) eşi Oya Başar'la “Olacak O Kadar” programında o insanları dilendiriyordu. Çünkü Olacak O Kadar ekibi, mizahın, ezilenlerin en önemli silahı olduğuna inanıyordu. Kırca, kendisini Nasreddin Hoca'ya benzeti-yordu. Durmaksızın göle maya çalıyor; çukurlarla dolu bir yolda yürünmesin, banka önlerinde kuyruğa girilmesin, vatandaş enflasyon altında ezilmesin diye, bir kısım siyasetçinin, bir kısım magazin şarlatanının ipliği pazara çıksın diye...

Cesurdu, sözünü esirgemiyordu. Bu yüzden çok baskı gördü. İşsiz ve ekransız kaldı...

Kansere yakalandı bir gün... Hastanelerde aylar gelip geçti...

Ve 12 Ekim 2015'te kaybettik Kırca'yı...

Hasta yatağında Cumhuriyet ve çağdaşlık düşmanlarına inatla, Gazi'ye hakaret edenlere öfkeyle konuşuyordu yine...

Son sözleri...

“Atatürk'le kalın... Cumhuriyet'i savunun” olmuştu.

✱✱

Aslında Levent Kırca'nın çok özel bir durumu daha vardı. O ekranların en sık yüz değiştiren adamıydı! Belki de dünyada eşine az rastlanır bir makyaj ve taklit ustasıydı! Bin bir surat... Kurduğu Olacak O Kadar televizyonunda, adeta bir kimlikler

galerisi oluşturarak, bize, bizi ve ülkeyi anlattı yıllar yılı... Bazen de dünyayı... Onun galerisinden kimler gelip geçmedi ki! İnternette dolaşmanız yeter!

✱✱

Çok kanallı ekranda transfer rekoru da kırdı ekip... Yoksullukla başlamıştı sanat hayatı, zenginlikle sürdü... İlk ve değişmez göz ağrısı tiyatroya vefa da gösterdi ve birbirinden pahalı prodüksiyonlar yaptı...

Olacak O Kadar'da hicvedilen bir siyasetçinin kulisi sonucu karararı ekran sonrası haklı çıkış, çıksızlık, açlık grevi, kararsızlık, ısrar, çelişkiler... Kısacası tatsız günler de yaşandı...

Tabii ki Yeşilçam'a selam niyetine yönettiği ilk filmi “Son”la bir başlangıç ve ardından gelen gişe başarısı...

✱✱

Son yıllarında çok üzüldü, çok sansür yedi, çok kırıldı Levent Abi... Kahroldu olan biten ülke durumlarına...

Cesurdu, sözünü esirgemiyordu. Bu yüzden çok baskı gördü. İşsiz ve ekransız kaldı...

Kansere yakalandı bir gün... Hastanelerde aylar gelip geçti...

Ve 12 Ekim 2015'te kaybettik Kırca'yı...

Hasta yatağında Cumhuriyet ve çağdaşlık düşmanlarına inatla, Gazi'ye hakaret edenlere öfkeyle konuşuyordu yine...

Son sözleri...

“Atatürk'le kalın... Cumhuriyet'i savunun” olmuştu.

✱✱

40 yıl boyunca ekranda biriktirdiği sevenlerince uğurlandı...

Bu dünyadan Levent Kırca geçti; en yeteneğinden, en sempatiğinden... En komedyeninden... En muhalifinden...

Özlüyoruz... Hem de çok...

Ankara'nın bağlarında bir türkü

Ali Cengizkan

Bağ da var, Büklüm Büklüm Yolları da...

Daha başlıkla birlikte, hemen bir müziğin ritmine, çağcıl bir türkünün sözcük dizimine bağlanıyoruz değil mi? “Ankara'nın bağları da, büklüm büklüm yolları...” Ankara'nın bağları, bağ evleri vardır, hem de içlerindeki yaşam, bir bütün olarak ne denli çarpıcıdır ve yüzyıllara, kent tarihinin en azından iki yüzyılına damgasını vuran bir olgudur. Oysa sıradan bir sosyal medya taraması yapsanız, ‘Ankara’da bağ, ne alaka?’ diyen hörgüçlü de-veler kadar, bağlar için ‘asma tarlası’ tamlamasını kuran hörgüçsüz develer de bulabilirsiniz! Yadırgatıcı mıdır, evet. Şaşırtıcı mıdır, hayır. Geldiğimiz ‘kültürsüzlük çağı’na ya-kışan olgular bunlar.

Derdim hem bunlar hem de bunlar değil. Bağ kültürü ve bağ evleri üzerine araştırma yapalı 25 yılı aşkın bir zaman oluyor. Özellikle orta Anadol-u kentlerinde ki orta Anadol-u'nun tanımı ve sınırları sü-

rekli değişir, bağ kültürü her zaman vardır. Ankara gibi pek çok İç Anadolu şehrinde, Kayseri, Konya, hatta Yozgat, Çorum, Amasya, Niğde, Nevşehir, Safranbolu ve benzeri iç bölge yerleşimlerinde bağ kültürü bir yaşamsal olgudur, etkinlik bütünlüğüdür, hatırlanması bir deneyimdir. “Kent yaşamı / kır yaşamı” ikilemi içinde kurgulanan bu döngü, dünyada şehirleşmenin yoğunlaştığı 18. yüzyıldan başlayarak Avrupa kentlerinde ortaya çıkmaya başlayan ‘villa’ konut tipolojisinin de başlangıcını oluşturmıştı. “Vil-layı kuranlar, kente de hâkim olan gelir düzeyi yüksek olan yönetici sınıflardır. Zengin aileler tarafından yoğun olarak kullanılan villa, ideolojik yük-lemiyle bir yaşama kültürü ve ideolojik prestij sembolü oluş-turur.” Ankara'nın 19. yüzyıl sonundaki şehir tipolojisi, tari-h yazımından ve panoramik fotoğraflardan izlendiğinde, yaklaşık 10 bin bağ bulunduğu görülür; bundan da 25-30 bin nüfusluk kentin hemen her

ailesinin hem kendileri hem de yaz aylarından başlayarak ‘bağ bozumu’na gelen tarım iş-çileri için çeşitli nitelikte bağ evleri kurdukları, yeri geldiğinde ‘dam’lar oluşturdıkları anlaşılır. Bağ kültürünü kes-tirme yargılarıyla gayrimüslim azınlıkların varlığına yoranla-ra da şunu hatırlatmak gere-kir: Genç Cumhuriyet’in kayıtlarına göre önemsenen Ziraat Fakültesi (Yüksek Ziraat Ens-titüsü) yayınlarında 1930’lu-1940’lı yıllardaki üzüm ve şa-rap üretimi 2025 yılındakin-den bile yüksektir. Geç 1950’li yıllarda ‘sayfiye’ keşfedilme-den önce ya da 1970’li yıllardan başlayarak bugün sahillerimizi işgal etmiş olan ‘tatil konu-lu’ / ‘ikinci ev’ bir ‘kendini ye-niden oluşturma aracı’ olarak keşfedilmeden önce bağ kül-türü, ‘bağa çıkmak’ disiplini, Türkiye şehirlisi insanın Os-manlı yıllarından devraldığı, döngüsel yaşamı çeşitlendire-rek sürdürmenin ve sürdürü-lebilir kılmanın araçlarından biriydi. Yaşamsal döngüde in-sanın dinlenmesi ve kendisini

yeniden üretmesi için gerek-sinim duyulan 2-3 aylık süre, farklı iklim koşullarında böl-gelere göre bu ‘bağ yaşamı’na özgün bir rutin olarak ortaya çıkarmıştı. Genelde şehirden 20-30 dakikalık mesafeyle ula-şılan, ancak zamanın koşulla-rı nedeniyle yarım günde ‘çı-kılabilen’ bağların, ailelerin ya-şamındaki yeri büyüktü. Aynı kaynakta, Şeref Erdoğan’ın 20. yüzyıl ortasında Ankara için saydığı 32 bağ semti var-dır ki isimleri şöyledir: “Ke-çeören (bugün Keçiören), Ço-raklık, Kızlarpınarı, Mecidi-ye, Hacıkadın Deresi, Karabağ (bugün Kalaba), Sonfasıl (bu-gün Solfasol), Çınçın, Karaca-kaya (bugün Siteler), Saman-lık, Abidin Paşa, Kınalı Köşk (‘Misket’ türküsünün doğdu-ğu ev), Frenk Özü (bugün Tür-közü), Lakavuz (eski Dedeman Otelı çevresi), Seyran, Çanka-ya, Dikmen, Çal, Yukarı Öveç, Aşağı Öveç (Kırazlıdede ve Karabiberler Çiftliği), Keklik, Çaltaklı, Söğütözü, Pamuklar Çiftliği, Etlik Bağları, Kurtini, İğdeli Dere, Ayvalı... Görüldü-

ğü gibi, bugünkü Ankara'nın, yani başkentini yaklaşık üçte ikisini oluşturan mahalle ve alanların altyapısını oluşturu-r, öncüdür bağlar bölgeleri. Bu denli doğal bir oluşumun sonucu, bütün Ankaralıları, ‘ben Ankaralıyım’ diyenler, örneğin Ankara yerlisi Uğur Mumcu, mutlaka tatmıştır bu bağ evi olgusunu ve örneğin biliyordur Keçiören’in gidiş yo-lunun adı niye ‘Asfalt’, dönüşü niçin ‘Şose’! Ya da Adalet Ağa-oğlu, Güner Sümer, Ayhan Sü-mer, kuşkusuz *Dikmen Yıldız* yazarı Aka Gündüz, kuşku yok ki Vehbi Koç, hatta hat-ta M.Ş.E. rumuzu kullanan Memduh Şevket Esendal... Na-hid Sırrı Örik, Refik Halit Ka-ray, Nezihe Araz, Şeref Erdoğan... Herkes!

**“İp Attım Ucu Kaldı/
Darakta Kücü Kaldı”**

Türkiye dönelim yine de, bük-lüm büküm türküyü:

*İp attım ucu kaldı da tarakta gücü kaldı
Ben sevdim, eller aldı, içimde acı*

*kaldı
Ankara'nın bağları da, büküm büküm yolları
Ne zaman zarhoş oldun da galdı-ramıyo'n golları?*

*Almayı yüke koydum da ağızımı bükte goydum
Aldım yâri elimden, boynumu bükte goydum
Ankara'nın bağları da, büküm büküm yolları
Ne zaman zarhoş oldun da, galdı-ramıyo'n golları?*

*Astarda urganım var da, yün bas-ma yorganım var
“O yâr senin” derlerse de on goyun gurbanım var
“O yâr benim” derlerse, on goyun gurbanım var
Ankara'nın bağları da, büküm büküm yolları
Ne zaman zarhoş oldun da, galdı-ramıyo'n golları?*

Burada, bağ kültürü ile şiirin buluştuğu yerdeyiz: Dörtlük-lerin dolgu gibi gözüken ilk iki dizesi, tıpkı *Japon haiku*’ların-da olduğu gibi, bir yer ve çoğ-rafiya bilgisi, bir kültürel ko-numlandırma taşıyor. Bu sa-

yede, türküyü ilk dile getiren kişinin bir Anadolu kadını ol-duğunu algılamaya başlıyo-ruz, onun, neredeyse günlük işi olan dokuma tezgâhındaki mesaisinin içine ‘gömülü ol-duğunu’ anlıyoruz ve oradan kendi acısını dile getirdiğini anlıyoruz. Daha neler algılyo-ruz, örneğin: *Gücü* diye söyle-yiş esnemesine uğrayan söz-cüğün *kücü* olduğunu ve TDK Sözlüğü’ne göre (‘gücü’: *isim, ağızlardan*: Bez tezgâhında ipli-ği ayarlayan tezgâh tarağı) an-lamına geldiğini; yine söyle-yiş içinde evrilen astar sözcü-ğünün ise (‘ıstar’: *isim, ağızlar-dan, Rumca*: Halı, kilim doku-nan tezgâh) anlamına geldiği-ni ve Sevim Çokum örneğiyle kullanımı görüyoruz: “Yakın-lara, yoksullara gönderilen un, bulgur bile böyle nakışlı, bağ-cıklı ıstarlarda dokunmuş çu-vallara konulurdu.” Daha baş-ka şeyler de algılıyor ve anlıyo-ruz kuşkusuz; hele bir de tür-künün aslına, ortaya çıkış sü-recine ulaşılabilirse.

Bu şarkının oyun havası nite-

liğinde çalınan ezgisi, bugün düğünlerde çok fazla kullanı-lıyor. Saptanabildiği kadarı-yla Keskin Hacıaliobası köyün-den (bugün Kırıkkale’de) Seyit Çevik’in kayda alıp günümüze taşıdığı bu türkü, belki 17, bel-ki de 18. yüzyıldan kalma. Kes-kin ilçesi de ben okullu iken Ankara’ya bağlı idi ama bir-denbire 1989’da Kırıkkale’ye bağlandı. Demem o ki, ‘Hü-dayda (Fidayda)’ gibi, ‘Misget (Misket)’ gibi, bir Ankara tür-küsüdür sözkonusu olan. Öte yandan bilelim ki, yalnızca ‘Papazın Bağı’ değildi Ankara kentindeki ‘bağ yaşamı’nı top-lumsal kılan, gündelik ve mev-simsel yaşama yerleştiren ve gelenek oluşturan...

1-James S. Ackerman’a (1990) atıfla gündeme getiren: Cen-gizkan, Ali. (2002) “Bağ Evi’n-den Villa’ya: Ankara Keçiören Bağ Evleri ve Kent Konutu Ti-polojisinde Dönüşüm”. Mo-dernin Saati içinde, Mimarlar Derneği 1927 ve Boyut Yayın-cılık, İstanbul; 118-141.

VEEE PERDE

Bir Tadımlik Oyunlar

Çocuklar ve yetişkinler için
ücretsizdir

28 EYLÜL 2025, PAZAR

SAAT: 14.00 - 18.00

Kugulu Park

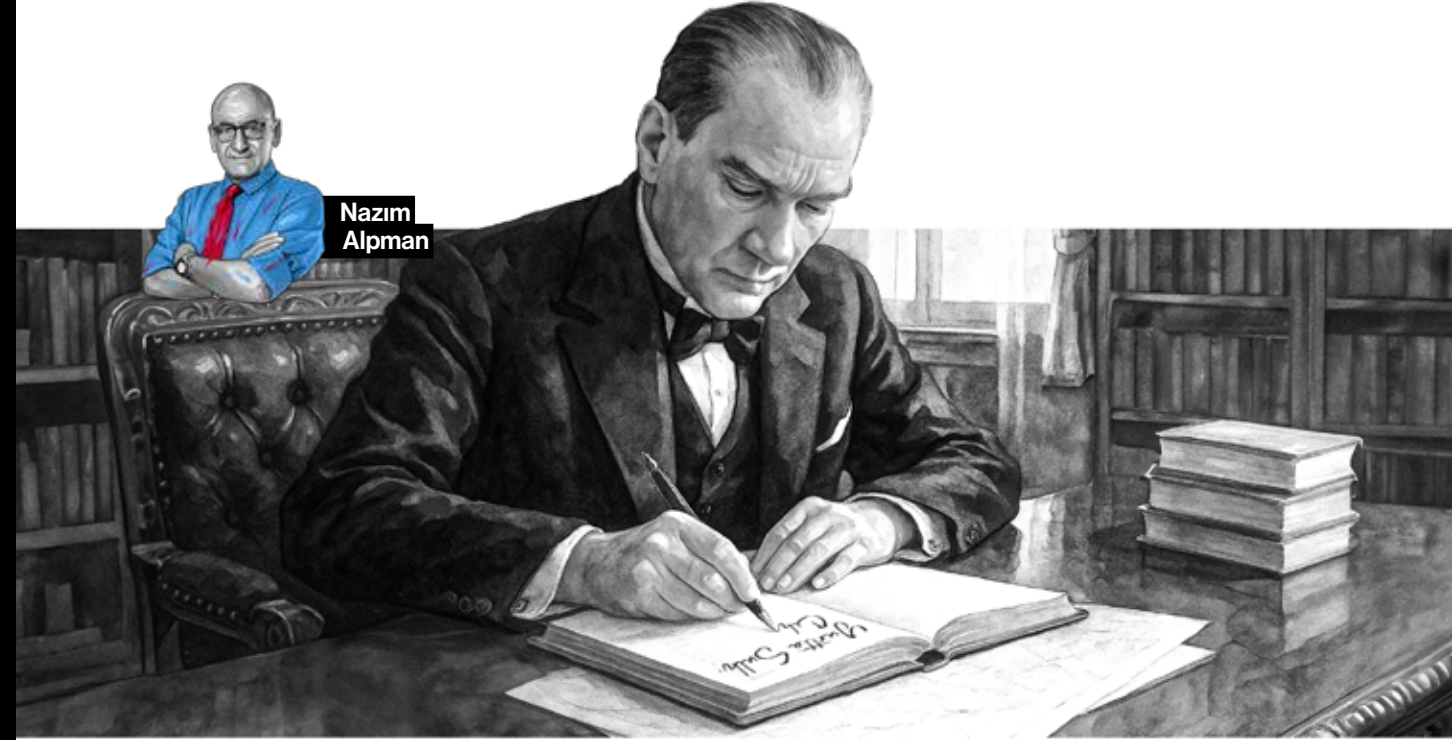

AnTiYap
ANKARA TİYATRO YAPIMCILARI
DERNEĞİ

**SANATIN KALBI
ÇANKAYA**

HÜSEYİN CAN
Gün
ÇANKAYA
BELEDİYE BAŞKANI

Çankaya
BELEDİYESİ

Nazım
Alpman

Çankaya'dan gelen barış çağrısı!

Atatürk'ün Çankaya Köşkünde dile getirdiği "Yurtta sulh, cihanda sulh." sözünü, sadece diplomatik bir nezaket ifadesi değil; savaşların yıkıcılığını bizzat yaşamış bir liderin insanlığa bıraktığı evrensel bir çağrı olarak kabul etmek gerekiyor.

Bu cümlelerin arkasında, cephelelerde kaybolmuş nesillerin, parçalanmış ailelerin ve yıkılmış şehirlerin acısı vardır!

Bu yıkımları kısaca özetlemek zor değil. Ama listede yer alan sayıların karşılığı insan! Bunun ölüm tacirleri için hiçbir anlamı yok.

Birinci Dünya Savaşı'nda 20 milyondan fazla insan öldü. Ardından gelen İkinci Dünya Savaşı, bu felaketi katladı; 60 milyondan fazla can kaybı yaşandı. Kadınlar ve çocuklar bombaların altında, toplama kamplarında veya açlıkla kırıldı. Soykırımlar ise insanlığın utanç sayfalarını oluştur-

du. Avrupa'nın haritası değişti, insanlığın hafızası sonsuza kadar ağır yaralı hale geldi.

1990'larda Yugoslavya'nın parçalanmasıyla başlayan iç savaşlar, Avrupa'nın ortasında yeni bir trajedi yarattı. 130 binden fazla insan hayatını kaybetti, sivil ölümler 70 bini aştı. Bosna Savaşı sırasında 100 bine yakın insan öldü. Srebrenitsa'da 8 binden fazla sivil erkek katledildi. Yüz binlerce kadın ve çocuk mülteci kamplarında hayatta kalmaya çalıştı, binlerce kadın savaş sırasında toplu tecavüze uğradı..

Böylesi büyük yıkımların izleri savaşın bitmesiyle sona ermiyor. Aradan geçen bunca yıla karşın hâlâ kanayan yaraların varlığını kimse inkâr edemiyor.

Günümüzde ise Ukrayna'da savaş devam ediyor. Birleşmiş Milletler verilerine göre bugüne kadar 13 bin 883 sivil öldü, 35 binden fazlası ya-

ralandı. Kadın ve çocuk kayıplarına dair net rakamlar paylaşılmasa da, şehirlerin bombalanması en çok sivilleri vuruyor ve milyonlarca insan göç ederek ülkesini, şehrini, evini -daha da önemlisi- geçmişini bırakarak başka diyarlara savruldu.

Gazze'de yaşanan felaket ise insanlığın yüzüne çarpan en acı tabloyu oluşturuyor. Eylül 2025 itibarıyla 64 binden fazla Filistinli hayatını kaybetti. Bunların yaklaşık yüzde 70'i kadın ve çocuk; 18 binden fazla çocuk ve 12 binden fazla kadın İsrail ordusu tarafından öldürüldü.

Dünyanın gözü önünde süren bu dram, Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh." sözünün ne kadar yaşamsal olduğunu bir kez daha ortaya koyuyor.

Her savaşın sonunda masalar kuruluyor, kalemler oynuyor ve barış antlaşmaları imzalanıyor. O zaman sormak gere-

kiyor:

Baştan barışı seçmek varken bu kadar yıkım neden?

Barış pasif bir teslimiyet değil, en büyük cesarettir!

İnsanlık ne zaman savaş çıkırtkanlığını susturup barışın sesini yükseltirse, o zaman geleceğini güvence altına alır.

Atatürk'ün Çankaya'dan yükselen sesi hâlâ yol gösteriyor: "Yurtta sulh" olmadan "cihanda sulh" olmaz. Önce kendi evimizin içinde barışı kurabilirsek, sonra da bunu dünyaya taşıyabiliriz!

Çağdaşlarının pek çoğunun hem fiziki hem de ideolojik ömürlerini tamamlamalarına karşın Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, eserleri ve fikirleriyle yaşama devam ediyor. Biz de bir kez daha aynı yere bakıp, görüyoruz:

Çankaya'dan gelen barış çağrısı!

Sinan Meydan

1923 yılında Türkiye’de cumhuriyeti ilan etmek hiç de kolay değildi. Aydınlanma ve Sanayi Devrimlerini yapamamış, yüzde 90-95’i okur-yazar olmayan, kadının adının olmadığı, geri kalmış, savaş yorgunu, yoksul, hasta, uluslaşmamış bir din-tarım toplumunda, 600 yıllık saltanatın gölgesindeki yarı bağımlı ve parçalanmış bir çokuluslu imparatorluğun enkazından, yaklaşık on yıllık **meşrutiyet** ve üç yıllık **meclis hükümeti** (TBMM) tecrübesi ile bir cumhuriyet çıkarmak çok zordu. İşte 102 yıl önce Mustafa Kemal (Atatürk) bu zor işi başardı.

MEŞRUTİYET’TEN CUMHURİYET’E

Buna karşın liberal tarih yazımı, Cumhuriyet öncesinde, 1908-1918 arasındaki 2. Meşrutiyet döneminde Osmanlı Türkiye’sinde **çok partili bir düzen** olduğunu, basın özgürlüğünün doğduğunu, kadın haklarının gündeme geldiğini, uluslaşmanın başladığını, işçi örgütlerinin seslerini yükselttiğini, dolayısıyla Meşrutiyet döneminin **“daha demokratik”** olduğunu, oysa cumhuriyetin ilanından sonra **tek parti döneminde** bu “demokratik ortamın” yok edilerek bir “baskı düzeninin” kurulduğunu; bu nedenle de Cumhuriyet’in bir “ilerleme” değil, “gerileme” olduğunu iddia ediyor. Ancak “Cumhuriyet karşıtlığı” ile kurgulanan bu liberal tarih tezi gerçeği yansıtmamaktadır.

Prof. Dr. Tarık Zafer Tuna-

Atatürk’ün Cumhuriyeti’ne sahip çıkmak; meclis üstünlüğüne, ulusal egemenliğe, laik hukuka, demokrasiye, fırsat eşitliğine, tam bağımsızlığa, ulusal bütünlüğe, kadın haklarına, uygar yaşama sahip çıkmaktır. Atatürk’ün Cumhuriyeti’ne sahip çıkmak geçmişe saplanıp kalmak değil, akılla, bilimle aydınlık geleceğe yönelmektir.

ya’nın dediği gibi *“Meşrutiyet, Cumhuriyetin laboraturarıdır”* Cumhuriyet’in temelinde Meşrutiyet birikiminin ve tecrübesinin olduğu yadsınamaz. Ancak;

1. Meşrutiyet döneminde, milli iradenin (meclisin) üstünde –her ne kadar bazı yetkileri sınırlandırılmış olsa da- demoklesin kılıcı gibi sallanan ve dinsel dokunulmazlık zırhına sahip, yüzlerce yıllık **saray (sultan-halife) gölgesi** vardı. Öyle ki, **Padişah Vahdettin**, varlığına en çok ihtiyaç duyulan zamanda, Mütareke döneminde, 1918’de meclisi dağıtacaktı. Ayrıca **Meşrutiyet Meclisleri** doğrudan doğruya **“Millet Meclisi”** değildi; Meşrutiyet Meclisleri, **“Ayan”** ve **“Mebusan”** meclisleri olmak üzere iki parçalıydı ve Ayan Meclisi, **padişahın atadığı üyelerden** oluşurdu. Dolayısıyla Meşrutiyet döneminde –her ne kadar çok partili düzen olsa da- **egemenlik kayıtsız şartsız değil, “kayıt ve şartla” milletindi.** Türkiye’de üzerine saray (sultan-halife) gölgesi düşmeyen ilk meclis, 23 Nisan 1920’de Ankara’da açılan TBMM’ydi. **Türkiye’yi iki parçalı “Meşrutiyet Meclisleri” değil, Ankara’da açılan tek parçalı bu “Millet Meclisi” cumhuriyete taşıyacaktı.** İkincisi, Meşrutiyet döneminde yapılan çok partili seçimler de genel olarak demokratik seçimler değildi. Her şeyden önce toplumun yarıdan fazlasını oluşturan **kadınların henüz seçme ve seçilme hakkı yoktu.** Meşrutiyet döneminin neredey-

se başından sonuna kadar, **İttihat ve Terakki Partisi’nin** mutlak egemenliği söz konusuydu. Öyle ki 1912 seçimleri İttihat ve Terakki Partisi’nin muhalefete yönelik baskısı nedeniyle Türk parlamento tarihine **“Sopalı Seçimler”** olarak geçecekti. 1913’te İttihat ve Terakki Partisi **“Babiali Baskını”** adlı bir askeri darbeyle yönetime el koyacaktı. 1908-1918 Meşrutiyet dönemi her ne kadar çok partili bir dönem olsa da “demokratik” bir dönem değildi. Öyle ki Türkiye, **askeri darbe, parti diktatörlüğü, antidemokratik seçimler** gibi kavramlarla da bu dönemde tanıştı.

2. Meşrutiyet döneminde, -her ne kadar Tanzimat döneminden beri Batı’dan çeşitli kazanımlar alınmış ve çağdaş hukuk yoluna girilmiş olsa da- tam anlamıyla **laik-çağdaş hukuk düzeni** kurulamamıştı. Her ne kadar **1917’de Aile Hukuku Kararnamesi** ile bu yönde bir adım atılmış, konsolosluk ve cemaat mahkemelerine son verilme istenmişse de, Mütareke döneminde bu kararnamenin uygulanması durdurulmuştu. Böylece **dinsel temelli çok hukuklu düzen devam etmişti.** Bu dönemde yurttaşlık ve uluslaşma da başlangıç aşamasındaydı.

3. Meşrutiyet döneminde **eğitim reformu** yapılmak istenmiş ve bu konuda bazı adımlar atılmış olmakla birlikte bölünmüş **eğitim öğretim birleştirilemediği** gibi **laik eğitim düzeni de kurulamamıştı.**

4. Meşrutiyet döneminde **kadınlar**, daha doğrusu bazı kentli-okumuş kadınlar, önceki dönemlere göre çok daha özgür hareket etmeye, çalışmaya, hatta gazetelerde yazılar yazmaya, dergiler çıkarmaya ve örgütlenmeye başlamıştı. Kadın hakları gündeme gelmişti. Ancak **-1917 Aile Hukuku Kararnamesi’ne** rağmen- bu dönemde **Türk kadınları temel medeni haklarına sahip olmadıkları gibi** –dünyada pek çok ülkede olduğu gibi- **siyasi haklarına da sahip değillerdi.** Meşrutiyet döneminde **Nezihe Muhittin** gibi kadın öncülerin çabasıyla bir **Osmanlı kadın hareketi** ortaya çıkıp gelişmeye başlamakla birlikte, **Türkiye genelindeki kadınlar, bu hareketin etki alanının dışında en temel haklarından yoksundu.** Genellikle okula gönderilmeyen kız çocukları, erken yaşta evlendirilmeye devam ediyordu. Kadını hayattan dışlayan **“bağnaz düşünce”** de varlığını koruyordu. Öyle ki 1921 yılında TBMM’de kadınların erkekek doktora muayene olması ve kadınların erkeklerle aynı ortamda bulunmaması gerektiğini savunan milletvekilleri vardı. Tramvaylarda, vapurlarda kadınlarla erkekler perdelerle birbirinden ayrılan bölümlerde oturuyordu.

ATATÜRK’ÜN CUMHURİYETE BAKIŞI

Peki, ama Atatürk için cumhuriyet neydi? Sadece egemenliğin kayıtsız şartsız millete verildiği, yöneticilerin seçimle belirlen-

diği, ülkeyi halkın temsilcilerinden oluşan bir meclisin yönettiği siyasal rejim miydi? Yoksa onun için cumhuriyetin çok daha derin ve geniş bir anlamı var mıydı?

Herkes gibi Atatürk için de cumhuriyet, her şeyden önce yöneticilerin halk içinden seçimle belirlendiği **“ulusal egemenliğe”** dayanan bir siyasal rejimdi. Atatürk, cumhuriyet sözcüğünü cumhuriyetin özündeki **“halk”** ve **“halk iradesi”**’ne gönderme yaparak **“Halkçılık”** ve **“Demokrasi”** ile eşanlamlı olarak da kullanıyordu. Yani Atatürk için cumhuriyet yönetimi demek, **“halkçı”** ve **“demokratik”** bir yönetim demektir (1930’larda liselerde okutulan, Afet İnan imzasıyla yayımlattığı **“Vatan-daş İçin Medeni Bilgiler”** adlı kitabında “Cumhuriyet”i bu şekilde “Halkçılık” ve “Demokrasi” ile eş anlamlı kullandığı açıkça görülmektedir). Ancak Atatürk’ün anladığı ve Türkiye’de kurduğu cumhuriyet, sadece egemenliğin saraydan alınıp millete verildiği siyasal rejim değişikliğini değil, aynı zamanda çağdaş bir sosyo-kültürel değişimi ifade ediyordu. Bu yönüyle **Atatürk’ün Cumhuriyeti** aklı, bilime dayanan, laik hukuku benimsemiş çağdaşlaşmayı amaçlayan bir toplumsal aydınlanma projesidir.

CUMHURİYET’İN AMACI: MUASIR (ÇAĞDAŞ) MEDENİYET

Atatürk’ün kurduğu Cumhuriyet’in temel amacı çağdaş medeniyetti. Atatürk, bu gerçeği şöyle ifade ediyordu:

“Milletimizin hedefi, milletimizin mefkûresi (ideali) tam anlamıyla medeni bir toplum olmaktır. Çünkü dünyada bir milletin varlığının değer, özgürlük ve bağımsızlık hakkı, sahip olduğu ve yapacağı medeni eserlerle oran-

tırdır. Medeni eser yaratmak yeteneğinden yoksun olan milletler özgürlük ve bağımsızlıklarını kaybetmeye mahkûmdurlar. Medeniyet yolunda yürümek ve başarılı olmak hayatın şartıdır. Bu yol üzerinde ileriye değil geriye bakmak bilgisizliğin ve ihtiyatsızlığın gösterebilir, genel medeniyetin coşkun seli altında boğulmaya mahkûmdurlar.” (Atatürk’ün Bütün Eserleri, C.17, s.286)

Atatürk’ün deyişiyle, **“medeniyetin coşkun selinde boğulmamak”** için o selde yüzmeyi öğrenmek ve o sele katılmak gerekiyordu:

“Medeniyetin coşkun seli karşısında direnç boşunadır ve o ga-

fil ve itaatsizler hakkında çok acımasızdır. Dağları delen, gök-yüzünde uçan, göze görünmeyen zerrelerden yıldızlara kadar her şeyi gören, aydınlatan, inceleyen medeniyetin kudret ve yüceliği karşısında Ortaçağ zihniyetiyle, ilkel hurafelerle yürümeye çalışan milletler mahvolmaya mahkûmdurlar...” (Atatürk’ün Bütün Eserleri, C.17, s.286)

Atatürk, medeniyeti, bazen coşkun bir sele bazen de kuvvetli bir ateşe benzetiyordu. Medeniyetin coşkun seline karşı duranların o selde boğulacağını, medeniyetin kuvvetli ateşine kayıtsız kalanların da o ateşte yanacaklarını söylüyordu:

“Medeniyet öyle kuvvetli bir ateş-

tir ki ona kayıtsız olanları yakar, mahveder. İçinde bulunduğumuz medeniyet ailesinde layık olduğumuz yeri bulacak ve onu koruyacak ve yükselteceğiz. Refah, muthuluk ve insanlık bundadır.”

Atatürk bu sözleri, 1925 yılında şapka’yı tanıtırken kılık kıyafet devrimini yaparken söylemişti. Bu sözlerden önce söylediği şu sözler de çok dikkat çekiciydi:

“Biz her görüş açısından medeni olmalyız. Çok acılar gördük. Bunun nedeni dünyanın durumunu anlayamamamızdır. Fikrimiz, düşüncemiz tepeden tırnağa kadar medeni olacaktır. Şunun bunun sözüne önem veremeyeceğiz. Bütün Türk ve İslam âlemine bakın. Düşüncelerini, fi-

kirlerini medeniyetin emrettiği değişiklik ve ilerlemeye uydurmadıklarından ne büyük felaket ve ıstırap içindedirler. Bizim de şimdiye kadar geri kalmamız ve en nihayet son felaket çamuruna batışımız bundandır. Beş altı sene içinde kendimizi kurtarmışsak zihniyetimizdeki değişmedendir. Artık duramayız, çünkü mecburuz.”

Atatürk'ün teşhisi çok doğrudu. Türk-İslam dünyası “**medeniyetin emrettiği değişiklik ve ilerlemeye uymadığı için**” geri kalmış ve sonunda Atatürk'ün deyişiyle büyük bir “**felaket ve ıstırap içine**” düşmüştü. Toplumsal kurtuluş için medenileşmekten (çağdaşlaşmaktan) başka çare yoktu.

İşte Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet, Türk toplumuna, medeniyetin coşkun selinde boğulmadan ve kuvvetli ateşinde yanmadan hayatta kalmanın, büyük bir felaket ve ıstırap içine düşmeden kendini kurtarmanın nasıl mümkün olacağını göstermeyi amaçlıyordu.

CUMHURİYETİN PAROLASI: BİLİM

Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in parolası hiç tartışmasız bilimdir. Türkiye'nin, Atatürk'ün gösterdiği hedefe; “muasır medeniyetler düzeyine, hatta onun da üzerine çıkabilmesi”, çağdaşlaşabilmesi ancak bilime önem verilmesiyle mümkündür.

Atatürk, 22 Eylül 1924'te, Sam-sun'da Cumhuriyet'in öğretmenlerine -dünya tarihine altın harflerle yazılacak sözlerle- şöyle seslenmişti:

“Dünyada her şey için; maddiyat için, maneviyat için, hayat için, başarı için en hakiki mürşit (en gerçek yol gösterici) ilimdir, fendir. İlimin ve fennin dışında yol gösterici aramak gaflettir, cehalettir, sapıklıktır. Yalnız ilim

ve fennin yaşadığımız her dakikadaki saflarının gelişmesini kavramak ve ilerlemelerini zamanında izlemek şarttır. Bin iki bin, binlerce sene önceki ilim ve fen dilinin çizdiği kuralları, şu kadar bin sene sonra bugün ay-nen uygulamaya kalkışmak, el-bette ilim ve fennin içinde bulunmak değildir.” (Atatürk'ün Bütün Eserleri, C.17, s.44)

Atatürk, bu sözleri tam 100 yıl önce söylemişti. O sırada Cumhuriyet daha bir yaşına bile basmamıştı. Yüzyıllarca sultan-halifelerin yönettiği, şeyhülislam-ların yön verdiği, dinsel kuralların egemen olduğu, yüzde 90'ı okuryazar olmayan bir din-tarım toplumunda o toplumu biçimlendirecek Cumhuriyet'in öğretmenlerine “**En hakiki mürşit ilimdir, fendir..**” demenin anlamı çok büyüktür.

İşte Cumhuriyet, Atatürk'ün bu çağını aşan “**En hakiki mürşit ilimdir, fendir.**” sözü doğrultusunda toplumun “ilimle, fenle” çağdaşlaşarak yükselmesini hedeflemiştir. “**Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan bulup alacağız ve her millet ferdinin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayııt ve şart yoktur.**” diyen (Atatürk'ün Bütün Eserleri, C.14, s.44-45) Atatürk'ün liderliğinde gerçekleştirilen Cumhuriyet Devrimleri'nin tamamı bilimsel bir temelle dayanan çağdaşlaşmaya yönelik düzenlemelerdir.

Cumhuriyet'in parolası bilimdir. Atatürk'ün 10. Yıl Nutku'ndaki ifadeyle; “**Türk milletinin yürümekte olduğu ilerleme ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet ilimdir.**”

CUMHURİYETİN NİTELİĞİ: LAİK

Atatürk, kurduğu Cumhuriyet ile bilime dayanarak toplumsal aydınlanmayı sağlayıp Türkiye'nin çağdaşlaşmasını amaçla-

mıştır. Ancak bilimsel gelişme için her şeyden önce aklın özgürleşmesine ihtiyaç vardır. Aydınlanma süreçlerinden geçmemiş bir din-tarım toplumunda aklın özgürleşmesi kolay değildir.

Batı'da yüzyıllar içinde kiliseye karşı verilen uzun soluklu ve hatta kanlı bir mücadele sonunda laikliğin gelişmesi sayesinde akıl ve vicdan özgürlüğü sağlanmıştır. Bu nedenle laik devletin istediği insan, “aklı hür, vicdanı hür” bireydir.

Laikliği, devletin değişmez din kuralları yerine, insan aklının eseri değişebilen dünyevi kurallarla yönetilmesi ve toplumun da bu doğrultuda şekillendirilmesi olarak tanımlamak mümkündür.

Hegel'in deyişiyle “**Devlet dinle birleştiği zaman dinin kahrına girer.. Dinin devletle özdeşleşmesi ölümcül sonuçlar yaratır.**” Bu nedenle Aydınlanmacı düşünce, devletin ve dinin birleşmesine, devlet ve din özdeşliğine itiraz etmiştir. Laiklik, bu haklı itirazın sonucunda ortaya çıkmıştır.

Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'ni laik bir devlet olarak kurmak istemiş, ancak dönemin sosyolojisi içinde Cumhuriyet'i adım adım laikleştirmeyi daha uygun bulmuştur. Atatürk'ün neredeyse tüm devrimleri Türkiye Cumhuriyeti'ni laikleştirmeye yöneliktir. Çünkü Atatürk, siyasetin, hukukun, eğitimin, ekonominin, kültürün, toplumsal ilişkilerin çağdaş gelişiminin ancak -dinlerden bağımsız- laik bir anlayışla sağlanabileceğini görmüştü. Siyasi yapıyı, hukuku, eğitimi çağdaşlaştırmadan, bunun için dinsel hukuku, saltanatı, hilafeti, medreseleri, tarikatları ve cemaatleri kaldırmadan; kadınlara medeni ve siyasi haklar vermeden, akılcı ve bilimsel bir eğitim-öğretim sistemi kurmadan, cehaleti yenmeden, yeni laik kanunları benimsemeden

ülkeyi demokratikleştirmek ve çağdaşlaştırmak mümkün değildi. Atatürk, bu temel uygarlık gerçeğini görerek Cumhuriyet'i laikleştirmiştir.

Atatürk; sultanı-halifeyi “**Allah'ın yeryüzündeki gölgesi**” olarak gören siyaset teorisiyle, biat kültürüyle, değişmeyen şeriat hukukuyla, nakilci medrese eğitimiyle, kadının en temel haklarını gasp eden dünya görüşüyle, aşiret, tarikat düzeniyle, eski takvimle, eski tartırlarla, ölçülerle, Türkçeye uymayan Arap harfleriyle, çağa uymayan eski kılık kıyafetle her geçen gün değişen ve gelişen dünyada “tam bağımsız” ve “çağdaş” bir hayat sürmenin olanaksız olduğunu görerek laik bir Cumhuriyet kurmak için çeşitli devrimler yaptı.

Atatürk, “**Vatandaş İçin Medeni Bilgiler**” kitabında laiklik ile çağdaşlaşma arasındaki ilişkiyi şöyle vurgulamıştı:

“Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dini yoktur. Devlet idaresindeki bütün kanunlar, nizamlar, ümin çağdaş medeniyete sağladığı esas ve şekillere; dünya ihtiyaçlarına göre yapılır ve uygulanır. Din te-lakkisi vicdani olduğundan, din fikirlerini, devlet ve dünya işle-rinden ve siyasetten ayrı tutma-yı, milletimizin çağdaş ilerleme-sinde başlıca başarı etkeni görür.”

Hedefi “**çağdaş medeniyet**”, parolası “**bilim**”, niteliği “**laik**” olan Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan 102 yıl sonra bugün, kuruluş felsefesinden uzaklaştırılmak isteniyor. Cumhuriyet'in kuruluş felsefesine sahip çıkmak her şeyden önce **Atatürk'ün Cumhuriyeti'ne sahip çıkmaktır. Atatürk'ün Cumhuriyeti'ne sahip çıkmak ise geçmişe sapanıp kalmak değil; akılla, bilimle, laik dünya görüşüyle aydınlık geleceğe yönelmektir.**

Sözümüzü
Tuttuk ✓

Bahçelievler EMEKLİ LOKALI HİZMETİNİZDE

Yukarı Bahçelievler Mah. Eser Park - Akdeniz Caddesi

VEFANIN KALBI
ÇANKAYA

HÜSEYİN CAN
Güner
ÇANKAYA
BELEDİYE BAŞKANI

Çankaya
BELEDİYESİ

Kısacık, upuzun: Tahran Caddesi!

Orhan Tekelioğlu

Yıllarca yürüdüğüm Tahran Caddesi'nin uzunluğuna bak-
tım, 600 metreymiş! Benim
için ise bir yazı ile sınırlanma-
yacak kadar uzun, upuzun! He-
men söylemeliyim, daha son-
raki yazılarımda da söz edece-
ğim bu kısacık caddenin. Ço-
cukluk yıllarımdan başlaya-
rak liseyi bitirene kadar defa-
larca geçmişimdir bu "ara yol-
dan", neyle neyin arası? Baş-
çavuş Sokak'ın sonundaki evi-
mizle Kavaklıdere arasında. Bu
arada, benim yürüdüğüm za-
manlarda Tahran Caddesi bu-
günkü gibi aşağıya kadar inmi-
yor, Reşit Galip, Bülbülderesi ve
Esat Caddesi ile buluşmuyordu.
Evden Tahran Caddesi'ne gide-
bilmek için Orduevi ile Benzin
İstasyonu arasında yer alan ve
ancak yağışlı olmayan zaman-
larda kullanılabilen daracık bir
patikayı kullanmak gerekiyordu.
Eğer sağanak yağmur ya da
kar varsa çıkarken (Tahran, bi-
raz yukarda yer alır) kayabilir,
düşebilirsiniz. O durumlarda,
Orduevi'nin önünden geçmek,
oradan Nene Hatun'a çıkmak,
ve ancak ondan sonra Tahran
Caddesi'ne girmek gerekiyordu.
Anlayacağınız, Nenehatun ile
Rıza Şah Pehlivi Caddesi (ar-
tık İran Caddesi) arasında, üze-
rinde İran Sefareti olmasa ("bü-
yükçekilik" pek kullanılmazdı
o yıllarda) olmasa "cadde" bile
olamayacak genişçe bir sokak-
tan öte değildi Tahran Caddesi.

Ama üzerinde iyi hatırladığım
iki önemli nirengi noktası var-
dı; bunlardan ilki, Tahran ile
Bülten Sokak'ın kesiştiği köşe-
de bizim (Kavaklıdere İlkokulu)
"ezeli" rakibimiz olan Teğmen
Kalmaz İlkokulu, diğeryse İran
Sefareti. Adını 1960 Darbesi es-
nasında kaza kurşunuyla ölen
Teğmen Ali İhsan Kalmaz'dan
alan ve bildik siyah üniformalar
yerine mavi üniforma ile
"caka satan" (herhalde iki ya-
kın ilkokulun öğrencileri karış-
masın diye böyle bir tercih ya-
pılmıştı) Teğmen Kalmaz öğ-
rencileri bizden hiç hoşlanmaz,
üstelik karne zamanında bizi
hedef alarak slogan atarlardı:
"Teğmen Kalmaz, Sınıfta Kal-
maz, Kavaklıdere'ye Yuh!" Tah-
ran'ın ortasına denk gelen bir
noktada bizim okulun oldu-
ğu Büklüm Sokak bir yokuşla
son bulduğundan, Teğmen Kal-
maz'ın "haylazları" karne günü
yokuştan aşağı koşarak iner, bi-
zim okulun önünden sloganları
atarak geçerlerdi. Kavga dövüş
hatırlamıyorum ama iki okul
arasında bir gerginlik olduğu
aşikârdı. Neyse, tekrar çocuk-
luk yıllarıma dönersem, Tahran
Caddesi benim için Kavaklıde-
re'ye gidebilmek için bir kısayol
olmaktan çok Çankaya Sine-
ması'na gidebilmenin kısa yo-
luydu. Tahran biter bitmez he-
men caddenin karşısına geçer,
Tenis Kulübü ile İlbank Blokla-
rının arasındaki ara yolu kulla-

narak bulvara ulaşır, oradan da
artık "Cinnah" olarak bilinen
ama o zamanlar "Vali Dr. Re-
şit" olan caddeyi geçip Ayrar-
cı'ya giden geniş sokağa girer ve
hemen ilerdeki, Şili Meydanı'n-
daki Çankaya Sineması'na ula-
şırdım

Çankaya çocukluğumun en şa-
şalı sinemasıydı. Kavaklıdere
Sineması'nı da severdim ama
Çankaya bir başkaydı. Güzel
filmler getirirdi, koltukları gıcır-
damazdı, havalandırılırdı ve ses
sistemi iyiydi. Ama benim için
en önemlisi, sinemanın hemen
ön tarafındaki Kilim Pasta-
nesi idi. Pastalarını hatırlamı-
yorum ama orada muhteşem
bir müzik kutusu vardı. Kasa-
dan aldığınız jetonu deliğinden
atıp, harf ve sayıları temel ala-
rak tuşlara basıp bir plak seç-
tiğiniz, sonrasında dönen bir
tamburdan plağı seçen ve iğne-
yi üzerine koyup gümbür güm-
bür çalan müzik kutularından
bahsediyorum. Hemen öğren-
miştim, "Jukebox" deniyordu
bu bol renkli devasa aparatlara,
sanırım ilk öğrendiğim İngilizce
kelimelerdendir. Harçlığımı
biriktirir, her seferinde ismini
bilmediğim bir parçayı çalma-
ya gayret ederdim. Harçlığım
elveriyorsa, ikinci olarak bildi-
ğim bir şeyi çalardım. Tam bir
çocukluk mucizesi.

İran Sefareti kocaman bir bi-
naydı, vitrininde Pehlevi'nin re-

simleri, artık muhalif düşünce-
lerle tanışan benim için ise "te-
kinsiz" bir diktatörün evi. "İran
Devrimi"nden sonra resimler
birden değişti ama benim için
hep karşı kaldırımından geçil-
mesi gereken bir bina. Karşısın-
da aşağıya inen sokakta (Gü-
niz) Süleyman Demirel oturu-
du, orası da o yıllarda benim
için pek makbul değildi. Yine de,
eğer Kuşulu Park'a inceksem
aradaki, küçücük ve pek sem-
patik olan Binnaz Sokak'ı kul-
lanmayı çok severdim. Tekin-
siz çağrışımara asla bulaşma-
yan tatlı ve minyatür bir sokak.

Bu yazıları yazarken eski ha-
ritalara bakıyor ve çocukken,
gençken nerelere dikkat etme-
diğimi de anlamaya başlıyo-
rum. Nene Hatun'dan Tahran'a
girildiğinde, onu kesen Ken-
nedy Caddesi'nin tam köşesin-
de Sağlık Bakanlığı'nın bir bi-
nası vardı, neden ismine bakıp
anlamadığımı şimdi daha iyi
anlıyorum: BCG Merkezi. Me-
ğer orası, artık sönümlenmekte
olan verem ile mücadele ile ala-
kalıymış. Ayrıca, o zaman far-
kında değildim, İngiliz Arke-
oloji Enstitüsü de aynı cadde-
de yıllarca hizmet vermiş. An-
cak, çok önemli bir kütüphane-
si olduğunu ancak ODTÜ yıl-
larında öğrendim. Tahran Cad-
desi ile hikâye bitmedi, daha
lise yıllarım var, ama başka bir
yazıda.

ANKARA DEVLET KONSERVATUVARLILAR DERNEĞİ

SUNA KAN KEMAN GÜNLERİ

17 EKİM 2025
SAAT: 20.00

Çankaya Belediyesi
Doğan Taydelen
Çaydaş Sanatlar Merkezi
Sabahattin Ali Konferans Salonu
İçki F. Kennedy Caddesi No: 14
Kavaklıdere Çankaya / ANKARA

ADK-DER Oda Orkestrası

Şef **Tayfun Bozok**

Solistler **Atakan Atasoy, Yağmur Tümer,
Kıvanç Sakder, Aslı Özsoy (Keman)**

Keman & Piyano Resitali
Bahar Biricik, Cem Babacan

21 EKİM 2025
SAAT: 19.00

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı
Konservatuar Salonu Beytepe / ANKARA

Hacettepe Üniversitesi Senfoni Orkestrası
Şef & Solist **Emre Tamer (Keman)**
Jon Niggles (Barok Flüt)
Burak Basmacıoğlu (Klavyer)

23 EKİM 2025
SAAT: 20.00

CSO Ada Mari Salonu
Talatpaşa Bulvarı No: 38 Opera Alındığı / ANKARA

Şef **Orhun Orhan**
Solist **Sesim Bezdüz (Keman)**
**Başkent Üniversitesi Orkestra Akademik
Başkent**

SANATIN KALBI
ÇANKAYA

HÜSEYİN CAN
Güler
ÇANKAYA
BELEDİYESİ

Çankaya
BELEDİYESİ

Pelin Batu

Barişın sembolüne dönüşen Guernica

Guernica sadece haritada gitmediğim bir yer değil - ve bu yazımda her zamanki gibi hayalini kurduğum, gezmeyi umduğum bir yeri anlatmakla yetinmeyeceğim zira Guernica benim için açık bir yara, bir fikir, bir sözü temsil ediyor. Burası Gazze'den önce, Hiroşima'dan bile önce İkinci Dünya Savaşı'nda kullanılmaya başlanan savaş taktiklerinin, blitzkrieg denen "Yıldırım Harekâtı'nın" prova sahnesiydi. Guernica uçaklardan atılan bombalarla yok edilen ilk yerd. Burada ne bir askeri üs vardı ne de stratejik bir ehemmiyet. Halk ilk kez alenen hedef alınmıştı. 26 Nisan 1937'de bir pazar günü, insanlar pazarda alışveriş yaparken kendi halinde ki bu sessiz Bask kasabası bir anda cehenneme döndü. Faşist Franco'nun faşist dostu Hitler, Franco'ya karşı direnen Frente Popular ya da Halk Cephesi'ne bir ders vermek ve moral bozmak için böyle bir hamlede bulundu. Yeni uçakların ve savaş oyuncaklarının denendiği üç saatlik bombardımanın ardından çoluk, çocuk, halk ve Guernica tamamen haritadan silinmişti. Dünya dondu kaldı. Kendisi de bir Katalan olan Picasso meşhur savaş tablosunu yaptı. Çığlık atan kadınlar ve atlarla bezeli vahşetin siyah, beyaz gri resmi bugün çok ironik bir şekilde tüm benzer soykırım-

lara ve savaşlara izleyici kalan Birleşmiş Milletler'in "babalar kulübü" olan Güvenlik Konseyi Salonu'nun girişinde asılı. Tablo, Guernica'nın kendisi gibi savaş karşıtlığının sembolüne dönüştü. Barış dillendirdiğimiz bu sayıda ilk aklıma gelen yer de o yüzden Guernica oldu çünkü Guernica demek; barış demek.

Bugün yüzlerce yıldır Bask liderlerinin yemin ettiği yüzlerce yıllık "Gernikako Arbola" adlı meşe ağacının etrafını saran duvar resimlerinde Picasso'nun yadsıdığı tüm renkleri görebiliyorsunuz. Orada çocukların yüzlerinde savaş ve yok oluş değil, haksızlık ve kötülük değil, direnç ve direniş var. Bu yüzler bize bugün tanıdık geliyor; onları Gazze'de de, Yemen'de de Sudan'da da görüyorsunuz. Artık Guernica bir intikam değil daha çok bir cautionary tale ya da "uyarıcı masal"a, bu şirin kasabanın trajedisiyse bir anıta dönüşmüş; buna bir daha asla izin veremeyeceğiz diyorlar adeta. Güncel dünya siyasetini takip edenleriniz, Bask ve Katalan diyarlarında gezme/yaşama şansına erişmiş olanlarınız mutlaka görmüştür; benzer haksızlıklara karşı en net tavır alanlar ilk onlar oluyor. Guernica'yı yaşayanlar bir başka Guernica'yı gördüklerinde hemen tepki koyuyor. Zaten mevcut hegemonyaya karşı dik duvaran Basklar ve Katalanlar her yere Filistin bayraklarını asmış. Geçen sene St. Sebastian ve Bilbao sokaklarında gezerken böyleydi. Geçenlerde Barcelona'da gezerken de duvar-

lar müthiş bir başkaldırıya işaret ediyordu. Parlamentolarında gün geçmiyor ki soykırımcılara karşı ambargo kararını dillendirmesinler. Sömürgeci-lerden çekmiş olan İrlanda gibi ülkeler de insanlık suçu işlenirken sessiz kalmama şerefine erişiyorlar. Masa altından yardım edip, savaşları destekleyip timsah gözyaşı dökenleri de tarih elbet yazacak.

Benzer zulümler görmüş Şilili şair Neruda'nın yazdığı gibi.. Bask şair Gabriel Aresti'nin Harri eta Herri (Taş ve Halk) kitabında Franco'ya ve yasakladığı Euskara dilinde faşistlerin zulümlerine tercüman olduğu gibi.. İngiliz şairler Stephen Spender ve W. H. Auden'in bu savaşın çirkefliliğini bir gölge tiyatrosu misali resmettiği gibi yazılacaklar. Guernica tüm bu şairler vasıtasıyla vicdanın turnusolüne dönüştü. Dün Guernica için yazılanların çok daha sertinin bugün yazılması gerek çünkü bugün canlı yayından izleyip kılını kıpırdatmak bir tarafa, bu savaşta sağlayanların dünyasında seyirci kalmak zorunda kalıyoruz. Sonunda bir şeyler değişecek -biliyorum. Bunu biz görece miyiz emin değilim ama Gernikako Arbola ağacının göreceğine inanıyorum.

Geziler normalde benim için şiir topladığım, kaçışın getirdiği ferâhlıkla daha bir rahat düşündüğüm, mesafenin doğurduğu berraklıkla daha bir sükûnetle karar aldığım faaliyetlerdir -gitmediğim, gitmediğim yerleri düşlerken bile, yani Huysmans'ın dedi-

ği gibi odamda seyahat ederken de günümünden ve günlerin köpük ve dertlerinden uzaklaşıp daha derin sulara akarım. Ama bu "hayali Guernica" seyahatim hayaletli bir gezi. Ve bunlar Marx'ın hayal ettiği gibi hayaletli bir büyük değişime işaret ediyor. Ünlü eleştirmen ve yazar Northrop Frye'in mitlerin geçmişte yazılmış masallar değil şimdi olanı anlattığını söyler. Katılıyorum. Şu anda olanlar, Gilgamiş, İlyada, Mahabharata'da yazılanları aratmıyor. Topal ve ölü ördekli birliklerin çatladığını görüyoruz, lağvolduğuna da tanıklık edeceğiz. Büyük imparatorluklar elbet bir gün çökecek ve artık kendini iyice hissettiren iklim krizi ve kaçınılmaz göçlerle bambaşka demografiler, bambaşka gelecekler inşa edilecek.

Perdeler kapanmadan tiyatrodan çıkıyorum. Hayalimde, Guernica'ya Basklar gibi Gernika diyerek, ağacı çevreleyen tholos'un karşısında bir yere oturuyor, kendime bir tabak bacalao al pil pil söylüyorum. Bask dilinin gırtlaktan gelen seslerine bir gitar kanşıyor. İnsanların kahkahasını dinliyorum. Ve yaşanmışlıklardan ders çıkarma umuduyla ruhumun kargaları ve güvercinleri havalanıyor. Dünyanın sessizliği Picasso'nun Guernica'sındaki çığlığa dönüşüyor. Bu çığlığı bir şarkıya örüp Ciao Bella'ya dönüştürüyorum. Hayallerimin Guernica'sı dünyada bir ders mahiyetinde dimdik duruyor. Ve hâlâ anlatacak çok şeyi var.

Gürsel Korat

Geçmiş kötü zamanların zorluğu bir defa söylenmekle anlaşılmıyor. Üstelik kötülük çok sık anıldıkça olağanlaşıyor, yaşamın bir parçası oluyor.

Ben yine de ruhumuzu eskitemeye çalışarak şu kötülüğü anımsatayım:

1915 yılı ülkemiz için korkunçtu. Yalnızca Çanakkale'de toplam en eğitimli ve en fedakâr iki yüz elli bin askeri öldü. Birinci Dünya Savaşı'nda ailesinde kayıp olmayan kişi neredeyse yoktu. Üstelik savaş da kaybettik. İstanbulumuz işgal edildi. Varlığımız hiçe döndü. Esirker terhis edilen askerlerimiz bile hapisten kurtulamıyordu. Bunu şuradan biliyorum: Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Bombay'da esareti biten dedem oradan gemiyle getirilen askerler arasındaydı, yalnızca Sinop limanında inebildi ve evine dönebildi. Fakat Adanalı, Antalyalı, Kütahyalı ya da Balkanlı olanlar yenisinden tutuklandılar çünkü kuvvalara katılma olasılıkları vardı.

Bu ülke böyle bir tarihin üstüne kurulmuştur.

Şüphesiz ki Osmanlı İmparatorluğu kütükten sel kapar gibi paylaşılan büyük bir mirastı. Beş yüz yıl Doğu Avrupada bir kültür yarattıktan sonra 1878 Berlin Anlaşmasıyla Avrupadan atılışımız resmen onaylandı. Bu tarihten itibaren "göç ettirme" politikasının bir sonucu olarak (Orada ölenlerin ve bir yere ayrılmamayı başaranların dışında) dört buçuk milyon insan Anadolu'ya geldi ve kabul edelim ki Türkiye Cumhuriyeti bu göç eden insanların ve (İstanbul da dahil) okullarını kaybeden askerlerin elinde biçimlendi.

YİRMİ DOKUZ EKİM

Böylece 1920'lerdeki 13 milyonluk nüfusumuz oluştu.

Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmak, artık gidecek hiçbir yeri kalmayan bir halkın zaferidir. Türkiye Cumhuriyeti, sultanın işgalcilerle bir oluşu yüzünden onu da defterden silenlerin ve yeni bir hayatı arzulayanların ruhsal karşılığıdır. Cumhuriyet, bir kurucunun fantezileriyle değil, büyük bir halkın iradesiyle kurulmuştur.

İşgalciler bu ülkeden utanç verici bir yenilgiyle çekilip gittilerse bu yüzdendir.

1878'den itibaren Doğu Avrupadan kovulan bir halkın çocuğu olan Mustafa Kemal, doğduğu şehri ve kültür iklimimizin en önemli alanlarından biri olan Rumeli'nin büyük bir bölümünü kaybeden dört buçuk milyon insandan biridir. Bu durum onu hayalperest bir maceracı gibi Balkanlar için planlar yapmaya itmedi. İçtenlikle yurtta barış, dünyada barış ilkesini savundu.

O yüzden Cumhuriyet, Osmanlı geleneğinden farklı olarak öncelikle kimsenin malında gözü-müz olmadığını beyan ederek var oldu. Kurucu ilkerlerimizden en belirgin olanı budur. Montreaux, Lausanne ve Mübadele ise çatışmanın olmayacağı bir dünya hedeflenerek tasarlanan bir geleceğin hayata geçirilmesi demektir.

Türkiye Cumhuriyeti yalnız yabancı işgaline karşı değil, aynı zamanda saltanata karşı verilen bir iç savaşın kazanılmasıyla da kurulmuştur.

O yüzden 29 Ekim tarihi yalnızca Cumhuriyet'in ilanı olarak da ele alınamaz. Bu tarih işgalcilerin kesin olarak ülkemizden gitmesi, iç savaşın cumhuriyetçiler lehine sonuçlanması ve dalkavukların yenilgiye uğratılma-

sı demektir.

1919'dan itibaren ülkemizin yalnızca açık işgale uğramadığını, aynı zamanda büyük bir iç savaş yaşandığını kesin olarak anlamak zorundayız. Unutmayalım ki Taksim'deki McMahon Kışlası'ndan yola çıkan devriyeler İstanbul'da kol geziyor ve tüm askeri düzen -Osmanlı karakolları da dahil- buna göre hizaya sokuluyordu. İstanbul işgal altındaydı, fakat saltanat atlas döşeğinde uyuyordu. Yakup Kadri bunu *Sodom ve Gomore* adlı romanında kendini tutamayıp hakaretler yağdırarak yazmıştır.

İstanbul İngiliz, Fransız, İtalyan ve Amerikan güçleri tarafından işgal altındaydı. Hemingway o yılları *Silahlara Veda* adlı romanında anar. Pera Palaşa "janjanlı" oryantalist polisiye hikâyeler uydurulurken Pangaltı'da yahut Şehzadebaşı'nda işgalin gerçek çatışmalar yaşanıyor ve insanlarımız yok ediliyordu. İnsanlarımız ölümüne bir mücadele içindeydi: Karadenizli balıkçıların takalarla nasıl silah kaçırdığını Nâzım Hikmet'ten okuyup da anımsamayan var mıdır?

Ve çok uzak Çok uzaklardaki İstanbul limanında gecenin bu geç vakitlerinde kaçak silah ve asker ceketi yükleyen Laz takaları hürriyet ve ümit su ve rüzgârlar: Onlar suda ve rüzgârdan ilk deniz yolculuğundan beri vardılar

Kemal Tahir'in *Esir Şehrin İnsanları*'na bakmak bu yüzden çok önemli: Çünkü orada her sokakta insanlara kimlik sorulan, kimin nasıl ortadan kaybolduğu belli olmayan bir dönemi görüyoruz.

Yalnızca Üsküdar'daki Özbekler Tekkesi aracılığıyla Anadolu'ya

ne kadar insan kaçırıldığını Hali-de Edip bize anlatsın yeter.

İşgalcilerin kibrini yalnızca işbirlikçiler içine sindirebiliyordu şüphesiz. Elbette direniş de gizliden gizliye yürüyordu. Kemal Atatürk büyük söylevi ne bu direnişi anlatarak başlar. Çünkü İstanbul'da kuvvacı örgütler vardı, Ege'de çeteler eliyle iç savaş yürütülüyordu. Sultanın ve mollaların fetvalarıyla Gebze-Sakarya-Eskişehir hatında kuvvacıların yaşam alanı daraltılmış ve direnişin Ankara'dan Kayseri'ye taşınması bile söz konusu olmuştur. Uçaklarla Türk askerlerine padişahın yanında yer alması için çağrılar yapılıyor, Mustafa Kemal'in başıbozuk, maceracı, asi ve haydut olduğu söyleniyordu.

Saray, Kuvvacıların hareketini, bir zamanlar Celali başıbozuklarını nasıl ezmişse, öyle yok edeceğini sanarak bu iç savaşa istekle katıldı ama kaybetti.

1923 bunun simgesidir.

Yüz iki yıl önce gücünü ailesinden alan bir hanedandan ve halk üzerinde hak iddia edenlerden kurtulmanın devrimidir bu. *Efendimiz yalnızca halktır* diyenlerin Türkiye'nin önüne açtıkları yeni yol, meclisle kendini ifade etmiştir.

1920'de Meclis'i açan irade, 1923'te bu Meclis'te Cumhuriyet'i ilan edebilmişse, bunda tarihimizi dönüştüren sessiz kahramanların rolü çok büyüktür.

Sosyoekonomik gelişmişlik düzeyinde
Türkiye'nin zirvesinde
Çankaya
var!

Kaynak: TÜİK Sosyoekonomik Seviye Araştırması

CUMHURİYETİN KALBI
ÇANKAYA

HÜSEYİN CAN
Güner
ÇANKAYA
BELEDİYE BAŞKANI

Çankaya
BELEDİYESİ

www.cankaya.bel.tr

Aylin
Ünal

DUVARLAR

Değil miyiz aynı evde yaşayan on binlerce yabancı? Hayali sınırlarımızın adı değil mi duvarlar, kim bilir o sınırlar içine gömülmüş kaç farklı hayat var? Kaç ayrı sokak var evlerimizde, o evlerin kapıları da kilitlenir mi vakitli vakitsiz? Kaç kişiye aittir bir anahtar?

Tozlu bir çift terlik, basıp geçiyor ayaklarım üzerinden. Camdan dışarı bakmıyor, camı hiç tıklatmıyor küçük elleriyle. Gelip geçiyor tren. Onlarca evin kıyısından, yamaçların caddesinden. Bir yolculuk içindeyiz. Aynı evin yabancıları bambaşka yerlere gitmekteyiz ve aynı istikamet üzerinde rota-

mız. Onlarca ses var bu rayların demirinde, herkesin kafasında ayrı ayrı notamız. Uçlarda hayatlarımız ve aynı yerlere gidip ayrı yerlerde inmekteyiz. Hiç tanımıyorum evin çocuklarını, yaşlılarını, gariplerini... Hiç görmediğim o yüzlerin duvarlarında yaşıyorum. Bir ben mi bu dünyanın anahtarını taşıyorum?

Bazı sokakların kendine özel bileti var, sadece kendi insanları sadece kendi ışıkları var. Üst üste dikilmiş gecekondu ve tek sınırlarımız duvar. Gece, kondu mu gökyüzüne, kapandı mı ışıklar bambaşka hayatların son perdeleri baş-

lar ve bazen ilktir bazen sonsuz. Kaç kişi yaşıyor bu hayatı sorunsuz? Bilmeyiz görmeyiz, bir tren gibi akıp geçeriz ve saniyelik anılarda kalır tüm pencereler. Oradan oraya koşarız, aynı gayri hayatlar yaşarız. Ayrılma noktalarında vurulan tüm kilitler, görünmez sınırlarımızı yaratır. Bir odanın içinde milyonlarca dünya döner ve hep aynı sabah yaşanır, aynı geceye yatarız. Başka acılar çekilir ve aynı gök seyredilir.

Güven bir yanılsamadır. Onun da üstünden tozlu terliklerle geçilir. Güven bir yanılsamadır, duvardır, anahtardır, kandırmaca, bir aldatma oyunudur.

Duvarlar ardında yalnız olduğumuzu sanırız, halbuki tüm dünya aynı evde yaşarız. Bilmem yan odada neler olduğunu, kimin gerçekten yaşayıp kimin öldüğünü. Yalnızca geçip giderim. Saniyelik cam karelerden seyrederim. Ancak bilirim ki o mahallede de üç beş tane benden yaşar. O da gerçeklerle konuşur, gerçeklerden kaçır. İnsan özü bir otobüsün tekerleği ve asfaltlarda dolaşır. Yarışır ve hayatın içine karışır. Aynı nefesi alırız aynı kanda yüzeriz fakat hiç bilmeyiz evimizde kimler yaşıyor. Bizi sokaklardan ayıran tek şey duvarlar, yoksa hepimiz aynı evde yaşıyoruz.

İbrahim Karaoğlu

Yıllar önce “34. DYO Ödülleri Sergisi” Cer Modern’de açıldığında, “Ödüller Üzerine” bir panel yapılacağını söylemiş ve konuşmacı olarak katılmamı istemişti, Prof. Dr. Zafer Gençaydın Hoca’m. Memnuniyetle kabul etmiştim. Konu ödül ama vandallık günleriydi o günler; heykeltıraş Mehmet Aksoy’un Karstaki “İnsanlık Anıtı” heykeli günbegün yıkılıyor ve cepheden savaş haberleri sunar gibi her gün heykelin neresinin söküldüğü haberleri yayımlanıyordu medyada. Panel günü söz sırası bana geldiğinde; önce bu vandallığa olan tepkimi belirterek başlamıştım konuşmaya, sonra da ödüller niye en çok gençlerin olmalı üzerinden sürdürmüştüm konuşmamı. O panelde en önde oturuyordu, sevgili Prof. Dr. Turan Erol hocam. Panelin sonunda, kutlayıp, düşüncelerime katıldığını belirtmişti. Sonra, üç yıl seçkin bir ödül jürisinde birlikte yer aldık. Ödül gençlerin ve genç sanatın olmalı anlayışı üzerine pek çok kez söyleşip; üç yıllık jüri arkadaşlığımızda diğer üyelerle birlikte hayata geçirmiştik bu mottoyu. Jürinin en detaycı, en titiz üyelerinden biriydi Turan Hoca. Ödül vermek istediğimiz resimlerin görsel okumalarını yaparken; en küçük bir ayrıntıyı bile değerlendirmeden geçmezdi Erol. Ve çok severdi gençleri, genç sanatı... Ödül sergisini Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezinde açtığımızda; ödül alan ve sergilenmeye değer görülen yapıtları; büyük bir ilgiyle, yine, yeniden izlerdi.

Sanat tarihimizin seçkin adlarından biri olan, sanatçı ve akademisyen kimliğiyle birçok ku-

Ödül gençlerin olacak

sağa ilham veren Prof. Dr. Turan Erol’un anısını yaşatmak ve genç sanatçıların üretimlerine destek olmak amacıyla, Çankaya Belediyesi tarafından düzenlenen “Turan Erol Sanat Ödülü”nün jüri üyelerinden biri olarak, başvurular ve genç sanatın ülkemizdeki birikimi üzerine düşünürken; sanatta ödül kavramını yeniden irdeleyip, çoğu kez Turan Hoca’yla anlayış birliği içinde olduğum görüşlerimi yazarak, paylaşmak; sanatımızda eşsiz, özgün bir iz bırakan Prof. Dr. Turan Erol’u bir kez daha anmak istedim.

Sessizliğin içinden yükselen derin bir çağrıdır, sanat. Bir genç sanatçının ilk fırça darbesinde, ilk çizgisinde ya da ilk tırnısında henüz kimsenin duymadığı bir ses vardır. Bu ses, çoğu zaman yalnızlığa, belirsizliğe ve içsel tereddütlere karışır. Ve tam o noktada ödül, sanatın içsel yankısını dış dünyaya taşıyan ince bir köprü gibi belirir.

Sanatın doğasında yarışma yoktur; çünkü sanat, birbirine üstün gelen değil, yan yana var olan imgelerden örülüdür. Ödül, bu yüzden ölçü değil, bir yankıdır. Bir yapıtın çevresinde oluşan dikkat, ona yönelen bakış, onu kuşatan anlamdır. Ödül, sanatın içsel sesinin bir anlığına büyütülüp topluma

duyurulmasıdır. Ve bu duyuru, çoğu zaman sanatçının en çok ihtiyaç duyduğu şeydir; yalnız olmadığını bilmek.

Sanatçı için ödül, bir varış noktası değil, yolculuğun içinde yakılmış kısa bir meşaledir. O meşale, yolda yürüyeni ısıtır ama yolu bütünüyle aydınlatmaz. Sanatçı bilir ki ödül, asıl emeğin yerini tutmaz; fakat ona yönelen bakışları artırır, onunla kurulan diyalogu varsılaştırır. Bazen unutulmuş bir tekniği yeniden görünür kılar, bazen de geleceğin kapısını aralayan yeni bir estetik sezgiye dikkat çeker.

Sanat ödülü, sanatçıya iki şey söyler; “Görülüyorsun” ve “Devam et.” Bu iki söz, sanatçının varoluşunda yankı bulur, üretimini derinleştiren bir içsel çağrıya dönüşür.

Genç bir sanatçının hayatında ödül, bazen ilk defa adının telaffuz edilmesi, bazen de emeğinin başkalarının hafızasına kazınmasıdır. İlk ödül, bir genç için çoğu zaman bir başlangıcın işaretidir. Henüz yolu belirsizken, içindeki kuşkular ağır basarken, ödül bir ışık gibi önünü aydınlatır.

Bir genç sanatçı için ödül, yalnızca bir başarı değil, bir güven alanıdır. “Sesim duyuldu” hissi, yaratıcılığın en güzel duyumu-

dur. Bu his, sanatçıyı daha güçlü kılar, onun kendi dilini kurma çabasına derinlik kazandırır. Çünkü ödül, yalnızca yapılan işi değil, yapılabilecekleri de işaret eder.

Sanat ödülleri, bireysel hayatları aydınlatmanın ötesinde, sanatın kendisi için de bir hafıza işlevi taşır. Bir dönemin ödülleri bakıldığında, hangi eğilimlerin öne çıktığı, hangi soruların sorulduğu, hangi estetik anlayışların değer bulduğu görünür hale gelir. Ödül, sanatın kendi zamanını kayda geçirme biçimidir. Aynı zamanda geleceğe bırakılan bir işaret; “Biz bu dönemde, bu sesi duyduk” demektir.

Sanatta ödül, bir son değil, bir davettir. Sanatçıyı daha derine inmeye, kendi sınırlarını aşmaya çağırır. Genç için bir umut, olgun için bir hatırlatma, sanatın kendisi için ise sürekli bir yenilenme olanıdır.

Bir ödülün gerçek değeri, onun ne kadar çok ışık saçtığıyla değil, hangi karanlık yolda bir adımı cesaretlendirdiğiyle ölçülür. “Turan Erol Sanat Ödülü” de gençler için bir cesaret ödülüdür. Gençlerin yaratıcı cesaretini çok önemser ve onlara çok güvenirdi Turan Hoca. Şimdi düşleri çiçek açacak. Ödül, o cesaretli gençlerin olacak.

1.TURAN EROL SANAT ÖDÜLLERİ YARIŞMA BAŞVURU

Başvuru Tarihleri: **1 Haziran - 1 Ekim 2025**

Ön Değerlendirme Sonucu: **29 Ekim 2025**

Kazanan Eserin Açıklanması: **15 Kasım 2025**

Ödül Töreni: **13 Şubat 2026**

Sergi Tarihleri: **14 Şubat 2026 - 5 Mart 2026**

Yarışmaya başvurular 1 Ekim 2025 tarihine kadar www.turanerol.com adresinden yapılabilir.

Bilgi için: **www.turanerol.com**

**SANATIN KALBI
ÇANKAYA**

HÜSEYİN CAN
Güner
ÇANKAYA BELEDİYE
BAŞKANI

Çankaya
BELEDİYESİ

Metin
Turan

Sabırtaşının Bilediği Çılgılık

9-25 Şubat 2018 tarihleri arasında gerçekleşen, adını Güney Kore'nin aynı kentinden alan Pyeongchang Kış Olimpiyatları öncesinde uluslararası "Barış Paneli"ne davet edilmiştim. Dikkat çekti. Otuzdan fazla dile çevrildi, yayımlandı.

Seul Üniversitesi'nde gerçekleştirilen bu konferansta yaptığım konuşmanın izleğini dedemin tohum ekerken, annemin ekmek pişirirken özenle yerine getirdiği yakarı oluşturunuyordu. Tohumu toprakla buluştururken, hamuru ekmeğe dönüştürürken niyet açıklanır, üçlü bir paylaşım ile eyleme girilirdi: **Bu kurda kuşa, bu konu komşuya, bu da bize!**

Öncelik *kurdun kuşun* yani do-

ğanın hakkıydı, sonra *komşuların*, sonra *bizim*. Öyle de olurdu, ilk pişen ekmek kapı önünde bekleyen köpeklerle, kedilere paylaşınlır ardından komşulara taze ekmekten götürülür, sonra hane halkına verilir.

Anamalcı düzenin belleklere kazımaya çalıştığı **ilk bize**, hele hele **hep bize** yoktu, olmadı da.

Halk ozanı Sefil Selimi küflenmiş bu 'yeni dünyanın' ışıklılı ölüm uykusuna teslim olanların beyhudeliğine bakar: *"Kimse bana yaran olmaz yar olmaz"* der ve kurt ile koyunu yaymanın uyuşumunu anlatır:

*İmanım hükümdar benliğim esir
Ehl-i Beyt'i sevdim dediler kusur
Kimisi korkak der kimisi cesur
Kurt ile koyunu yaydım yayah*

Barış, sesin hükmüdür, sessizlikle tarif edilir. Martavala yer yoktur. O sessizlik sabırtasının çılgılığıdır. Barış, toplumların kültürel hafızasında birlikte söylemenin adıdır. Türkülerle, ağıtlarla, atasözleri, imece geleneğiyle barışın kültürel zeminini kurulur. Halk barışın bir politik söylem değil, emek gerektirdiğini bilir. Onun için de Hacı Bektaş Veli'yi Anadolu'ya bir güvercin donunda uçururken, emek ve ekmekle kutsar. Pirinden icazet alabilmesi için ona *dar-ı cec* yani arpa-buğday yığını üzerinde niyaz yaptırır, öyle katatlandırır. Emeksiz ve ekmeksiz barış olmaz.

Anadolu insanı, yüzyıllar boyunca göçlerle, savaşlarla, yoksulluklarla sınanmıştır. Bu sı-

navların içinde bir başka gerçeği, dayanışmanın gücünü korumayı bilmiştir. İmece bunun en güçlü simgelerinden biridir. Herkesin eli aynı buğdayın üstündedir. Kerpicin biri kaymışsa komşunun omzu eksik olmaz. Bu yalnızca üretimin değil, barışın toplumsal örgütlenme biçimidir. Kimse kimseye üstün değildir, herkesin eli aynı emeği taşır. Kolektif tavır bilinci de besler.

"Kardeşlik" deniyor ya, bu kültürel harmanlanmadır. Halk türkülerinin sözlerinde de bu kolektif ruh vardır. Senfoninin tamamlayıcısı olmaktır. Birbirine tutunmadır, yorulanın yükünü almaktır.

Barışın türküler ve ağıtlardaki

izi yalnızca şenlikte değil, acıda da vardır. Birinci Dünya Savaşı'nda Avşar'dan bir evden dört kardeş harbe alınmış. Dördü de geri dönmemiş, Sarıkamış'ta ölmüşler. Beşincisi çocukmuş, on altılı, onu da askere almışlar. O da gelmemiş. Anadolu kadını **"Vay Anam Kurrası"** deyip ilencini haykırmış:

*Sarıkamış altın bulak
Soğanlı'n biz ne bilek
Bizim uşak böyle geçer
Ağzı zıbm kara yelek*

...
*Gene kavga sesleniyor
On altılı isteniyor
Gidenlerden biri gelmez
Silahları paslanıyor*

Ağıtlar yitirişin dili olduğu kadar savaşın anlamsızlığına karşı yükselen bir çılgıktır. Özellikle

le Avşar ağıtları, bu yanık sesin en çarpıcı örneklerini taşır. Avşar kadını, savaşta yitirdiği oğluna ağıt yakarken aslında ölümüne, kıyımına, insana kıyan düzene isyan eder. "Yiğit yiğidi vuramaz" diye haykırır; bilir ki insanın insana, insanın doğaya, börtü böceğe kıyması en büyük yıkımdır. Ağıtların dili, savaş methiyesi değil, barış yakarışdır.

Halkın vicdanı, ağıtların yanık tınısında dile gelir.

Atasözleri bu vicdanın bir başka dilidir. "Barış candan azizdir." Bu sözler, yüzyıllar boyunca süzülmüş ortak aklın, barışın zorunluluğunu dile getiren ifadeleridir. Barış, yalnızca ulusların değil, en küçük toplulukların da varlık koşuludur.

Barışsız muhabbet susar, alın teri boşa gider, çocukların gülüşü kaybolur.

Edebiyatımızın büyük anlatıcılarından Yaşar Kemal'in destansı dili, Anadolu insanının barışa duyduğu özlemin en görkemli yansımalarından biridir. Onun yapıtlarında insan doğayla mücadele etmez, **mace-ra yaşar**. Yaşar Kemal, doğayı bir roman kahramanı gibi işlerken aslında bize şunu hatırlatır: gök, toprak, su, yılan, kurbağa, arı, kelebek barışla şarkı söyler.

Doğaya kıyım barıştan uzaktır. Doğanın ölüm sessizliği kadar korkuncu yoktur.

Fakir Baykurt'un öykülerinde ise halkın gündelik dayanışması, yoksulluğun, yokluğun içinde bile direnç simgeleridir. Haya-

ta tutunmayı bilmeyenin, direnme gücünün olmayacağını duyumsatır. Çağımız egemenleri tarafından yaygınlaştırılmaya çalışılan kötümserlik iklimine direnç oluşturur. Onun öykülerinde barış, büyük ideallerin değil, küçük yardımlaşmaların, komşunun kapısını çalmanın, bir tas çorbayı paylaşmanın içinde saklıdır. Barış büyük söylemlerde değil, hakikatin yalınlığındadır.

Halk hikâyeleri de bu zincirin bir parçasıdır. Ferhat'ın dağı delişi, yalnızca aşk için değil, insana inanç içindir. Âşık Garip'in yolculuğu, yalnızca sevgiye değil, sözün gücüne inanışın yolculuğudur. Bu hikâyeler, kuşaklar boyunca yaşarken, barışın sabırla, sevgiyle, sözle kurulabileceğini öğretir.

Gül Yenigün

Umutun Kanatları

Gökyüzü her yerde aynıydı. Hiroşima'da da, Gazzede de... Yalnızca toprağın kokusu, taşların ağırlığı ve çocukların gözündeki boşluk farklıydı. Hiroşima'da atom bombası düştüğünde dünya bir daha eskisi gibi olmadı. Sadako adında bir kız hayatta kaldı ama bedeninde sessizce büyüyen yaralar taşıdı. Hastalandı, yatağa düştü; küçük odası hayatının tamamı oldu. Ama kalbi hâlâ özgür kuşların peşindeydi. Ona anlatılan efsane kulaklarında cınlıyordu: "Bin turna kuşu katlarsan dileğin gerçekleşir." O günden sonra eline aldığı her kâğıdı turnaya dönüştürdü. Her katlama bir dua, her kıvrım bir nefes, her kuş göğsü salınmış bir umuttu. Geceleri rüyasında gökyüzünde uçan turnaları izler, her kanat çırpışında ölümün gölgesinde direncin sesini duyardı.

Yıllar geçti, kıtalar değişti ama savaş değişmedi. Gazzede Lina adında on yaşında bir kız yaşıyordu. On yaşında ama kalbi yaşını aşmıştı. Oyun oynaması gereken elleri taşların, enkazın ve suskunluğun altında sıkışmıştı. Evlerinin önündeki boş arsa, bir zamanlar kahkahalarla doluydu; şimdi orası sessizlik ve tozla dolu bir sahneydi. Lina her sabah kalktığında gözleriyle enkazın arasından bir mucize arardı; bazen bir çiçek, bazen ufak bir oyuncak, bazen de sadece güneşin kırık ışığı...

Lina'nın sabahları sessizlikle başlardı. Babasının gidişinden sonra sadece bir odada annesi ve küçük kardeşiyle kalıyordu. Kahvaltı denilen öğün, çoğu zaman birkaç parça ekmek ve biraz suyla sınırlıydı. Ama Lina o

sabahları hayal kurarak geçirirdi; gözlerini kapatıp bir yudum suyla bile turna katlamanın mutluluğunu hissedirdi. Okula gitmesi yasaktı, sokaklar bombalarla doluydu; fakat Lina hayalinde sınıfın sıralarında oturuyor, arkadaşlarıyla gülüyordu.

Bir gün Lina, yıkılmış bir evin köşesinde yanmış, parçalanmış bir defter buldu. Parmağa dokunduğunda geçmişin ağırlığını hissetti. Annesinin anlattığı Hiroşima hikâyesi aklına geldi: Küçük bir kız, Sadako, elleriyle turnalar yapıyordu. Bin turna katlarsa iyileşeceğine inanıyordu. Lina o an Sadako'yu hayalinde gördü; solgun ama kararlı, kâğıtların arasında hayatı yeniden inşa eden bir mucize.

Defterin kopmuş parçasını eline aldı ve ilk turnasını katladı. Kâğıt yamuktu, köşeleri kırık ama Lina'nın gözünde kanatlandı. "Sadako, senin turnaların göğsüne yükseldi mi? Eğer yükseldiyse benimkileri de yanında götür. Belki bizi kurtarırlar" diye fısıldadı. O günden sonra Lina her gün, bulduğu en küçük kâğıt parçasını katladı. Gözlerini kapattığında turnalar göğsüne uçuyordu; biri babasını arıyor, biri kaybolan kardeşini, biri hiç görmediği barış... Her turna bir dua, her kanat bir özelem taşıyordu.

Yarısı yıkılmış evlerinin yakınında başka çocuklar da vardı. Bazıları oyun oynayamadığı için suskun, bazıları kayıplarının acısını gizleyemiyordu. Lina onlarla konuşurken, her biri kendi küçük turnasını hayal ediyordu. Bir çocuğun turnası annesine kavuşmak için uçuyor, diğerinin turnası kar-

deşini arıyordu. Lina, onların turnalarını da katladı; her birine küçük notlar ilâştirdi: "Yaşamak istiyorum." "Okula gitmek istiyorum." "Gülmek istiyorum."

Günlerden bir gün, Lina enkazın arasında bir kuş sesi duydu. Gözlerini aradı; sadece rüzgârın ve taşların hışırtısı vardı. Ama hayalinde kuşlar kanat çırpıyor, göğsüne doğru yükseliyordu. Lina, ellerini kâğıda götürdü ve her kıvrımda bir dilek fısıldadı. Bir turna babasını bulacak, bir turna annesine gidecek, bir diğeri arkadaşlarının kahkahalarını geri getirecek.

Yine bir gün, bu defa da ağabeyi enkazın arasından eski bir gazete buldu. Sayfaları sararmış, köşeleri parçalanmıştı. "Al, senin kuşların için" dedi. Lina kâğıtları katladı ve turnalar çoğaldı. Ve o gece rüyasında gökyüzü binlerce turna ile doldu. Kanat sesleri bombaların gürültüsünü bastırıyor, beyaz ışık tüm karanlığı siliyordu. Turnaların ortasında incecik, solgun ama ışıqla parlayan bir kız belirdi.

"Sen Sadako musun?" diye sordu Lina. Sadako başıyla onayladı. "Benim turnalarım bittiğinde ben kurtulamadım. Ama turnalar ölmez, Lina. Onlar umuda dönüşür. Senin kuşların da benimkilerle birleşti artık" Lina göz yaşları içinde, "Ama benim turnalarım çok az, bin taneye ulaşamayacağım." dedi. Sadako elini tuttu "Senin yerine dünya katlamalı. İnsanlar senin ellerin olmalı. Çünkü turnalar yalnızca kâğıttan değil, merhametten de yapılır."

Lina uyandığında hâlâ rüyanın sıcaklığını taşıyordu. Sada-

ko'nun turnaları Hiroşima'dan göğsüne yükselmışti, kendi turnaları da Gazzeden yükseliyordu. Ama tek başına bin kuşu tamamlaması imkânsızdı. Çünkü onun elleri küçüktü, yükü çok büyüktü. Turnaları tamamlamak insanlığın borcuydu.

Günler geçtikçe Lina daha fazla turna katladı. Sabahları kâğıt toplamak, öğlenleri enkazda oyun aramak, akşamları turnaları göğsüne bırakmakla geçiyordu. Her bir turna bir anı, bir kaybı, bir umut ışığını taşıyordu. Turnalar yalnızca kâğıttan değil, hayalden, sevgiden, merhametten yapılmıştı. Her kanat çırpışı Lina'nın dünyasında sessiz bir direniş oldu.

Ve biz... Bizler, Sadako'nun yarım kalan turnalarını Lina'nın hayallerinde tamamlamak zorundayız. Her iyilik, her vicdan kıpırtısı, her ses yükselişi onların turnalarına eklenen yeni bir kanattır. Çünkü turnalar yalnızca savaşların değil, insanlığın da hafızasında yaşama-ya devam eder. Her turna, kaybolmuş bir çocukluk, unutulmuş bir gülüş, yarım kalmış bir umut taşıyor.

Bir gün gökyüzü binlerce turna ile kaplandığında bombaların sesi değil, kanatların şarkısı duyulacak. O gün çocukların gözleri yeniden oyunla, yeniden gülüşle dolacak. Lina rüyasında gördüğü gibi Sadako'nun yanında olacak, turnalar birlikte uçacak. Ve bizler o günü göreceğiz. Çünkü umut, hiçbir zaman enkaz altında kalmaz. Umut, turnaların kanadında saklanır ve çocukların kalbinde filizlenir. Her turna, insana aynı şeyi fısıldar: "Yaşamak istiyorum."

GENÇLİĞİN KALBI ÇANKAYA'YA HOŞ GELDİNİZ

GENÇLİK SOFRASI

Üniversite öğrencilerine (6 Ekim'den itibaren) hafta içi her akşam 17.30 - 19.00 saatleri arasında Çankaya Belediyesi Başkanlık Binamız ve 100. Yıl Çankaya Evimizde akşam yemeklerini ücretsiz sunuyoruz.

ÇANKAFE

Sıcak ortamı, lezzetli ve uygun fiyatlı menüsü ile Çankafeler sizleri bekliyor.

- AHLATLIBEL ATATÜRK PARKI
- ÇANKAYA GENÇLİK MERKEZİ ÇUKURAMBAR MAH.
- BAŞKANLIK BİNASI SAKARYA CADDESİ GİRİŞİ
- ÇAYYOLU HİZMET BİNASI
- SANCAK MAHALLESİ YILDIZ HİZMET BİNASI

ÇANKAYA GENÇLİK MERKEZİ

Türkiye'nin en yenilikçi ve modern kamusal alanı olan merkezimiz öğrencilerin ikinci evi oluyor.

- KÜRESEL ORTAKLIK OFİSİ • KARIYER MERKEZİ
- BİREYSEL ÇALIŞMA ALANLARI • TOPLANTI ODALARI
- PODCAST & YOUTUBE KAYIT STÜDYOSU • DERSLİKLER
- KONFERANS SALONU VE SOSYALLEŞME ALANLARI

YEŞİL STÜDYO

Green Box Studio, modern teknolojisi ve esnek kullanım alanları ile projelerinizi hayata geçirmeniz için ideal bir ortam sunuyor.

KIZ ÖĞRENCİ YURDU

Bu yıl hizmete alacağımız Çankaya Belediyesi Kız Öğrenci Yurdumuz 1 Ekim tarihi itibarıyla hizmetinizde Harbiye Mah. Hürriyet Caddesi No: 45 Çankaya / Ankara

SABAH ÇORBA İKRAMI

Akşam yemeği hizmetimizin yanında Cebeci Siyasal Kampüsü, ODTÜ Kampüsü, Kuru Metrosu ve Çankaya Belediyesi Hizmet Binası önünde kurulan stantlarımızda sabahları sıcak çorba ikramımız bulunmaktadır.

ÇANKAYA'NIN FİLİZLERİ

Çankaya'nın Filizleri sosyal sorumluluk projesi ile, desteğe ihtiyacı olan öğrencilerimize yönelik burs imkânlarını artırmak için çalışıyoruz.

Feza Kürkçüoğlu

ÇANKAYA'DA TARİHİ BİR OKUL:

ANKARA ATATÜRK LİSESİ

Türkiye'nin en köklü eğitim kurumlarından biri olan Ankara Atatürk Lisesi'nin kilometre taşlarını izleyerek kısa bir yolculuğa çıkalım. İşte, okulun bir yüzyılı aşan tarihi içinde öne çıkanlar...

1886'da Develi Tepesi'nde iki katlı, 12 derslik yontma taş-tan inşa edilen ve "Taş Mektep" olarak anılan binada eğitime başlayan "Ankara İdadisi", 1908'de "Ankara Sultanisi" adını alır. Milli Mücadele başlayınca öğretmen ve öğrencileri cepheye gittiğinden eğitime ara verilir. 1921'de Kayseri'ye taşınan okul, ertesi yıl geri döner. 1924'te Ankara Erkek Lisesi, 1938'de Atatürk'ün izniyle "Atatürk Lisesi" adını alan okul, yeni binasına taşınana dek bu binada eğitim verir. Mimar Bruno Taut ile Mimar Franz Hillinger'in tasarladığı ve Mimar Asım Kömürçüoğlu'nun inşaatını yaptığı Sıhhiye'deki yeni binaya 1940'ta taşınan okul, 1992'de Ankara Atatürk Lisesi olur ve bu binada eğitim ve öğretim devam eder...

Okul, tarihi geçmiş içi eğitimle olduğu kadar öğretmen ve öğrencileriyle de ünlüdür. Osmanlı'nın son dönemi-ne, Kurtuluş Savaşı'na ve Cumhuriyet'in kuruluşuna tanıklık eden okulun öğretmenleri arasında kimler yoktur ki; Sakallı Celal (Celal Yalınız), Ahmet Hamdi Tanpınar, Mustafa Nihat Özün, Ahmet Kudsi Tecer, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Nurullah Ataç, Suut Kemal Yetkin, Rıfki Melul Meriç, Faruk Nafiz Çamlıbel... Aramızdan ayrılan mezunlardan ise Altan Öymen, Aydın Sayılı, Burhan Doğançay, Can Yücel, Cihat Arman, Cüneyt Arcayürek, Erol Üçer, Fuat Bayramoğlu, Gazi Yaşargil, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, İhsan Sabri Çağlayangil, Kenan Işık, Mehmet Barlas, Melih Cevdet An-

day, Müşfik Kenter, Oktay Rifat, Orhan Veli Kanık, Rüşdü Saracoğlu, Samet Ağaoğlu, Şevket Uğurluer, Tayfun Talipoğlu, Tekin Akmansoy, Turgut Özakman ve Vehbi Koçu sayabiliriz.

Okul tarihinde Atatürk'ün okulu ziyaretleri öne çıkar. Mustafa Kemal Atatürk, okulu iki kez ziyaret etmiştir. İlki 30 Aralık 1919, ikincisi ise 28 Haziran 1933 tarihinde. Atatürk tarih sınavında bulunmak üzere gelir. Sınav jürisinde okulun tarih öğretmeni Samih Nafiz Tansu, coğrafya öğretmeni Hüseyin Sahir Arıtan, yurt bilgisi ile felsefe ve psikoloji öğretmeni İrfan Alıcıoğlu ile Ankara Kız Lisesi tarih öğretmeni Afet İnan ve coğrafya öğretmeni Cemal Arif Alagöz bulunmaktadır.

O günü Kılıç Ali, Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları* isimli kitapta şu satırlarla anlatır, birlikte okuyalım: *"Atatürk, okul yöneticileri tarafından karşılandı, doğrudan sınav salonuna girdi. Salona ilk girdiğimizde hemen hemen hiçbir öğrenci içeri girmemişti. Ellerinde hazırladıkları tezler vardı. Atatürk tezleri görüyor, öğrencilere bunlarla ilgili bazı sorular soruyordu. Artık sınav başlamıştı. Bu sınav o tarihlerde liselerin son sınıflarında mevcut olan olgunluk sınavıydı. (...) O gün aşağı yukarı elliye yakın öğrenci sınava girmiş ve çoğu mükemmel cevaplarla Atatürk'ü memnun etmişti. Akşam geç vakte kadar okul da kaldı."*

Okul tarihinde öne çıkan bir başka olay ise Gençlerbirliği futbol takımının kuruluşudur.

14 Mart 1923'te Ankara Sultanisi 7. sınıf öğrencileri ve beden eğitimi öğretmenlerinin birlikte kurdukları bir futbol takımı Gençlerbirliği, bugün 102. yaşını kutlamakta...

**Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları, Kılıç Ali, İş Bankası Yayınları, 2007.*

ANKARA TAŞ MEKTEP İNŞAATI.
FOTOĞRAF: İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ ARŞİVİ

ESKİ BİR KARTPOSTALDA ANKARA TAŞ MEKTEP Binası.
FOTOĞRAF: SALT ARAŞTIRMA ARŞİVİ

1940'TA TAŞINILAN SİHHİYE, SEZENLER SOKAK'TAKİ YENİ BİNA...

HAKİMİYETİ MİLLİYE GAZETESİ,
29 HAZİRAN 1933.

GENÇLERBİRLİĞİNİN İLK ARMASI
FOTOĞRAF: GENÇLERBİRLİĞİ
SPOR KULÜBÜ ARŞİVİ

Yalın
Gündüz

Barış adlı çocuk

1986 yılının sonbaharıydı. Ankara ayazı, şehri daha ekimde esir almıştı. Atatürk Bulvarı'ndan kıvrılıp gelen rüzgâr, Cebeci'deki taş binaların yüzeyine sertçe çarpıyordu. Barış, yün yeleşinin içine saklanmış elleriyle ilkokulun bahçesinden sınıfına koşarken, aklında tek bir şey vardı: O kitap.

Geçen hafta, öğretmeni kitaplık kuracaklarını duyurduğunda sınıfta coşkulu bir uğultu olmuş, herkes can ata evinden bir kitap seçmişti. Barış da getirmişti elbette. Defalarca okuduğu, kapağını çok sevdiği *Uçan Fil* kitabını. Şimdiyse onu asıl meraklandırıan, köşesinde hiç konuşmayan Ercan'ın getirdiği *Barış Adlı Çocuk* kitabıydı.

Kendi adını taşıyan bir kitap fikri Barış'ın içini kıpır kıpır etmişti. Kitapların arasında bu başlığı gördüğünde heyecanlanmış, nefesi kesilmişti. Barış Adlı Çocuk'un hikâyesini öğrenecek olmanın tuhaf sevinçiyi hemen ödünç aldı. Öyküye başladı başlamasına, ama şu çocuk, Barış, bir türlü çıkmadı ilk iki üç sayfada. Bir hapishanede birbirlerine ters davranan mahkûm kadınları anlatıyordu kitap. Acaba yanlış kitabı mı almıştı? O gün teneffüste bitiremedi öyküyü. Zili duyar duymaz, kaldığı yerden devam etmek üzere sınıftaki kitapların arasına dikkatle yerleştirdi.

— Mesele adın değil, yavrum. Kitaplar fikir içerir. Her fikir de sana uygun değil. Hadi sınıfına şimdi.

Barış'ın içi içini kemiriyordu. Onunla aynı adı taşıyan çocuğun hikâyesini yarıya kadar okuyabilmişti yalnızca. Olayın bir hapishanede geçmesi miydi sorun? Ne olacaktı sonunda acaba? Ona uygun olmayan fikir nasıl bir şeydi?

Ertesi gün, ilk teneffüste cesaretini toplayıp bir kez daha Saadet Hanım'ın odasına gitti. Bu defa elinde, öğretmeniyle beraber yazdıkları küçük bir kâğıt vardı: *"Barış Adlı Çocuk kitabı, sınıf içi okuma etkinliği kapsamında incelenmek üzere geçici olarak istenmektedir. Öğrencinin talebi pedagojik destek içeriklidir."*

Kapıyı çalınca kadın yine aynı soğuk sesle "gel" dedi. Girer girmez Barış ona kâğıdı uzattı.

— Bu kâğıdı kim yazdı?

— Sınıf öğretmenim.

Saadet Hanım bir süre düşündü. Sonra sandalyesine yaslandı.

— Kitabı istiyorsun. Çünkü adın Barış.

Barış başını salladı.

Kadın gözlüğünü çıkardı, masaya bıraktı. Bakışı değişmişti. Yorgun bir tebessümle içini çekti. Ayağa kalktı, dolabın en alt gözünü açtı. Kapağı hafif yıpranmış kitabı çıkarıp Barış'a uzattı.

— Ama sadece okuma odasında. Sessizce. Kimseye belli etmeden, tamam mı?

Barış, heyecanla koşar adım kütüphaneye geçti. Sayfalar da hızla ilerledi. Hikâyede siyasi sebepten mahkûm olmuş kadınların koşuşuna, alışıktı oldukları o sert erkek gardiyanın yerine bir başkası görevlendirili-

liyordu. Koğuştakiler, Barış isminde ufak çocuğu olan görevli kadına nasıl davranacaklarını bilemiyorlardı. Otoritenin karanlık yüzüne başkaldırmaya alışık mahkûmların kimisinin içinde çocuğa karşı sempati büyürken, kimisinin taşıdığı içsel çatışma daha da yükseliyordu. O ıssız hapishaneye getirilen Barış Adlı Çocuk'un varlığıyla içinde tomurcuklar filizlenen bir mahkûm, hikâyesinin son cümlesiyle, arkadaşlarına savaşın değil, sevginin da-ima üstün geleceğini işaret etmekteydi:

Yine de önemliydi çocuğun adının Barış olması.

Barış o cümleyi birkaç kez okudu. Yeni gelen gardiyanın çocuğuna neden kızdıklarını tam anlayamadı. Kitabı kucığına bastırarak koşu koşu Saadet Hanım'ın odasına döndü.

— Ne oldu evladım?

Barış, gözlerinin içine baktı.

— Çünkü... *yine de önemliydi, çocuğun adının Barış olması*, değil mi?

O an, kadın sanki çok eski bir anıyı hatırlamış gibi başını eğdi, yutkundu. Çocuğun yanına gelip ellerini yavaşça onun omuzlarına koydu. Önce bir şey söylemediyse de, ardından sınımsız sarıldı Barış'a. Sessizlik içinde birkaç saniye geçti.

— Hem de çok.

O gün kütüphaneye bir daha geri dönmeyen kitabın yazarı *Sergi Soysal*'ın adını hiç unutmadı Barış. Liseye kadar diğer kitaplarını da bitirdi. Mezun olduğu gün, kendine söz verdiği gibi, bir spreay boyayla okulun arka duvarına dev harflerle bir anı bıraktı:

"Yine de önemliydi, çocuğun adının Barış olması"

ÇANKAYA BELEDİYESİ

GENÇLİK MERKEZİ

HİZMETİNİZDE

Paylaşımlı Ofis Alanları

Çankafe

Küresel Ortaklık Ofisi

Kariyer Merkezi

Sinema - Konferans Salonu

Derslikler

Podcast Kayıt Stüdyosu

Açık Çalışma Alanları

ÇUKURAMBAR
MAHALLESİ,
ÖĞRETMENLER
CADDESİ
NO: 8/1

www.cankaya.bel.tr

GENÇLİĞİN KALBI
ÇANKAYA

HÜSEYİN CAN
Güner
ÇANKAYA
BELEDİYE BAŞKANI

Çankaya
BELEDİYESİ

çankafe

Seda Şanlı

BAŞI SONU

*“nasıl iş bu
her yanına çiçek yağmış erik ağa-
cının
ışık içinde yüzüyor neresinden
baksan
gözlerin kamaşır
oysa ben akşam olmuşum
yaprakların dökülüyor
usul usul
adım sonbahar”*
Attilâ İlhan

Yapraklar sararmış, şehirde hâkim olan puslu bir havaymış, rüzgârlar yağmurlara karışmış, velhasıl sonbahar kapıdaymış. Kapıda olan onca şey varken sonbaharı buyur etmemek olur mu? Sen geç söyle, diğerleri bekleyedursun. Bırak kapıyı bacayı, kalbimize zil taktılar da hayırsıza uğursuza yine açılmadı zamanın o heybetli büyük kapıları. Sonu başı bilmem, bahar bahardır, sonbahara da haksızlık ettirmem, sonu gelenin elbet olacaktırmuhteşem bir başlangıcı.

O tatlı meltemlerin, güneşin sınırsız sarmalamalarının, tatilin ve daha bir sürü keyifli şeyin sonu geldi çatı. Sonbahar melankolik, sonbahar depresif. İnsan bazen düşündüğü kadar güçlü olmadığını, bir yaprak gibi savrulabileceğini fark ediyor. Umutların

artık bizimle saklambaç oynayan güneş gibi bir görünüp bir kaybolduğunu düşünüyor, direnme gücü rüzgarlarla uçup başka diyarlara konuyor. Sonbaharı hep “hüzün mevsimi” diye anıyoruz ama aslında içinde koca bir yenilenme gizli. 102 yıl önce tam da bir sonbaharda küllerinden Cumhuriyet ile doğmuş bir milletin “yenilenme” cesareti değil midir bizi bugünlere getiren? Sadece bir yönetim biçimi değil, düşerken bile ayağa kalkabilmenin adı değil mi Cumhuriyet? Rüzgârın götürdüğü her yaprak toprağa düştüğünde yeni bir yaşamın habercisi oluyor. Bu yenilenme döngüsü her bir hücrenin sonuna başlangıç oluyor. Ağaçlar sararmış, yaprak dökülmüş de ne olmuş, içimizden bir şeyler dökülmesin yeter ki.

Ama kabul edelim: Sonbahar sadece romantik yürüyüşler, sarı yapraklı fotoğraflar demek değil. Aynı zamanda mesela bunun sokakta üşüyen kediye, köpeği koruması var, çocukların küçülen montlarını botlarını nasıl alacağız denklemini var, pazarda kestane fiyatı yüzünden yaşanan aile dramı var, sürekli tartışma ko-

nusu olan “kombiyi ne zaman yakacağız” sorusu var. Hele bir de elektrik ve doğalgaz faturaları gelince, yapraklar değil, bizim suratlarımız sararıyor. Ama belki de bütün bunlar bize şunu hatırlatıyor: Hayat biraz da dayanışma ile kolaylaşıyor. Komşunun kapısına bıraktığın bir tabak yemek, başanlı bir gence verilen bir burs, askıda ödenen bir fatura, bir sıcak çay, bazen bir battaniye ya da giyilmemiş kıyafetleri paylaşma bir nebze olsun birbirimizin yaralarını sarıyor. En büyük servetimiz ise belki de Cumhuriyet’in bize verdiği en büyük armağan olan birlikte gülmeye özgürlüğü oluyor.

Ve işte, bu mevsimin bize öğrettiği bir şey daha var: uyum. Hiçbir yaprak, “Ben senden daha parlak sarıyım!” diye diğerine kızmıyor. Hepsini rüzgârla dans ederek, birbirine çarpıp da aynı toprağa düşüyor. Ağaç gövdesiyle, köküyle, dallıyla bir bütün oluyor, uyum içinde çalışıp yeniden yeşermek için hazırlığını yapıyor elbirliği ile. Doğanın bu uyumu aslında bize çok şey söylüyor, insanlar da yapraklar gibi eninde sonunda aynı toprağa düştüğünü fark ederse, bel-

ki barış dediğimiz şey çok da uzak görünmüyor. Biraz anlayış, biraz hoşgörü, biraz kardeşlik, biraz dayanışma ve aslında bol bol da seveda her derde deva oluyor.

“Ah Maria! Niçin seninle bir pencere kenarında oturup konuşuyoruz? Niçin rüzgârlı sonbahar akşamlarında sessizce yan yana yürüyerek ruhlarımızın konuştuğunu dinleyemiyoruz? Niçin yanımızda değilsin?” diyor Sabahattin Ali. Mesela *“Güme, sonbahar oluyorum, sonrası hiç”* diyen Hasan Hüseyin Korkmazgil var. *“Eylül’dü / İzlerini çizdiği zaman ansızın gidişin / Şimdi yoktu bi anlamı suskunluğun. Çırlıçıplak kalakaldım sessizliğinin orta yerinde.”* diyen Cemal Süreya var. Bir yağmur kokusunda ya da gri bir denizde köpük köpük çağlayan gemilerin ardında sevdayı bulmak var. Velhasıl, açın kapıları sonbahara, bize hüzün değil, sevdayı fısıldıyor. İnsan biraz rüzgârla savrulsa da biraz yaprak gibi solsa da sevdıyla birbirine sarıldığından yeniden bahara uyanıyor. İlk de olsa son da olsa, bahar dediğin insanın yüreğinde başlayınca gerçek oluyor. Kapıda kalan diğerleri mi? Onlar hep layığını buluyor...

AHMET İNAM HOCAMIZ İLE FELSEFE ÖĞRENCİLİĞİNİN YOLLARI

Meryem Göktürk Şıvgın

Ruhi Su “Ankara’nın dardır yolu” der. Türkülerden düşünce dünyamıza anlam devşiren Ahmet Hoca’mız ile Ankaradan çıkan felsefe yolları nasıldır? Ahmet Hoca, bize ‘felsefe öğrenciliğinin yollara düşmek’ olduğunu söyler. Hoca’mızın bizi düşürdüğü yollar Nietzsche’nin, Husserl’in, Kant’ın düşünceleri, Yunus Emre’nin şiirleri ve türküler ile tınılar. Bu yollar dinleyerek, duyarak ağır ağır yürünür.

Ahmet Hoca’mız, Heidegger gibi, bazen onla beraber, bazen bir başına ‘yolları’ düşünür. Hoca’mız, “yol arkamızda olandır” der, yani önümüzde henüz oluşmamış yollar söz konusudur, belki ilk biz yürüyeceğizdir. Hoca’mız öğrencilerini kendi yoluna katmaz, öğrencilerine kendi felsefe yolculuğuyla görünür. Ahmet Hoca’nın öğrencisi olmak kendi felsefe yolunuza yollanmaktır. Bu yolların nereye çıkacağı belli değildir, çünkü düşünme bir serüvendir. Bu yaşamla iç içe bir serüvendir ve can’la yapılır. Ahmet Hoca’mız felsefenin yaşamla iç içeliğini geliştirdiği ‘can’ düşüncesi ile bizlere aktarır.

Hoca’mız, düşünmenin göze alınarak yapılacağını söyler. Hoca’mız ömrünce düşünmenin sorumluluğunu taşımıştır. Düşünmenin yükünde ağırlık ve hafiflik bir aradadır. Hoca’mız bir yandan hafiflikle kendini düşünmeye bırakırken, bir yandan onca düşünülmüşü anlamının ve onu kendi canına katmanın ağır mücadelesini ömrünce vermiştir ve hâlâ verir. Bu anlamda, Ahmet Hoca’mız, düşünme yaşıntısının anıt ağacı gibidir.

Bu otodidakt bir insanın huydayinabit ağacıdır. Uzanabilen tüm düşüncelerden beslenirken, bu topraklardan gelişecek düşünceye yol açmak için dallanmaktadır.

Ahmet Hoca’mız öğrettikleri ve öğretmedikleri felsefe hocamızdır. Hoca’mız bize düşünceleri öğretirken, öğretilmeyen yönüyle de düşünmeyi gösterir. Felsefeyi kanıyla, canıyla, tüm varlığıyla yaşamış bir düşünürün yaşamla yoğrulmuş bilgisine erişebilmek, onla diyaloga girebilmek büyük bir fırsattır. Ama hocamız bize bundan fazlasını verir çünkü düşüncüyü aktarmanın yanı sıra düşünce-nin ne olduğunu gösterir. Nereye varacağı bilinmeden, hesaplanmadan kendini düşünmeye bırakmaya çağırır. Hoca’mızın da dediği gibi bu müthiş bir şeydir.

Ahmet Hoca’nın öğrencisi olmak ‘olanaktır’ çünkü bizi kendi olabildiğimize açar. Öğren-

şünce ufukları açılır. Hoca’mız kendi çeviri önerilerini belirtir. Derslerde yer yer sessizlikler olur. Biz de hocamızın felsefe biyoritmine katılırız ve zaman ağırlaştıkça ders havalanır. Bazen uçan daireye dönüşür, hocamız uçarken biz döneriz.

Ahmet Hoca’mız bize felsefenin aynı zamanda bir duyuş olduğunu duyurur. Hoca’mızın; düşünürleri duymanın yanı sıra öğrencileri de duyma çabası beni etkiler. Öğrencilerin sözlerini onların kendi deyişlerini duymak üzere dinler. Öğrencilerin yeni, önemli bir şey söylemelerine açıktır, bunu bekler. Bence, özgüllüğü varsaymasıyla da özgüllüğe olanak verir. Bu şiirin de olanağıdır. Şiirden bahsetmezsek olmaz. Ahmet Hoca’mız düşüncenin şiir yönünü de yasar. Şiir ve metafizik ilintilidir. Ona göre, insanı, varlığı derinden duyduğunuzda, o duyuş şiirselidir. Her yaşantının şiiri vardır.

Hoca’mızla özdeşleşen ODTÜ Felsefe Bölümünde dersleri kayıtsız öğrenciler de takip edebilir. Gönüllü öğrenciliktir bu. Hoca’mızın öğrencisi olmak da biraz böyledir. Bir de hocamızın geliştirdiği ‘gönül felsefesi’nin öğrencisi olmak vardır. Benim kayıtlı, gönüllü ve gönül öğrenciliği anlamında yaklaşık otuz yıldır hocamızın öğrencisi olmuşluğum vardır. Hoca’mız, “İnsan hakikat düşçüsüdür.” der. Hocalarımızın hocası Ahmet Hoca’nın öğrencisi olmak bizi bu yollara düşürür. Ne de olsa hocamız düz sözden geçip, şiir ile sarp bir yolda, bizim karşımızda, kendi kahkahasıyla düşünmektedir.

Hande Çiğdemoğlu

Bizim köy yanıyor. Epeydir hem de. Gün geçmiyor ki bir sokak daha alevler içinde kül olmasın. Oysa biz öylece izliyoruz. Ateşin pervasız gücüne, dumanın işine alıştık. Ne güçsüz ne basiretsizmişiz.

Bereketli topraklarımız, coşkun ırmaklarımız, cömert denizlerimiz vardı. Çalışmayı severdik. Birbirimizi de... Olurdu kavga, itiş kakış ama kurulan bir düğün sofrasında bütün husumetler unutulurdu. Yer içer, şen şakrak sohbetler eder, oyunlar oynardık. Birbirimizden farklıydık. Kimi esmer kara yağız, kimi buğday tarlaları gibi sarı, kiminin gözleri deniz yeşili. Herkes atasından duyduğu hikâyeleri anlatırdı. Çoğunda acılı bir sürgün hikâyesi, bir mücadele, bir hasret. Ama bunları bir kenara koyar, bir-birimizin zenginliği ile iyileşirdik. Sever, sevilir, aile olurduk. Ozanlar gönlünce söylerdi. Hem sevdayı hem kavgayı... Yokluk görmedik mi? Gördük görmesine ama azla kanaat etmesini de bildik, çalışıp daha iyisini ummayı da. Düştük düştük kalktık. Her daim düşmanlarımız vardı. Toprağımız namusumuzdu. Geleceğimiz, emanetimiz, mirasımızdı. Canımız pahasına koruduk. Şimdiki düşmanımız ise çok farklı. Namertle savaşmak zormuş, düşmanın namert olunca insana savaşmayı bile unutturmuş.

Bizim köyü yaktılar. Öyle birden başlamayan, zararsız gibi görünüp pek umurumuzda olmayan korlar, eni konu yanına döndü. Peşi sıra bin tür-

Bizim köy yanıyor

LEKSİKON ÖYKÜLER 7
YALIM:

Ateşin çok büyük bir hızla yayılmasından kaynaklanan parlama, alev.

lülü musibet başımızı bırakmadı. En kötüsü de her zorluğa birlikte sırt veren köylü, birbirine düşman oldu çıktı. Beraber kurulan sofralar ayrıldı, halaylar koptu, türküler sustu. Artık kimse birbirine güvenmiyor. Merhametmiş, sevgiymiş, birlikmiş unuttuk gitti. İşin tuhafı etrafımızı saran bu karanlığı üstümüze salanlar, yangını söndüreceklerini vaat edip hep daha fazlasını istedi. Bizim köylü inanmayı sever. Ne de olsa okuduğuyula değil duyduğuyula yaşamaya alışık. Kim ne dese inandı. Azıcık sezgisi vardı, o da kiri sarısına bulanmış duman da dağıldı gitti. Düşünmek, sorgulamak hadde sığmazdı. Kundağçılar ne yapmak istediye, köylü kendi tercihiymiş gibi kabul etti. Olmadık şeye alkış tuttu, gözümüzün içine baka baka ateşe döktükleri gazı su sandı.

Cehalet en büyük düşmanmış. Bir köyü parçaladı, yakıtı, kavurdu. Kundağçılar bundan memnundu. Merak edeni, soru soranı, hakkını arayana sevmezdi. Olanları da ağızlarından köpükler çıka çıka bağırarak hain ilan eder, linç ettirir hatta cezalarını keserlerdi. Sonunda da bundan alkış bekler-

lerdi. Bu köylü en çok hainden korkar. O yüzden hain denilen herkesi düşünmeden taşlamaya hazırdı.

Buna rağmen içimizden yürekliiler çıktı. “Köy yanıyor ey ahali!” diye bağırdı. Kimi sessiz, kimi atılgan nice yiğit yalazlara koştu, yangını söndüremeden kor oldu gitti. Giden çabucak unutuldu, unutmayanlar yanmaktan korktu, korkmayanlar küstü. Kötülük cehaletin sırtında şaha kalkmıştı, önüne çıkamı ezip geçti.

Toprak bizden caymamıştı, elimiz kolumuz da tutuyordu ama yoksulluk günden güne artıyordu. Kundağçılar bundan memnundu. Önce elindekileri usulca alır, sonra onları sana tekrar vermek için vaatlerde bulunurdu. Sofrasının bereketi kaçmış, sırtındaki abası emanet, toprağı ona sorulmadan satılmış köylüler ise bu ağızı dolu yapılan “Güzel olacak” kelamlarını hayranlıkla dinlerdi. “Tarlaları hasere basmış, denizden zift akıyor, her köşede bir kavga, her taşın üstünde kan var” demez, “Her şey güzelmüş aman ha nankör-ründen köpükler çıka çıka bağırarak hain ilan eder, linç ettirir hatta cezalarını keserlerdi. Sonunda da bundan alkış bekler-

ceriksiz” diyecek hali yok! Düşünmesi bile yürek ister. Bak-san kimse memnun değil halinden. Ama yine de kovamadık kundağçıları. Kapı dışarı edemedik.

Günler günlere karararak ekleniyor. Paramız pul olmaya, ekmeğimiz islenmeye, kavgaydı, kazaydı belaydı derken kan akmaya ve en kötüsü kalplerimiz kurumaya hızla devam ediyor. Yangının griden karaya dönmüş dumanı ciğerimize yapışmış, yarım nefes yaşıyoruz. Neredeyse kimse günü, güneşi, maviyi hatırlamıyor. Zaten köyde artık şikâyet etmek yasak. “Yangın var” demek de. O her yanı saran salgın hastalık ise en kötüsü. Umutsuzluk denilen habis ulla kimse baş edemiyor. “İnsanoğlu umutsuzluktan umut yaratandır.” diyen ozanı bile unuttuk.

Artık köyde söylentiler geziyor. Yangın söndürülebilirmiş. Sönmemiş ama sönebilirmiş de. El versek, sırt versek, önce inansak sonra didinsek olurmuş. Önce ateşi bitirmek sonra külleri bir çırpıda temizleyip, kaybettiğimiz nice şeyi yerine koymak vazifeymiş, mecburlukmuş. Kundağcı işini yapmış, şimdi sıra bizdeymiş...

Can Öktemer

Kırmızı Gelincik

Rafael Demircan anısına...

Bu kaçınıcı voltam? Saymayı unuttum. Deniz rüzgârdan esiyor. Sert. Burnumda deniz ve yosun kokusu. Tepe yüksek, güneş kırmızı bir top gibi batmak üzere. Bir taraf komple kırmızı gelincik. Renklere bak, kırmızı kara, mucize resmen. Harika bir manzara, başkası bu anın tadını çıkarırdı benim aklım Ankara’da. Biri duysa, deli derler, desinler. Bu kadar yolu sadece benim bildiğim bir karar için geldim. Ankara’da kalamazdım, en azından bugün, kötü bir haber alamam bugün, olmaz, kaldıramam.

Saat kaç? Kaç dakika olmuş maç başlayalı? Beş dakika mı? Nasıl olur ya, kaç dakikadır buradayım. Şöyle maçın başında, kenardan bir orta top böyle hafif hafif süzülse 19 Mayıs’ın skor tabelasına doğru, bizim kaptan aradan sıyrılıp bir kafa alt köşeye tak! Ulan olsun be! Olsun! Ya tam tersi olduysa, bizimkiler kazanacağız diye geriye boş bırakılarsa, o sırada yediysek... Akla gelen başa gelir. Unut, unut! Burası amma yüksekmiş, dalgalar, nasıl da dövüyor kayalık-ları. Ayağımın altından çakıl taşları kayıyor, aşağıya düşerken o kadar ufalıyorlar ki varlıkları unutuluyor.

Bugün her şeyi kaybediyorum, en çok da aklımı! Gelincik tarlasına doğru yürüsem mi? Boşver. Devre de bitmiyor hâlâ. Bir puan da yeter bize ama kazansak ya, şöyle gururlu bir şekilde çıksak lige... Kayseri de geldi dibimize yanaştı, tam ensemizde. Ya kaybedersek, domino taşı gibi yuvarlarsanız aşağıya doğru. Şu işi er-

ken bitirecektik, erken!

Güneş kırmızı top gibi batıyor. Etraf kıpkırmızı. Cehennem mi güzellik mi olacak bu işin sonu göreceğiz. Zaman ne çabuk geçiyor, daha birkaç sene evvel kulübe kilit vurulacaktı. Beş parasız, sahihsiz, oyuncular eve ekmek götürüyor, ayaklarında krampon yok. Tesis yok. Kaptan tek formayla kaç sezon bitirdi. Genç çocuklar, ceplerinde para yok, bizim Ulus’taki seyyar köftecide az mı yediler içtiler. Hep imence usulü, hep böyle zorlanarak geçmiş yıllar... Hele Başkan... Onun fedakârlığı... Ağla-yacağım şimdi, yeminle. Babadan kalan miras Gençlerbirliği, öyle sahihsiz bırakılır mı? Miras önemli. Terzi dükkanını bile boşladık ama canımız sağ olsun. Şu takım bir çıksa lige, başka bir şey istemem.

İstanbul’daki topçulara bakıyorum, tiril, tiril formalar, altlarında evler, arabalar... Bir de bizimkilerin hali... Amatör ligde yoktur böyle bir şey. E, sahihsiz kaldı kaç yıllık kulüp. Zor durumda olunca akbaba-

lar yanaşır. Neler teklif ettiler de yanaşmadık. Haysiyetimizi satın alamayacaklarını bilemiyorlar tabii. Hakkımızla kazanır, hakkımızla mağlup oluruz, alavere dalavere olmaz. Amma yürümüşüm baya koyun sonuna geldim. Araba minicik kaldı.

Rüzgâr, perişan ettin be bizim! Şimdi gitsem anlatsam şu yaşadıklarımızı, “Amma dram yaptın” derler. Dibine kadar yaşadık biz bu sıkıntıların, dibine! Elbet bir gün anlatılır, elbet tarihe geçer bu anlar. Devre yeni bitmiş. Ulan yıllar bu kadar hızlı geçiyor bir maç geçmiyor. Yok böyle olmayacak, zaman geçmiyor, gideyim açayım radyodan dinleyeyim maçı, ne olacaksa olsun. Hiç gerek yok, hazır değilim neticeyi duymaya, bırak bitsin bir ara öğrenirim. Kaç kaçtır acaba?

Son on dakika, güneş battı. Kırmızılık devam. Rüzgâr lodostan esiyor, kırmızı gelincikler nasıl da ahenkli. Sağ taraftan bizim dikiş makinesi depara kalksa, tak yanındakine

o da gelişine vursa şöyle üç sıfır olsa. Seyirci iyice coşsa sonra kupa töreni... Bizim Muammer alır hocayı sırtına gezdirir vallaha. Gençler maçına geleceğim diye az mı yolcuyla kavga etti; bir keresinde bir yolcu-yu resmen kaçırıp zorla maça getirmişti adam diyor şuraya gideceğim gidemezsin maça başlıyor demiş. Zır deli herif.

Arabayı da nereye koymuştum ya, şu erik ağacının altına mıydı? Tüm gün güneşin alından sıcaktan yanmış arababa. Elim radyoya gitmiyor. Nasıl iş bu, nasıl iş! Raffi gerçeklerden kaçamazsın, Raffi. Aç şunu, gör, yaşa kaderini. Tepedeyiz ama zor çekiyor namusuz. Cızırtılardan ses geliyor, “Ankara’da tarihi gü...” Ne diyorsun kardeşim anlaşılıyor? “Evet, değerli seyirciler, inanılmaz bir gün...” Lafı kes be birader! Ne oldu onu anlat! Amma geveze bunlar. “Şampiyon Gençlerbirliği, değerli seyirciler, Başkent temsilcisi geri döndü. Seyirciler, sahada, hoca omuzlarda, kaptan sevinçten göz yaşarını tutamıyor.” Dur-dum, resmen kilitlendim durdum. Sonra başladım ağlamaya, durmuyor şelelele gibi. Neydi o avukat şairin dizesi “kırpıklarime birikmiş tuzlardan anladım denize yaklaştığımı”. Ankara yarım gün uzakta. Gelincik tarlası ne güzel ne haysiyetli duruyor.

Bu öykü gerçek hikayelerden ilham alınarak kaleme alınmıştır. Bir hakeikati temsil etme iddiası yoktur.

Kaynakça:

Döğüşenler de Var Bu Havalarda Belgeseli, 2016

Gençliğin Dinamosu Bir Semt: Bahçelievler

Ayça Örer

İki katlı evleri, caddeler kadar geniş sokaklarıyla Bahçelievler çocukluk rüyamızın ayrılmaz bir parçasıydı. Cumhuriyet Ankara'sının gözde semtlerinden olan mahallede bir zamanlar bakanlar oturuyor, sokaklarında atla gezinti yapan askerlere rastlanıyordu. Bugün belki o eski görkemi yok ama yine de hâlâ Ankara denince ilk akla düşenlerden.

Mahalleye henüz Zürih Pastanesi gelmemişti ama Şişman Pastanesi hâlâ yerindeydi. Seda Pastanesi'ye gelince ısıtılı günlerini yaşıyordu. Hele Arı Stüdyosu'ndan çıkanları pleksi dekoruyla karşılayan Arı Pastanesi... Şeker hamurundan yapılan pastaların yüzünü gösterdiği, kazandibinin giderek alt sıralara gerilediği günlerde, lakabını dükkânına veren Şişman, nasıl derler biraz hantal kalmıştı. Tumba

tatlısı daha alafranga tatlılara karşı tahtını korumakta zorlanırken, margarini çok kağan pastalar da mideye oturuyordu.

Yine de dedem canı tumba tatlısı çekerse ve tumba pompasını çıkarmaya üşenirse Şişman Pastanesi'nin yolunu tutardı. O günlerde ismi 4. Cadde olan ve ismi değiştirildikten yıllar sonra bile bu adıyla anılan caddenin üzerinde iki katlı evler varlığını sürdürüyordu. Bahçelievler bir masal gibiydi.

Çocukluğun dünyası böyle yarıltıcı oluyor. Benim masal gibi gördüğüm yerde çok değil beş yıl önce 15. Sokak 56 numarada altı Türkiye İşçi Partisi üyesi genç öldürülmüştü. Olayın geçtiği sokağın adı değişti ama Bahçelievler'in kaderi değişmedi. Sokağa komşu iki

cadde de önce Muammer Aksoy, sonra Bahriye Üçok adını aldı. Türkiye 70'leri atlatmış, 90'lara yakalanmıştı.

Bahçelievler, bugün hiç öyle görünmese de 80'lerde henüz ismiyle bu denli çelişki yaşamıyordu. Ara ara iki katlı evlere denk gelir, hanımeli ya da leylak kondurulmuş bahçelerinin yanından geçerken burununuza çarpan kokularla kısa süreli hülyalara daldınız. İki katlı evler yerlerini yükselen apartmanlara bıraktığında dahi, ağaçlar sokaklardaki varlığını korudu. Yazın en sıcak günlerinde yaprakların itinaıyla gölgelendirdiği yollar, çocukluk günlerimizden bugüne mekik dokumaya devam etti.

7. Cadde'nin şöhreti her zaman semtten öndeydi. Bu caddenin yeni ismi Aşkabat. Buna karşın hem Bahçelievler sakinle-

ri için hem de dışardan gelenler için bu isim bir türlü tedavüle girmede, tıpkı Bişkek Caddesi gibi "Eski adını söylese ne, bunu bilmiyorum" sorularının muhatabı oldu. Gençlerin oluk oluk aktığı, buluşmaların değişmez adresi olan caddeye bu radikal müdahale sebepsiz değildi elbette ama toplumsal bellek üstün geldi, kimsenin kabullenmediği bir dayatma olarak kaldı. Caddenin ismi değiştiikten çok sonra doğan gençler bile bugün gezmek denilince "7. Cadde'ye gidelim mi?" diyor.

Nedir 7. Cadde'yi bu kadar özel kılan? Bunu inanmın hiç bilmiyorum. Apartmanlar arasında uzanan bir yer bakarsanız. Ankara'nın diğer sokakları gibi iddiası olmayan, o iddiasızlıkla nasıl bağlandığınızı dahi anlamadığınız bir cadde işte. Bir ucu Adnan Ötügen ve Mil-

li Kütüphane'ye bağlanan, bir ucundan kıvrıldığınızda Anıtkabir'i selamlayan... Yaz akşamları arkadaşlarla buluştunuz, bir çekirdek bir çekirdek daha derken bütün geceyi bitirdiğiniz, çöplerinizi illaki topladığınız -80'lerde ardaında çekirdek dağları bırakmak Ankara'da büyük ayıp sayılırdı, kışın burnunuzu çeke çeke uzun uzun yürüdüğünüz güzelim yollar. Ankara'nın sakinlikle insanı saran sevecenliği.

Bahçelievler her dem gençse de sakinleri uzun zamandır yaşlandı. Yollarında boşaltılmış evlerden çıkan eşyalar, giderek tenhalaşan ve o bakımlı günlerini arayan apartmanlar, ışıkları azalan evler, alışverişte en uygun fiyat bulmak için market market gezen emekliler derken o şaşalı günlerinin uzağına düştü.

Oysa o günler ne güzel başlamıştı. Bunu da bize en iyi 19 Temmuz'da kaybettiğimiz Altan Öymen anlatıyor. Yalnızca Bahçelievler'i değil, Cumhuriyet'in ilk yıllarının heyecanını taşıyan Ankara'yı da. Biz onun Bahçelievler kısmıyla ilgiliyiz:

"Mahallemizin 'halk'ı malum, eski ve yeni siyasetçilerle bürokratlardan ve orta boy tüccarlardan oluşuyor. 'Bahçelievler Kulübü'müz, büyüklelerin sohbet yeri olma işlevini sürdürüyor. Oraya gündüzleri çocuklar da gidiyor. Tabii, ben artık eskisi gibi çocuk olarak değil, 'genç' olarak gidiyorum. 1945'te taşındığımız evin ön bahçesinde artık rengârenk güllerimiz var. Arka bahçede diktiğimiz meyve fidanları büyüyor. Özellikle erik ve vişne ihtiyacımızı karşılıyorlar. Bir de, hem bahçeyi bölmek için, hem de duvar yerine geçen dikenli telleri örtmek için diktiğimiz 'lad' ağaçlarımız var. Onlar da büyüyor-

lar. Kardeşlerim, evimizden iki-üç yüz metre uzaktaki Bahçelievler İlkokulu'nda okuyorlar. Örsan o yaz 4'ü bitirip 5'e geçmiş, Gülden de 2'yi bitirip 3'e."

1940'ların Ankara'sında Ulus dışında yeni mahalleler oluşturmak gayesiyle kurulmuş ve gelecek vaat eden Bahçelievler'in sakinleri arasında İsmail Rüştü Aksal, dönemin Bayındırlık Bakanı Kasım Gülek, İçişleri Bakanı Şükrü Sökmen-süer, Orgeneral Salih Omurtak, dünyaca ünlü ressam Ömer Uluç'un babası Albay Faruk Uluç da var. Hatta Orgeneral Omurtak, doktorların "Spor yapmalısın" tavsiyesine uyup ata binmeye başlayınca Bahçelievler'den Yenişehir'deki makamına atla gidip gelmeye başlamış. Atlı Spor Kulübü'nün kuruluşu da o günlerle denk geliyor. Ankara henüz yeni, gelenlerin yabancılık

çekmediği bir şehir.

Yıllar sonra artık üniversite öğrencisi olan Altan Öymen, Bahçelievler Kulübü'nde artık İstanbul'da yaşayan komşusu Ömer Uluç'la karşılaşacak, Uluç ona "Bence sen gazetecilik işine girebilirsin." deyince, önünde yeni bir yol açılacak. Bugüne, Türkiye'nin gazetecilik tarihine etki eden bir karar aynı zamanda bu.

Artık Bahçelievler'de bir kulüp yok. Eskisi gibi milletvekilleri ya da bakanlar orada oturmayı tercih etmiyor belki. Fakat canlılığından bir şey kaybetmedi. Değişiyor, dönüşüyor ve bize hep "gençliğin enerjisini" hatırlatmaya devam ediyor. Merak edenler Milli Kütüphaneden kıvrıla kıvrıla Beşevlere ya da Anıttepe'ye yürüsün, dememesi bedava.

Uğur Biryol

FOTOĞRAFLAR: UĞUR BIRYOL

Ulus'un kalbindeki cevherler

Kararfil dergideki ilk yazımda, Ulus'un benim için çok önemli bir yer olduğunu yazmıştım. Öyle ki iki yazıdır devam eden Ulus sevdasına, üçüncü yazımla devam ediyorum. Bir süredir Ankara'ya gelemiyorum, dolayısıyla Ulus'tan da uzaktayım ama illaki kalbimin bir yerinde fotoğraflarına bakarak avunuyorum.

Ulus'la ilgili bu yazımda, elbette sınırlı tutarak gezip gördüğüm ve fotoğrafladığım bazı mekânları anlatmak istedim. Ulus Meydanı'na gelip Atatürk heykeline sırtınızı verdiğinizde karşıya geçin, önce sağda Birinci Meclis Binası'nı göreceksiniz. Bugün müze gibi gezilen bina, Ankara'nın

önemli sivil mimari örneklerinden biri aynı zamanda.

Kurtuluş Savaşı Müzesi veya I. TBMM Binası olarak bilinen bu özel yapı, Ulus Meydanı'na komşudur. 1924 yılına kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk binası olarak kullanılan, 1961 yılında müzeye çevrilerek "Türkiye Büyük Millet Meclisi Müzesi" adıyla ziyarette açılan yapı, teşhir salonlarının ve koleksiyonun yenilenmesiyle 23 Nisan 1981'de Kurtuluş Savaşı Müzesi adıyla yeniden hizmete girmiş. Halen Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde hizmet veren müzede Kurtuluş Savaşı yılları ve Cumhuriyet'in ilanına ilişkin eserler sergileniyor. Büyüleyici bir atmosfere sahip binayı gezirken özellikle meclis salo-

nuna geldiğinizde, burada yapılan tarihi konuşmaları, Atatürk'ün hitaplarını düşününce acayip duyulanıyorsunuz.

Biraz aşağıya doğru, İkinci Meclis Binası'nın karşısında yer alan Ankara Palas'a gelsek... Mimar Kemalettin tarafından tasarlanan Ankara Palas ya da eski adıyla Ankara Vakıf Otel, Türkiye'nin ilk yıllarında Ankara'da milletvekilleri için bir sosyal tesis ve resmi konuklar için konukevi olarak hizmet vermiş, Türk siyasi hayatının birçok önemli olayına tanıklık etmiş bir binadır. 22 Şubat 2024'te müze olarak ziyarete açılan bina, modern mimarinin en zarif örneklerinden biri.

Bu üç önemli yapıyı gördük-

ten sonra istikametimizi yeniden Ulus Meydanı'na çeviriyoruz. Burada beni en çok etkileyen binalardan biri de Türkiye İş Bankası İktisadi Bağimsızlık Müzesi. Eski Genel Müdürlük Binası'nın dönüşürülmesiyle hem Türkiye'deki önemli ekonomik gelişmeleri hem de bankanın tarihçesini anlatan bir müze oluşturulmuş, İstanbul'daki Türkiye İş Bankası Müzesi'nden sonra kurum bünyesinde açılan ikinci müze. İnşası tamamlandıktan sonra 26 Ağustos 1929'dan itibaren Türkiye İş Bankası'nın üçüncü genel müdürlük binası olarak da kullanılmış; merkezin Kavaklıdere'ye taşınmasıyla birlikteyse "Heykel Şubesi" adıyla günlük bankacılık işlemlerinin devam ettirildiği ve kurum bünyesindeki eğitimlerin yapıldığı bir birim haline gelmiş. Ulus Meydanı ve çevresindeki alanların düzenlenerek bir kültür merkezi haline dönüştürülmesi pro-

jesi kapsamında banka yönetimi tarihi binadaki şubenin kapatılarak buranın müzeye çevrilmesine yönelik karar almış. 2019 yılından müze olarak ziyaretçilerini ağırlayan bu önemli tanığı da es geçmemenizi önerim.

Ulus Meydanı'ndan Atatürk Bulvarı tarafına biraz yürürseniz, yine es geçilmemesi gereken önemli bir binayı görme şansınız olacak: Pul Müzesi. Posta ve Telgraf Teşkilatı (PTT) tarafından kurulan müze, Ekim 2013'te hizmete girmiş. Türkiye'nin ilk ve tek pul müzesi olarak kabul edilen mekânda; PTT tarihi, pul üretimi, kullanımı ve koleksiyonları ilişkin obje ve belgeler sergileniyor. Müze koleksiyonunda 4 bin 404 parça orijinal pul ve dünyanın çeşitli ülkelerinden derlenmiş 1500 parça, toplamda yaklaşık 6000 kadar pul bulunuyor. Önemli bir bilgi de, müze binasının projesinin Cumhuriyet döneminde birçok kamu binasının tasarımını yapan Avusturyalı mimar Clemens Holzmeister tarafından çizilmiş olması ve neo-klasik tarzda 5 katlı bir yapı olması. Yapımı 1934'te tamamlanmış.

Anafartalar'dan Augustus Meydanı'na

Bu sefer rotamızı biraz daha eskiye çeviriyoruz. Bayram Sokak'taki Hacı Bayram Veli Camii'ne geçiyoruz ara sokaklardan. Augustus Meydanı'nda yer alan, taş kaide- li, tuğla duvarlı, kiremit çatılı, planı uzunlamasına dikdörtgen olan cami, doğusunda Augustus Tapınağı duvarına, güneyde Hacıbayram Veli Türbesi'ne dayanıyor. "Yapılı- şı 1427-1428 tarihlerinde olan cami, tavan, mihrap-minber işçiliği süslemesi, müezzin mahfili altındaki çinileri ve tavan yapımı ile tamamen 17'nci yüzyıl sonu 18'inci yüzyıl başı Ankara camilerinin karakterini kazanmıştır" diyor uzmanlar.

Hacı Bayram Camii'nin yanı başındaki Augustus Tapınağı da kalıntılarıyla da olsa oldukça etkileyici. Zaten iki tarihin yan yana olması Anadolu kültür mozağının de önemli bir göstergesi. Bu katmanı, çok

kültürlülüğü yerinde görmek de gerçekten insanı büyü- lüyor. M.Ö. 25-20 yılları arasında inşa edilmiş bir tapınak olan Augustus'un, daha önceki yıllarda Frig tanrıları Kibele ve Men'e adanmış fakat zaman içerisinde aldığı ağır hasarlar sonucunda yıkılmış olan bir kutsal mekânın üzerine inşa edildiği düşünülmektedir. Tarihçiler, son Galat hükümdarı Amintas'un kızı Pılmenes tarafından, Roma İmparatoru Augustus adına bir bağlılık nişanesi olarak yaptırıldığını söyler.

Yine Ulus'un simge mimari örneklerinden birinden, Julianus Sütunu'ndan bahsetmeden olmaz. Tarihçilere göre, son pagan Roma imparatoru olan Julianus, 362 yılında Perslere savaş açmış ve yolu Ankara'dan da geçecek şekilde bir rota oluşturmuş. İmparatorun sefere giderken yol üstünde mola verip şe-

hirde konaklayacağına dair haberlerin gelmesi üzerine tüm kentte hazırlıklar başlamış ve onu onurlandırmak adına Julianus Sütunu dikilmiş. Sütun, ilk olarak günümüzdeki İş Bankası Binası ile Taşhan arasındaki bölgeye inşa edilmiş fakat zemin bozukluğundan dolayı gün geçtikçe eğilmeye başladığı için 1934 yılında günümüzdeki yerine, Ankara Valiliği'nin önündeki Hükümet Meydanı'na taşınmış. Yıllara meydan okuyan sütun, Ulus'un ve tabii Ankara'nın en önemli kültür değerlerinden biri.

Bu örneklerle, Ulus'un yine belirli bir bölümünde yer alan, tarihi önemi haiz bazı mekânlarına değinmek istedim. Elbette Ulus sevdası burada bitmeyecek, devamını başka yazılarda getirmeye çalışacağım. Okurlarımıza sevgilerle.

Zafer Köse

Ne kötü bir alışkanlıktır, alışmak!

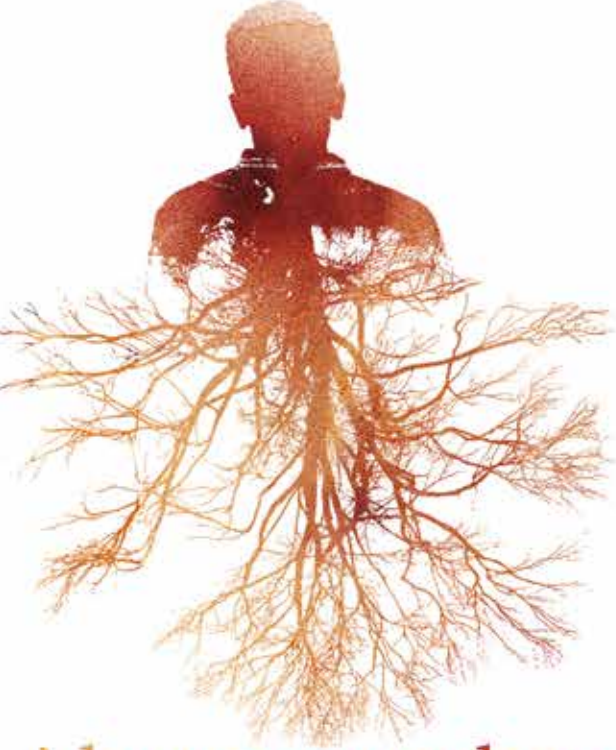
Marangozlar, ürettikleri parçaları bazen "işkence" denen bir tür sıkıştırma aracına bağlarlar. Bu işleme "alıştırmak" derler. Parçanın istenilen şekli alması için yapılan son işlemdir bu.

Metal işlerinde de "alıştırmak" uygulaması vardır. Ürünün hareketli parçasının, biraz zorlayarak ve çok kez tekrarlayarak, kendisinden beklenen hareketi kolaylıkla yapacak hale gelmesi sağlanır.

Bir malzemeyi işleyenler, ürüne istedikleri şekli tam olarak verebilmek için, çalışmanın son aşamasında alıştırmaya yoluna giderler.

İnsanlar için de geçerli değil mi bu durum? Anne babaların, eğitim sistemlerinin, devletlerin çoğu böyle yapar. Hatta öncelikli işi insan şekillendirmek değil gibi görünenler de böyle... Bir yolla toplumu biçimlendirmeye çalışanların hepsi insanları alıştırmak için çeşitli yöntemler uygulamıyorlar mı? Hayata alıştırmak için. Kendi uygun gördükleri ve değişmez kabul edilmesini bekledikleri hayata uyum sağlayacak insanlar üretmeye çalışmıyorlar mı?

Sonuçta, her biri birer eğitim uygulaması bunun. Bazıları adını koyarak okullarda, işyerlerinde, askerlikte yürütülen eğitim programları. Bazılarıysa adına "reklamcılık", diyerek, "yazarlık", "akrabalık", "komşuluk" diyerek gerçekleştireiliyor. Nasıl romanların seviceğinden hangi giysilerin güzel bulunacağına kadar birçok konuda tercihleri

Alışamayanlara Selam!

belirlenmiş insanlar yetiştirmek için.

Eğitimdeki "pekiştirme" aşaması bunun için uygulanıyor. Sadece ilkokulda yeni bir konu anlatımının son aşaması değil bu. Kişiye aynı hareketi defalarca kez tekrarlatıp, onu kolaylıkla yapabilecek hale getiriyorlar. Yani alıştırtıyorlar. Hayatın gerçekliğine ve kişiselliğine aykırı durumları yadırgamayan insanlar üretiyorlar. Ömür boyu bezirganlara faydalı olacak biçimde çalışmaya uygun kişilere dönüştürüyorlar. Tüketmeye alıştırtıyorlar, sahip olmaya alıştırtıyorlar, bağımlılığa alıştırtıyorlar.

Böyle alışkanlıkların her biri, ancak birer "işkence" sürecinden sonra oluşabiliyor. "İşkence" denen o sıkıştırma aracından çıkarıldıktan sonra, kişi aslında kendine uyumsuz olan hayatı yadırgamaz ve kendisine "kazandırılan" özelliklerini sorgulamaz duruma geliyor.

Ama hayatın her ayrıntısı için, istenen her kişisel özellik için

tekrar tekrar kullanılabilir kadar çok sıkıştırma aracı yok aslında. Her kişiyi her konuda "alıştırmak" için yeterli zaman da yok. Bu nedenle en önemlisi, alışmaya alışmak! Tek tek onca "alıştırma" uygulamasının başarısı, her şeyden önce, alışmaya uygun kişilik özellikleri geliştirmeye bağlı.

Açık veya örtük bir çalışma sonucunda herhangi şeye alışan kişi, her seferinde, o şeyle birlikte alışmaya da alıyor. İnsan, edindiği her alışkanlıkla, bir başka alışkanlığa uygun hale geliyor. Alıştıkça, alıştırdıkça

Bu nedenle çocuklara alışkanlık "kazandırmak", yani soru sormadan bir "doğruyu" kabul etmelerini sağlamak daha zordur. Onların alışmak özellikleri, eğitimden geçirilmiş büyükler kadar gelişmemiştir. Her seferinde dirençlerini kırarak, teker teker bir şeye alıştırtarak, onları kolay alışabilir yetişkinlere dönüştürmek gerekmektedir!

Bunun en etkili yolu, "iyi alış-

kanlıklar" edinmelerini sağlamaktan geçiyor. Sigara içmenin kötü bir alışkanlık olduğundan kuşku duyulmaması gibi, örneğin kitap okumanın iyi bir alışkanlık olduğundan da kuşku duyulmuyor.

Oysa "okur olmak" ve "okuma alışkanlığına sahip olmak" birbirinden tamamen farklı olgular.

Okurluk, konuları derinlemesine düşünmek, fikirlerini bilgilere dayandırmak, söylenti ve kişisel yorumlardan çok nesnel verileri kaynak kabul etmek gibi özellikler geliştirir. Herhangi bir "alışkanlık kazanmak" ise, kişide "okur olmak"a ters yönde özellikler geliştirir.

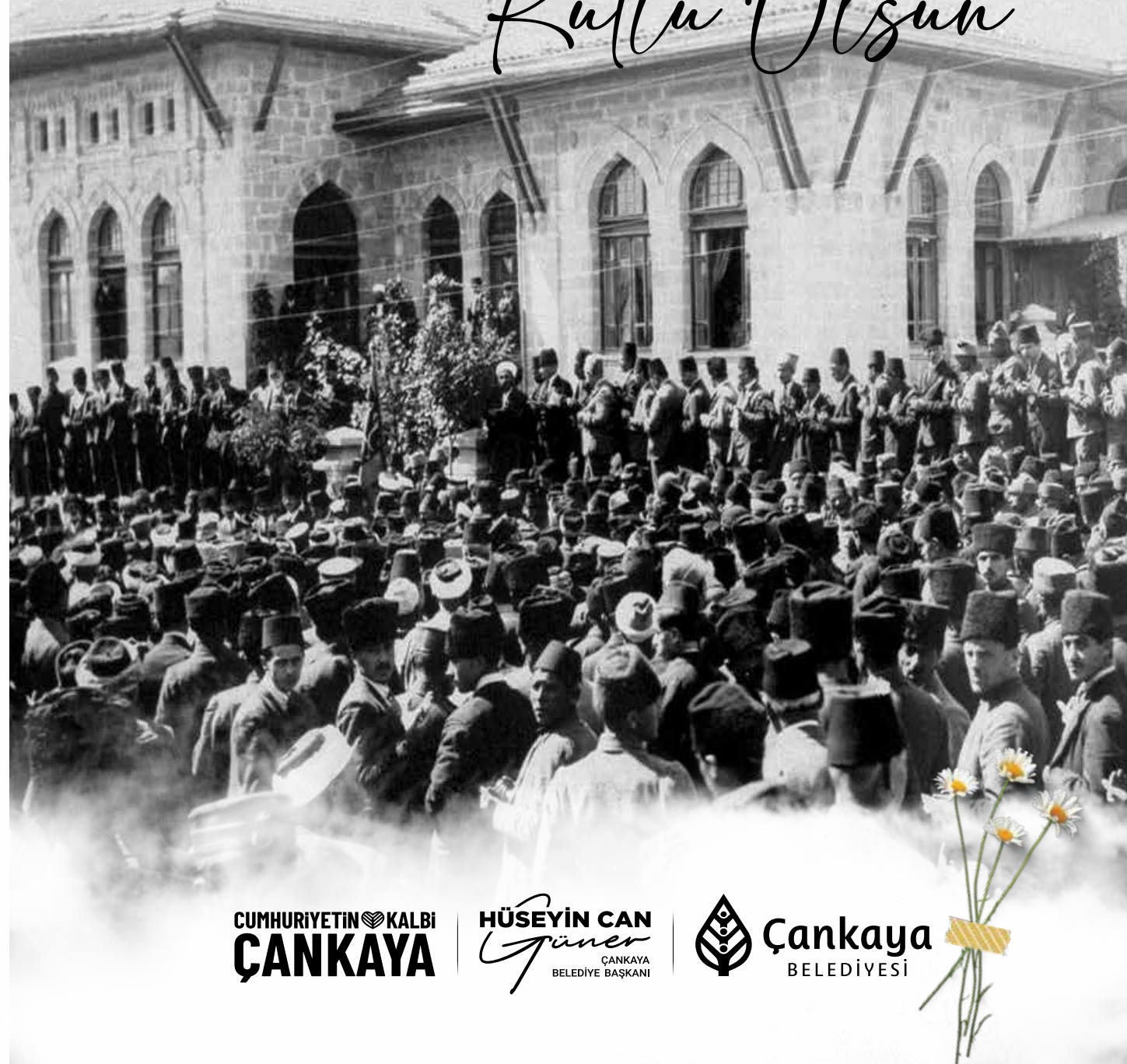
İnsan alışınca, ne okuduğunu anlamadan okuyup gider kitapları. Yaşadığı hayata alışanların ne yaşadığını anlamadan yaşaması gibi. Belki bazen okumaya biraz ara vermek, bir süre kitaplardan uzak durmak bile "okumaya alışmaktan" iyidir.

Alışmamak, elbette ezberlenmiş mutluluk arayışına aykırıdır. Ama yine de ne mutlu alışamayan insanlara! Ne kadar saygıdeğerdir, bu hayata alışamayanlar!

Onlar, aynı durumda aynı kararı veren tutarlı kişiler olsa da, aslında her seferinde yeniden tercih kullanıyorlardır. Referanslarını ve bağlı oldukları değerleri sorgulamaktan kaçınmıyorlardır. Tam da bu nedenle, inandıkları değerlere en bağlı insanlar onlardır. Tekrar tekrar sorgulanmış, her seferinde yeniden tercih edilmiş değerlerdir, onlarınki.

Denebilir ki, alışmak kaçınılmaz bir olgu, hiç alışmadan yaşamak mümkün değil. Olsun, doğru dan ve dolaylı biçimde alışmak övgüsü yapan yeterince var, bizimki de alışmayanlara övgü, alışamayanlara selam olsun!

13 EKİM ANKARA'NIN Başkent oluşunun 102. yılı kutlu olsun Kutlu Olsun

CUMHURİYETİN KALBI
ÇANKAYA

HÜSEYİN CAN
Güner
ÇANKAYA
BELEDİYE BAŞKANI

 Çankaya
BELEDİYESİ

Ali Cengizkan • Arzu Özkan • Ayça Örer • Aylin Ünal • Ayşen Şahin • Burcu Geroğlu • Can Öktemer • Ethem Torunoğlu • Eren Aysan • Feza Kürkçüoğlu
Gül Yenigün • Gürsel Korat • Hande Çıgdemoğlu • Haydar Ergülen • Hüseyin Can Güner • Işıl Çalışkan • İbrahim Karaoğlu • Kenan Başaran • Meryem
Göktürk Şıvgın • Metin Turan • Murat Meriç • Nazım Alpman • Nebahat Ayhan • Nebil Özgentürk • Orhan Tekelioğlu • Özge Mumcu Aybars • Pelin Batu
Seda Şanlı • Sevgi Özel • Sinan Meydan • Uğur Biryol • Ulaş Geroğlu • Yalın Gündüz • Yankı Yazgan • Yaşar Seyman • Zafer Köse

CUMHURİYETİN KALBI
ÇANKAYA

HÜSEYİN CAN
Güner
ÇANKAYA
BELEDİYE BAŞKANI

Çankaya
BELEDİYESİ